

Názov stratégie CLLD : „Spolu vieme tvoriť, tešiť sa a žiť“

Názov MAS: MAS Rajecká dolina

IČO: 42392071

Logo MAS:

Verzia č. ~~I~~V

**schválená Valným zhromaždením dňa ~~30.04.2021~~12.07.2022 uznesením č. ~~8/2021~~
1/2022 (elektronickou formou per rollam v dňoch od 23.4.2021 – 30.4.2021**

v znení:

- dodatku č.1 zo dňa 27.6.2017 schválenej uznesením VZ č. 4/2017
- Verzie II zo dňa 12.12.2018 schválenej uznesením VZ č. 8/2018
- Verzie II zo dňa 12.04.2019 schválenej uznesením VZ č. 11/2019
(elektronickou formou per rollam)
- Verzie III zo dňa 11.02.2020 schválenej uznesením VZ č. 1/2020
(elektronickou formou per rollam)
- Verzie III.I zo dňa 7.1.2021 schválenej uznesením VZ č. 2/2021
- Verzie IV zo dňa 30.04.2021 schválenej uznesením č. 8/2021 (elektronickou formou per rollam v dňoch od 23.4.2021 – 30.4.2021)

Ing. Pavol Sandanus
Predseda MAS Rajecká dolina

Abstrakt:

Verzia č. V sa vypracovala v nadväznosti na pridelenú dodatočnú alokáciu v zmysle kapitoly 6.4 Systému riadenia CLLD (LEADER a komunitný rozvoj) pre programové obdobie 2014 – 2020. Verzia č. V bola schválená najvyšším orgánom MAS dňa 12.07.2022.

Projektový zámer Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou „Spolu vieme tvoriť, tešiť sa a žiť“ je tvorený v súlade s Nariadením EP a Rady (EÚ) č. 1303/2013 ako ucelený súbor operácií, účelom ktorého je plniť miestne ciele a uspokojovať miestne potreby, ktoré prispievajú k plneniu stratégie Únie na zabezpečenie perspektívneho, udržateľného a inkluzívneho rastu, a ktorý je navrhnutý a realizovaný miestnou akčnou skupinou Rajecká dolina (ďalej len „MAS Rajecká dolina“).

Stratégiu CLLD MAS Rajecká dolina pripravila ako multifundovú, teda financovanú z viacerých fondov, konkrétne z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka prostredníctvom Programu rozvoja vidieka SR 2014-2020 a Európskeho fondu regionálneho rozvoja prostredníctvom Integrovaného regionálneho operačného programu 2014 - 2020.

Účel Stratégie CLLD MAS Rajecká dolina je:

- zladieť predstavy aktérov z územia MAS o budúcom rozvoji územia,
- stanoviť najvhodnejšie a najpotrebnejšie rozvojové aktivity,
- skoordinať rozvojové činnosti jednotlivých aktérov,
- podporiť aktérov pri príprave a realizácii rozvojových projektov,
- zaistiť financovanie rozvojových projektov z operačných programov s vyhradenými prostriedkami pre MAS.

VÍZIA – Rajecká dolina do roku 2030

Rajecká dolina je **atraktívnym a prosperujúcim regiónom**, založeným na **udržateľnom rozvoji poľnohospodárstva a cestovného ruchu**, ktorý čerpá z previazaného systému propagácie poľnohospodárskych a turistických produktov, **kvalitných verejných a súkromných služieb**, **moderného vzhľadu obcí a miest** s bohatým potenciálom **kultúrneho a prírodného dedičstva, kultúrneho ľudového dedičstva**. Návštevníkom ponúka lákavé prepojenie ľudových tradícií a služieb cestovného ruchu, miestnym obyvateľom kvalitné zázemie pre život, vzdelanie a pracovné uplatnenie.

OBSAH

OBSAH	3
1. Základné informácie o MAS.....	8
1.1. Identifikačné údaje MAS	8
1.2. Vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje	9
2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD.....	11
2.1. Vznik a história partnerstva	11
2.2. Tvorba partnerstva a stratégie CLLD.....	15
3. Analytický rámec	21
3.1. Analýza zdrojov územia	21
3.1.1. Všeobecná charakteristika územia.....	21
3.1.2. Popis prírodných, ľudských, kultúrno-historických, ekonomických, inštitucionálnych a iných zdrojov	44
3.2. SWOT analýza	62
3.3. Identifikácia potrieb	70
4. Strategický rámec	75
4.1. Definovanie vízie a strategického cieľa	75
4.2. Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení	79
4.3. Súhrn strategického rámca	90
4.4. Integrované znaky stratégie CLLD	92
4.5. Inovatívne znaky stratégie CLLD	93
5. Implementačný rámec.....	95
5.1. Popis riadiaceho a implementačného procesu.....	95
5.1.1. Riadiaci proces - organizačná štruktúra MAS	95
5.1.2. Implementačný proces.....	98
5.2. Akčný plán.....	105
5.3. Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD	154
5.3.1. Opis monitorovania a hodnotenia stratégie CLLD.....	154
5.3.2. Monitorovacie ukazovatele.....	157
6. Finančný rámec	162
6.1. Financovanie stratégie CLLD	162
6.2. Finančný plán pre opatrenia	165
7. Zhodnotenie prínosov stratégie CLLD, jej synergie a doplnkovosť	168
7.1. Prínosy k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia	168

7.2.	Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV	169
7.3.	Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP	171
7.4	Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD	172
7.4.1	Popis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať	172
7.4.2	Synergie a komplementarity	174
7.5	Popis multiplikačných efektov	175
8.	Prílohy k stratégii CLLD.....	177

Zoznam povinných tabuliek.

Tabuľka č. 1	Identifikačné údaje MAS	8
Tabuľka č. 2	SWOT analýza	63
Tabuľka č. 3	Súhrnný prehľad strategického rámca	90
Tabuľky č. 4 od A – H, od Y – Z	Opatrenie stratégie CLLD.....	105
Tabuľka č. 5	Povinné ukazovatele na úrovni programu – PRV SR.....	157 156
Tabuľka č. 6	Celkové verejné výdavky – PRV SR	157 156
Tabuľka č. 7	Povinné ukazovatele na úrovni IROP	157 156
Tabuľka č. 8	Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP	162 161
Tabuľka č. 9	Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP rozdelené podľa fondov	162 161
Tabuľka č. 10	Rozdelenie zdrojov na jednotlivé typy výdavkov v rámci príslušných programov	164 163
Tabuľka č. 11	Sumárna tabuľka finančného plánu	165 164
Tabuľka č. 12	Celkový pomer medzi fondmi na stratégiu	166 165
Tabuľka č. 13	Zameranie stratégie podľa sektorov	166 165

Zoznam vlastných tabuliek

Vlastná tabuľka 1 Počet obyvateľov žijúcich na území obcí MAS Rajecká dolina	45
Vlastná tabuľka 2 Vývoj počtu obyvateľov na území obcí MAS Rajecká dolina za 10 rokov	48
Vlastná tabuľka 3 Povinné ukazovatele na úrovni špecifických ukazovateľov IROP	157 156
Vlastná tabuľka 4 Povinné ukazovatele na úrovni fokusových oblastí PRV	158 157
Vlastná tabuľka 5 Vlastné ukazovatele na úrovni priorít, špecifických cieľov / fokusových skupín, opatrení stratégie CLLD	159 158

Zoznam obrázkov:

strana

Obrázok č. 1 Zoznam obcí územia MAS k 15.11.2017 /k dátumu získania Štatútu MAS/	9
Obrázok č. 2 Mapa členských obcí územia MAS po zmene pôsobnosti územia MAS RD.....	10
Obrázok č. 3 Mapa územia a hraníc MAS k 15.11.2017 /k dátumu získania Štatútu MAS/	13
Obrázok č.4 Mapa územia a hraníc MAS Rajecká dolina po zmene pôsobnosti územia MAS Rajecká dolina	13
Obrázok č.5 Grafické znázornenie strategického rámca	83

Zoznam použitých skratiek:

CLLD	Miestny rozvoj vedený komunitou
EFRR	Európsky fond regionálneho rozvoja
EK	Európska komisia
EPFRV	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
Gestor CLLD	Hlavným orgánom zodpovedným za koordináciu prípravy a implementácie CLLD na národnej úrovni je sekcia rozvoja vidieka a priamych platieb MPRV SR
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
MAS	Miestna akčná skupina
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
Nariadenie (EÚ) 1303/2013	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom námornom a rybárskom fonde a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde, a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006 (všeobecné nariadenie),
Nariadenie (EÚ) 1305/2013	Nariadenie Európskeho parlamentu a rady (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005,
NFP	Nenávratný finančný príspevok
PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
PRV	Program rozvoja vidieka Slovenskej republiky 2014 – 2020
RO	Riadiaci orgán

SR	Slovenská republika
Stratégia CLLD	Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou
Z. z.	Zbierka zákonov
ŽoNFP	Žiadosť o nenávratný finančný príspevok z PRV – projekt
príručka	Príručka pre žiadateľa o NFP
príručka 19.2	Príručka pre žiadateľa v rámci podopatrenia 19.2 -
Zákon o EŠIF	Zákon č. 292/2014 Z.z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov
Systém riadenia	Systém riadenia PRV 2014 -2020
Systém riadenia CLLD	Systém riadenia CLLD (LEADER a komunitný rozvoj) pre programové obdobie 2014 – 2020
Výberová komisia	Výberová komisia pre schvaľovanie stratégií CLLD a výber MAS (ďalej len „Výberová komisia“) je zriadená gestorom CLLD ako spoločný orgán zložený z členov riadiaceho orgánu pre PRV a riadiaceho orgánu pre IROP. Výberová komisia sa zriaďuje za účelom organizovania celého výberového procesu Miestnych akčných skupín (ďalej len „MAS“) v rámci podopatrenia 19.2 PRV, vrátane zabezpečenia hodnotenia predložených projektových zámerov pre Stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou (ďalej len „stratégie“) a overenia vhodnosti zadenfinovania hodnotiacich a výberových kritérií predkladaných jednotlivými MAS pre plánované opatrenia a následne predkladané žiadosti o nenávratný finančný príspevok (ďalej „ŽoNFP“). Na základe finančných alokácií Výberová komisia odporučí aby príslušným MAS bol po splnení podmienok podľa poradia udelený štatút MAS zo strany PPA.
ÚZPF	Ústredný zoznam pamiatkového fondu
MAS Rajec	Miestna akčná skupina Rajecká dolina

1. Základné informácie o MAS

1.1. Identifikačné údaje MAS

Tabuľka č. 1 Identifikačné údaje MAS

Údaje o MAS	Názov MAS	Miestna akčná skupina Rajecká dolina, <u>r.s.p.</u>
	Dátum registrácie v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov	16.01.2015
	Sídlo	Námestie SNP 2/2, 015 01 Rajec
	IČO	42392071
	DIČ (ak relevantné)	2120006196
Údaje o banke	Názov banky	Tatra banka a.s.
	Číslo účtu	2943003433/1100
	IBAN	SK 68 1100 0000 002943003433
	SWIFT	TATRSKBX
Údaje o štatutárovi	Meno a priezvisko	Ing. Pavol Sandanus
	E-mail	masrajeckadolina@gmail.com
	Telefón	+421 903 780 659
Údaje o kontaktnej osobe	Meno a priezvisko	Ing. Tatiana Veselá
	E-mail	projekt@masrajeckadolina.sk
	Telefón	+421 948 930 728

1.2. Vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje

Miestna akčná skupina Rajecká dolina je občianske združenie zložené z verejného, súkromného a občiansko-právneho sektora, ktoré sa nachádza v Žilinskom kraji na severe stredného Slovenska na území okresu Žilina.

Základné údaje o obyvateľstve a území:	k dátumu získania Štatútu MAS Rajecká dolina	po zmene územia MAS (vystúpenie obce Rosina)*
Počet obyvateľov:	34 064	30 948
Rozloha:	340,65 km ²	333,3 32 km ²
Hustota obyvateľstva:	100 obyv./km ²	92,84 obyv./km ²
Počet obcí:	24	23

Zdroj: Štatistický úrad SR k 31.12.2014

*Ku zmene pôsobnosti územia MAS Rajecká dolina dôjde nadobudnutím účinnosti dodatku k Zmluve o NFP na opatrenie č. 19.4 (Zmluva č. NFP309190N886).

<u>Základné údaje o obyvateľstve a území:</u>	<u>po zmene územia MAS k 31.12.2020</u>
<u>Počet obyvateľov:</u>	<u>31 764</u>
<u>Rozloha:</u>	<u>333,32 km²</u>
<u>Hustota obyvateľstva:</u>	<u>95,30 obyv./km²</u>
<u>Počet obcí:</u>	<u>23</u>

Zdroj: Štatistický úrad SR k 31.12.2020

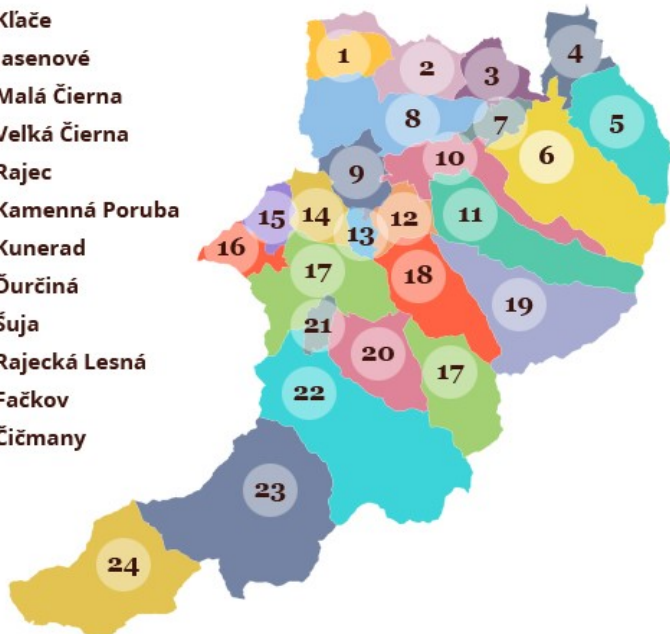
Zoznam obcí k 15.11.2017 /k dátumu získania Štatútu MAS/:

Čičmany, Ďurčiná, Fačkov, Jasenové, Kamenná Poruba, Kľače, Konská, Kunerad, Lietava, Lietavská Lúčka, Lietavská Svinná-Babkov, Malá Čierna, Veľká Čierna, Podhorie, Porúbka, Rajec, Rajecká Lesná, Rajecké Teplice, Rosina, Stránske, Šuja, Turie, Višňové, Zbyňov. Všetky obce z tohto zoznamu sú administratívne zaradené do Žilinského kraja, okres Žilina.

Obrázok č.1 Zoznam obcí územia MAS k 15.11.2017 /k dátumu získania Štatútu MAS/:

1. Podhorie
2. Lietava
3. Lietavská Lúčka
4. Rosina
5. Višňové
6. Turie
7. Porúbka
8. Lietavská Svinná - Babkov
9. Zbýňov
10. Rajecké Teplice
11. Stránske
12. Kanská

13. Kľače
14. Jasenové
15. Malá Čierna
16. Veľká Čierna
17. Rajec
18. Kamenná Poruba
19. Kunerad
20. Ďurčiná
21. Šuja
22. Rajecká Lesná
23. Fačkov
24. Čičmany

Zoznam členských obcí po zmene pôsobnosti územia MAS Rajecká dolina:

Čičmany, Ďurčiná, Fačkov, Jasenové, Kamenná Poruba, Kľače, Kanská, Kunerad, Lietava, Lietavská Lúčka, Lietavská Svinná-Babkov, Malá Čierna, Veľká Čierna, Podhorie, Porúbka, Rajec, Rajecká Lesná, Rajecké Teplice, Stránske, Šuja, Turie, Višňové, Zbýňov.

Obrázok č.2 Mapa členských obcí územia MAS po zmene pôsobnosti územia MAS Rajecká dolina:

2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD

2.1. Vznik a história partnerstva

Na základe prvotných informácií o existencii a význame miestnych akčných skupín sa pri ďalšom rozvíjaní verejno-súkromného partnerstva oficiálnou formou MAS nadviazalo na existujúce a funkčné partnerstvá pôsobiace v Rajeckej doline. Jedná sa o rôzne združenia s účasťou a členstvom obcí, ale aj obcí a súkromného, ako i občianskeho sektora. Tieto pôsobia v regióne Rajeckej doliny už od r. 1998 až doteraz. Jedná sa napríklad o nasledovné subjekty:

- Združenie Rajecká dolina,
- Nezisková organizácia Áno pre život,
- Regionálne združenie cestovného ruchu Rajecká dolina,
- Združenie miest a obcí Rajeckej doliny,
- Spoločné obecné úrady v Rajci a Rajeckých Tepliciach,
- Skládka odpadov Rajeckého regiónu,
- Oblastná organizácia cestovného ruchu Rajecká dolina,
- Oblastná organizácia cestovného ruchu Malá Fatra,
- Združenie na záchranu Lietavského hradu a iné.

Budovanie partnerstiev už v roku 2007 opísala nezisková organizácia Áno pre život vo svojej publikácii s názvom „Budúcnosť strategických partnerstiev v sociálno-kultúrnej oblasti v Rajeckom regióne“. Nezisková organizácia Áno pre život vytvorila v tom čase rozvojové partnerstvo s Mestom Rajecké Teplice, s občianskym združením Kultúra z Rajeckých Teplic, s Domovom vďaky - zariadením sociálnych služieb v Rajci a s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Žiline. V týchto rokoch bola síce v regióne vcelku dobre rozvinutá spolupráca medzi mimovládnyimi organizáciami a samosprávami, avšak stagnovali príklady spolupráce aktérov zo všetkých sektorov, teda verejného, súkromného a občianskeho sektora. Už vtedy si títo aktéri uvedomovali, že princíp partnerstva je jedným zo základných stavebných kameňov regionálnej politiky, že je to najúspešnejšia cesta k rozvoju.

Počas obdobia do roku 2014 sa na valných zhromaždeniach a členských schôdzach postupne formulovala požiadavka a predstava na ďalšie rozvíjanie partnerstva na účely rozvoja regiónu. Iniciatívnym subjektom zastupujúcim verejný sektor sa stalo Združenie Rajecká dolina, ktoré združuje všetkých 24 obcí z regiónu Rajeckej doliny. Jeho vznik sa datuje

k 26. 2. 2001 Zakladateľskou zmluvou ako Záujmové združenie právnických osôb. Združenie bolo založené na účely koordinácie aktivít subjektov podieľajúcich sa na zabezpečovaní oblasti samosprávy, programu očisty Rajčianky, verejnoprospešných služieb, cestovného ruchu, kúpeľníctva, životného prostredia miestnej a regionálnej úrovne, vrátane získavania a využívania domácich a zahraničných finančných zdrojov na podporu rozvoja obcí. V máji 2010 bol predmet činnosti združenia rozšírený o zámer skvalitnenia separovania zberu odpadov v Rajeckej doline, čo v súčasnosti predstavuje jednu z hlavných činností vplývajúcich k zlepšovaniu stavu životného prostredia. Následne bol pre Združenie vypracovaný aj Program odpadového hospodárstva na roky 2011 - 2015, podľa ktorého združenie postupuje komplexne v oblasti odpadového hospodárstva v celom regióne.

V roku 2014 v orgánoch združenia vznikla požiadavka na zloženie prípravného výboru, ktorý mal pozostávať zo zástupcov partnerských oblastí. Výsledkom tohto úsilia bol návrh prípravného výboru na založenie MAS Rajeckej doliny v nasledovnej štruktúre:

- špecialista na samosprávu, ktorý má všestranné skúsenosti a informácie,
- zástupca podnikateľov s praxou z oblasti poľnohospodárstva, lesníctva, potravinárstva, poľnohospodárskej prvovýroby, podľa možnosti s prepojením na neziskový sektor,
- osoba, ktorá pôsobila a pôsobí vo viacerých združeniach v regióne - hlavne na úrovni samosprávy (na úseku regionálneho rozvoja, tvorby PHSR, spolupráce s ostatnými orgánmi verejného sektora),
- zástupca pôsobiaci v oblasti regionálneho rozvoja (kultúry, športu, turizmu a pod.), ktorý pôsobí v oblasti rozvíjania partnerstiev a má skúsenosti z oblasti spolupráce verejného sektora so súkromným a občianskym.

Z dôvodu potreby a nevyhnutnosti rozšíriť počet spolupracujúcich zástupcov súkromného a občianskeho sektora a zapojiť ich do procesu založenia MAS Rajecká dolina, v období august – september 2014 sa uskutočnilo niekoľko ďalších stretnutí a rokovaní s ich zástupcami, či už za prítomnosti miestnych samospráv alebo bez nich. Stretnutia boli organizované obcami, mestami a koordinované formujúcim sa prípravným výborom. Členská základňa MAS bola tvorená na základe požiadavky pokryť celé územie MAS zástupcami verejného sektora (volení zástupcovia jednotlivých obcí a miest) a zároveň významnými predstaviteľmi súkromného sektora v obci, prípadne viacerých obciach a mestách v doline (Agroregión a.s., Beref, s.r.o., Dolkam Šuja, a.s., Garomi Lietava s.r.o., Mikomix Rosina s.r.o., Skalka Šuja s.r.o.,) Členská základňa bola doplnená o členov z občianskeho sektora, ktorí sa

významnou mierou podieľajú na chode spoločenského, športového a kultúrneho života v obciach a mestách (Občianske združenie Rajecká dolina, Friwaldský chotár, Acordeon, p. Ladislav Balvan, p. Miroslav Mikula, p. Ján Urík, FK Ďurčiná, Futbalový klub Rajec, OZ Kultúra, OZ Namsak, TJ Stránske, TJ ŠK Podhorie, TJ Višňové, Žilinsko – Rajecký golfový klub Golf Rajec). Zakladajúcim členom MAS bolo aj občianske združenie Áno pre život, ktoré sa prioritne vo svojej činnosti zameriava na prácu s marginalizovanými skupinami obyvateľstva (osamelé tehotné ženy v núdzi, matky s deťmi – obe domáceho násillia, atď...). Po ukončení získavania kontaktov, prieskumu záujmu a realizovaných príprav bolo na deň 22. 10. 2014 zvolané ustanovujúce zasadnutie valného zhromaždenia, na ktorom bolo deklarované a schválené založenie Občianskeho združenia s názvom „Miestna akčná skupina Rajecká dolina“. Na VZ sa zúčastnilo, alebo bolo na základe splnomocnenia zastúpených všetkých 49 subjektov, z toho 24 obcí a miest a 25 subjektov z neverejného sektora – Acordeon, Kamenná Poruba, AGROREGIÓN a.s., Áno pre život, n.o., Balvan Ladislav, Beref, s.r.o. – prevádzka Kaštieľ Čičmany, Dolkam Šuja, a.s., FK Ďurčiná, zast. Vladom Sudorom, Friwaldský chotár OZ, Futbalový klub Rajec, GAROMI, s.r.o., Golf park Rajec, Ing. Milan Bárđy, Mikomix Rosina s.r.o., Mikula Miroslav, Občianske združenie Rajecká dolina, OZ Kultúra, OZ NAMSAK, SKALKA Šuja s.r.o., Telovýchovná jednota Stránske, TJ ŠK Podhorie, TJ Višňové, Urík Ján, ale aj Základná škola Lietavská Lúčka, ZŠ a MŠ Kamenná Poruba, ZŠ a MŠ Kanská, Obec Čičmany, Obec Ďurčiná, Obec Fačkov, Obec Jasenové, Obec Kamenná Poruba, Obec Kľače, Obec Kanská, Obec Kunerad, Obec Lietava, Obec Lietavská Lúčka, Obec Lietavská Svinná - Babkov, Obec Malá Čierna, Obec Podhorie, Obec Porúbka, Mesto Rajec, Obec Rajecká Lesná, Mesto Rajecké Teplice, Obec Rosina, Obec Stránske, Obec Šuja, Obec Turie, Obec Veľká Čierna, Obec Višňové, Obec Zbyňov.

Na valnom zhromaždení boli vytvorené orgány združenia ako aj stanovené základne ciele, ukotvené v stanovách, ktoré toto valné zhromaždenie schválilo.

Stanovy OZ MAS Rajecká dolina, ktoré schválilo ustanovujúce valné zhromaždenie (ďalej VZ) dňa 22. 10. 2014 boli zaregistrované Ministerstvom vnútra SR dňa 16. 1. 2015 pod číslom spisu: VVS/1-900/90-45236.

Následne na zasadnutí VZ dňa 22. 1. 2015 bol predbežne schválený kľúč na kreovanie orgánov a predbežne navrhnutí zástupcovia verejného a neverejného sektora do týchto orgánov. O týždeň na zasadnutí VZ dňa 29. 1. 2015 bola schválená 9 členná Rada v zmysle stanov združenia a na zasadnutí Rady dňa 25. 2. 2015 bol za predsedu Rady zvolený Ing.

Pavol Tandara. Na zasadnutí VZ dňa 31. 3. 2015 bol Ing. Pavol Tandara v zmysle stanov potvrdený aj vo funkcii predsedu združenia. Na tomto VZ bola schválená aj výška členských príspevkov a boli stanovené úlohy a ciele, ktoré viedli k výberu manažéra MAS Rajecká dolina.

V priebehu mesiacov apríl a máj boli uskutočnené osobné stretnutia v obciach Rajeckej doliny s ich zástupcami pri kreovaní a tvorbe Stratégie miestneho rozvoja. Následne boli v mesiaci jún zorganizované menšie stretnutia susediacich obcí so zastúpením členov MAS zo súkromného a občianskeho sektora. Na stretnutia boli prizvaní aj potencionálni záujemcovia o členstvo v MAS Rajecká dolina.

Výstupom zo stretnutí bolo hľadanie spoločných riešení v záujmovom území MAS Rajecká dolina, vzájomná koordinácia sledovaných cieľov medzi členmi a zároveň vyhodnocovanie ankiet v rámci stanovovania priorít stratégie MAS Rajecká dolina na základe doručených dotazníkov, miestnej a vecnej znalosti zástupcov verejného a neverejného sektora. Výsledkom bolo prijatie všeobecného konsenzu zástupcov jednotlivých sektorov, z hľadiska orientácie MAS Rajecká dolina na spoločný rozvoj komunity na báze rozvoja siete cyklotrás prirodzene spájajúcich región, ktoré vo väčšej miere existujú z historických súvislostí, ale nie sú udržiavané, zjazdne a zmapované a v nadväznosti na aktivity spoločné a prijateľné pre rozvoj komunity v rámci rozvoja územia zastrešujúceho všetkých členov MAS Rajecká dolina. V rámci vybudovania a obnovenia systému cyklotrás súvisí aj ich značenie nielen v teréne, ale aj v príslušných mapách, či už celého územia, alebo jeho jednotlivých celkov. Zároveň s ich budovaním súvisí i vybudovanie príslušnej infraštruktúry podľa územnoplánovacích dokumentov, programov rozvoja obcí, krajinnno-ekologických plánov a ostatných strategických dokumentov na miestnej a regionálnej úrovni – rozšírenie sídelnej zelene, mobiliárov, značenie jednotlivých zaujímavostí, pamiatok, prírodných krás, smerovanie na miesta, kde si možno zakúpiť regionálne výrobky a produkty a celkové zatraktívnenie regiónu MAS Rajecká dolina z hľadiska rozvoja cestovného ruchu i prostredníctvom public relations.

Všeobecným konsenzom zástupcov jednotlivých sektorov, z hľadiska orientácie MAS Rajecká dolina na spoločný rozvoj komunity bola prijatá aj myšlienka rozvoja včelárstva formou vybudovania spoločnej náučnej včelnice s následným rozmiestnením stanovišť so včelami po celom území MAS Rajecká dolina s cieľom územie „zavčelniť“ a zabezpečiť tak rovnomerné opelenie rastlín, ako aj s cieľom spropagovať význam včiel pre človeka pred širokou verejnosťou a produkovať kvalitné, zdravé včelie produkty s regionálnym označením.

Počas celého roka 2015 bola členská základňa rozšírená o ďalších 10 členov, a to: Biofarma, a.s., Chupáň, s.r.o., Erik Marcin, Sposka, OOCR Rajecká dolina, SKALKA Šuja, s.r.o., Slnčné skaly, s.r.o., Ján Ďuriga, Turiec Agro s.r.o., Ing. Milan Bárty.

Pomer zastúpenia jednotlivých záujmových skupín v členskej základni a rozloženie členskej základne na území verejno-súkromného partnerstva (MAS Rajecká dolina) bol k 15. decembru 2015 nasledovný:

- členská základňa má 57 členov,
- záujmová skupina verejného sektora má 27 členov **t.j. 47,37%**
- záujmová skupina podnikateľského sektora 13 **t.j. 22,81 %**
- záujmová skupina občianskeho sektora má 17 členov **29,82 %**

Rozloženie členskej základne na území Miestnej akčnej skupiny Rajecká dolina:

Čičmany: 3 členovia, Ďurčiná: 2 členovia, Fačkov: 3 členovia, Jasenové: 2 členovia, Kamenná Poruba: 4 členovia, Kľače: 1 člen, Kanská: 2 členovia, Kunerad: 1 člen, Lietava: 2 členovia, Lietavská Lúčka: 2 členovia, Lietavská Svinná – Babkov: 1 člen, Malá Čierna: 1 člen, Podhorie: 3 členovia, Porúbka: 1 člen, Rajec: 5 členov, Rajecká Lesná: 2 členovia, Rajecké Teplice: 5 členovia, Rosina: 2 členovia, Stránske: 2 členovia, Šuja: 4 členovia, Turie: 4 členovia, Veľká Čierna: 1 člen, Višňové: 2 členovia, Zbyňov: 2 členovia.

Z uvedeného možno skonštatovať, že je vyváženosť rozloženia členskej základne, pretože každá obec má zastúpenie min. 1 člena z občianskeho alebo skromného sektora.

2.2. Tvorba partnerstva a stratégie CLLD

Verejnosť sa o vzniku MAS Rajecká dolina dozvedela prostredníctvom webových stránok členských obcí a miest, kde boli tiež zverejnené stanovy a typy prihlášok za členov a pozývací list predsedu MAS Rajecká dolina. Zároveň sme sa snažili začleniť verejnosť do procesu tvorby verejno-súkromného partnerstva prostredníctvom workshopov, pracovno-informačných stretnutí, mailovou komunikáciou, a od augusta 2015 už prostredníctvom vlastnej webovej stránky www.masrajeckadolina.sk. Na webovej stránke bol umiestnený dotazník pre širokú verejnosť, ktorý nám umožnil zistiť skutočné potreby a predstavy zástupcov jednotlivých sektorov, ktoré nám slúžili ako podklad pri vypracovaní SWOT

analýzy. Webová stránka slúži nielen na informovanosť o podujatiach v doline, ale aj ako reklamno – informačný portál o aktivitách jednotlivých členov MAS a zároveň aj ako informačný portál o Rajeckej doline ako takej. Web má silný potenciál stať sa lákadlom na návštevu jednotlivých obcí a miest, podnikateľov, aktivít (dolinu spájajú celoročné aktivity ako: Rajecký cyklomaratón, folklórny festival Rajeckej doliny - „Kubánkov sen“ v Turí, v obci Stránske existuje dychová hudba s 55 ročnou tradíciou, a vďaka tomu sa v budúcom roku pripravuje 1. Ročník Dychfestu Rajeckou dolinou, Letné slávnosti v Rajeckých Tepliciach, Celoslovenské stretnutie fujaristov v Čičmanoch, folklórne vystúpenia a prezentácia ľudových tradícií v Čičmanoch pri príležitosti fašiangových slávností, hodov, rôzne voľnočasové aktivity v regióne ako súťaže vo varení gulášu, festivaly heligonkárov, hodové slávnosti, „Čičmanská vareška“ v Čičmanoch, Rajecké kultúrne leto, fašiangové slávnosti, Rajecký maratón, Lietavské letné slávnosti spojené s remeselnými trhmi, Remeselné trhy „Naše spoločné Vianoce“ v Lietave, Silvestrovský beh „Memoriál Antona Janošku v Lietave, Lietavský hradný pohár - cyklistika - beh – turistika, Cesta rozprávkovým lesom na hrad Lietava, Valentín na Lietavskom hrade, Súťaže v hasičskom športe, Memoriál Louisa Crosa v Malej Čiernej, Hody sv. Cyrila a Metoda v Podhorí, Slávnosti pod Cibulníkom v Lietavskej Svinnej-Babkove a pod.).

Na tomto základe vznikli počas propagácie a zámerov MAS Rajeckej doliny základné tematické skupiny – **Cesty** sú to, čo nás spája (trasy, informačné systémy) **Spolu** vieme žiť (skupina občanov so spoločenským znevýhodnením), **Včely** nám umožnia žiť a pretvárať krajinu (poľnohospodári, včelári, farmári), **Folklór** je to, čo nás teší (ľudia, voľný čas, kultúra a spolupráca). V uvedených tematických skupinách našli svoje začlenenie aj nečlenovia MAS Rajecká dolina, ktorým bola blízka myšlienka spolupráce a odovzdávania si skúseností v rámci celej Rajeckej doliny a aj nad rámec doliny, s možnosťou výmeny skúseností s inými oblasťami Slovenska, ako aj nadnárodnou spoluprácou.

So vznikom MAS Rajecká dolina sa priamo viažu predovšetkým:

- pracovno – informačné stretnutie zamerané na čerpanie prostriedkov EÚ v novom programovom období 2014 – 2020 s dôrazom na prípravu prístupu LEADER – CLLD a na vytvorenie MAS Rajecká dolina v Rajci dňa 14. 10. 2014,
- ustanovujúce zasadnutie valného zhromaždenia, na ktorom bolo deklarované a schválené založenie Občianskeho združenia s názvom „Miestna akčná skupina Rajecká dolina“ a schválené stanovy v Rajci dňa 22. 10. 2014,

- registrácia stanov MAS Rajecká dolina Ministerstvom vnútra SR dňa 16. 1. 2015 pod číslom spisu: VVS/1-900/90-45236 16. 1. 2015,
- rokovanie valného zhromaždenia ohľadne nominácie členov Rady a kontrolnej a revíznej komisie MAS Rajecká dolina v Rajci dňa 22. 1. 2015,
- valné zhromaždenie zvolané na základe zaregistrovania Stanov MAS Rajecká dolina MV, na ktorom boli schválení členovia Rady a kontrolnej a revíznej komisie MAS Rajecká dolina v Rajci 29. 1. 2015,
- zasadnutie Rady MAS Rajecká dolina, na ktorom bol zvolený predseda Ing. Pavol Tandara v Rajci dňa 25. 2. 2015,
- zasadnutie Valného zhromaždenia MAS Rajecká dolina, kde hlavným bodom programu bolo potvrdenie Ing. Pavla Tandaru vo funkcii predsedu Rady MAS Rajecká dolina v Rajeckých Tepliciach dňa 31. 3. 2015,
- účasť na informačnom dni k implementácii IROP na programové obdobie 2014 – 2020 poriadanom v hoteli Holiday Inn za účasti zástupcov z MPaRV konaného dňa 9. 4. 2015 v Žiline,
- pracovné stretnutie so starostami obcí Kanská, Stránske, primátorkou mesta Rajecké Teplice ohľadne prejedávania zámerov pri príprave PHSR obcí a Združenia obcí Rajecká dolina s prepojením na dokumenty MAS Rajecká dolina v Rajeckých Tepliciach dňa 22. 4. 2015,
- pracovné stretnutie so starostom, občanmi a podnikateľmi z Fačkova a Ďurčinej k prejednávaniu zámerov k spracovaniu programových dokumentov vo Fačkove dňa 27. 4. 2015,
- pracovné stretnutie v spriatelenej MAS Vršatec za účelom oboznámenia sa s ich skúsenosťami s realizáciou prístupu LEADER v predchádzajúcom období v Nemšovej dňa 29. 4. 2015,
- Menovanie vedúcich lídrov vytvorených oblastných pracovných skupín v rámci Rajeckej doliny s prihliadnutím na prirodzené mikroregióny tvorené susediacimi obcami v celkovom počte 5 na zasadnutí Rady MAS Rajecká dolina v Rajeckých Tepliciach dňa 30. 4. 2015,
- pracovné stretnutie na VÚC Žilinského kraja ohľadom koordinácie prípravy programových dokumentov dňa 4. 5. 2015,

- pracovné stretnutie so starostkou z Čičmian ohľadne koordinácie prípravy dokumentov v na úrovni obce a MAS Rajecká dolina v Čičmanoch 5. 5. 2015,
- účasť na konferencii „Leader a CLLD“, ktorú zorganizovala Národná sieť rozvoja vidieka SR v priestoroch Agroinštitútu v Nitre dňa 7. 5. 2015,
- zasadnutie Rady MAS Rajecká dolina 12. 5. 2015 v Rajeckých Tepliciach a zároveň prejednávanie programových dokumentov so starostom obce Lietavská Svinná – Babkov,
- pracovné stretnutia ohľadom zámerov financovania projektov v rámci pripravovaných dokumentov starostami, podnikateľmi a občanmi vo Fačkove a Rajeckej Lesnej 15. 5. 2015,
- pracovné stretnutie ohľadom zámerov financovania projektov v rámci pripravovaných dokumentov zo zástupcami verejného sektora na obecnom úrade v obci Porúbka 19. 5. 2015,
- pracovné stretnutie so starostami obcí Kanská, Stránske, Kamenná Poruba k prejedávaniu programových dokumentov v Rajeckých Tepliciach dňa 21. 5. 2015,
- pracovné stretnutie so starostami obcí Malá Čierna a Veľká Čierna k prejedávaniu programových dokumentov vo Veľkej Čiernej dňa 21. 5. 2015,
- pracovné stretnutie s primátorom mesta Rajec k prejedávaniu programových dokumentov a koordinácii spoločne uskutočňovaných akcií v Rajci dňa 21. 5. 2015,
- pracovné stretnutie ohľadom zámerov financovania projektov v rámci pripravovaných dokumentov obcí Lietava, Lietavská Lúčka, Podhorie a Porúbka v Porúbke 26. 5. 2015,
- účasť na „LeaderFEST 2015 aneb „návrat ke kořenům“ v Náchodě v dňoch 17. 6. – 19. 6. 2015, kde sme mali možnosť vidieť množstvo zrealizovaných projektov, nadviazať národné aj medzinárodné kontakty. Verejne dostupné materiály, ktoré sme so sebou priniesli, nám pomáhali ako návod aj motivácia pri tvorbe podkladov na spracovanie Stratégie CLLD pre územie Rajeckej doliny,
- tvorivé pracovné stretnutie členov jednotlivých tematických skupín zo susediacich mikroregiónov „Hore“, spojenej s vyplňaním dotazníkov pre potreby tvorby stratégie MAS Rajecká dolina na obecnom úrade v Rajeckej Lesnej dňa 25. 6. 2015,

- tvorivé pracovné stretnutie členov jednotlivých tematických skupín zo susediacich mikroregiónov „Dole“ spojenej s vyplňaním dotazníkov pre potreby tvorby stratégie MAS Rajecká dolina na mestskom úrade v Rajeckých Tepliciach dňa 29. 6. 2015,
- pracovné stretnutie v spriatelenej MAS Vršatec za účelom oboznámenia sa so skúsenosťami pri príprave Stratégie na obdobie 2014 -2020 s realizáciou prístupu CLLD v Nemšovej dňa 2. 7. 2015,
- zasadnutie Rady MAS Rajecká dolina a zvolenie Ing. Evy Miniarikovej za manažérku MAS Rajecká dolina Rajecké Teplice dňa 10. 7. 2015,
- Zasadnutie Valného zhromaždenia ohľadne potvrdenia Ing. Evy Miniarikovej vo funkcii manažérky a prijímania nových členov vo Veľkej zasadačke MsÚ v Rajeckých Tepliciach Rajeckých Tepliciach dňa 21. 7. 2015,
- spoluorganizovanie podujatia 5. Folkórny festival Rajeckej doliny v Turí „Kubánkov sen“ dňa 2. 8. 2015,
- zasadnutie Rady MAS Rajecká dolina ohľadne voľby členov Monitorovacieho výboru, členov Výberovej komisie a schválenie člena revíznej komisie v Rajeckých Tepliciach dňa 17. 9. 2015,
- zasadnutie Valného zhromaždenia ohľadne prijímania nových členov, potvrdenie pána Jozefa Peška za člena Kontrolnej a revíznej komisie a zvýšenia členských príspevkov vo Veľkej zasadačke MsÚ v Rajeckých Tepliciach dňa 17. 9. 2015,
- pracovné stretnutie členov aj záujemcov o členstvo z Čičmian, Rajeckej Lesnej, Fačkova a Ďurčinej v Čičmanoch dňa 1. 10. 2015,
- pracovné stretnutie členov aj záujemcov o členstvo MAS Rajecká dolina z Rosiny a Višňového na obecnom úrade vo Višňovom dňa 6. 10. 2015,
- stretnutie pracovnej skupiny Cesty ohľadne trasovania cyklotrás s prepojením obcí Ďurčiná a Rajecká Lesná, ako i zmapovania a označenia trás v doline na obecnom úrade v Rajeckej Lesnej dňa 9. 10. 2015,
- pracovné stretnutie členov aj záujemcov o členstvo MAS Rajecká dolina z Podhoria, Lietavy, Porúbky, Lietavskej Svinnej-Babkova v rámci vytvorenej pracovnej skupiny Folklor na obecnom úrade v Lietave dňa 9. 10. 2015,

- pracovné stretnutie členov MAS Rajecká dolina z Ďurčinej, Rajca, Kľačí, Jasenového, v rámci vytvorenej pracovnej skupiny Včely a Cesty v Golf Parku Rajec dňa 13. 10. 2015,
- pracovné stretnutie členov MAS Rajecká dolina z Kuneradu, Stránskeho, Rajeckých Teplic v rámci skupiny Cesty v Rajeckých Tepliciach dňa 14. 10. 2015,
- tvorivé pracovné stretnutie pracovnej skupiny Včely so zastúpením včelárov z rôznych častí Rajeckej doliny v Penzióne Mlynárka v Rajeckých Tepliciach dňa 14. 10. 2015,
- pracovné stretnutie skupiny Cesty ohľadne predpokladaného zakreslenia trás do máp s prepojením celého územia Rajeckej doliny na Mestskom úrade v Rajci 16. 10. 2015,
- pracovné stretnutie skupiny Včely a Cesty v Rajeckých Tepliciach dňa 23. 10. 2015,
- tvorivé pracovné stretnutie skupiny Folklor v Rajeckých Tepliciach dňa 29. 10. 2015,
- pracovné stretnutie v MAS Horný Liptov ohľadne získavania informácií k tvorbe dokumentu Stratégie a skúseností pri budovaní cyklotrás a cyklochodníkov na území MAS Horný Liptov, Liptovský Hrádok 28. 10. 2015,
- stretnutie pracovného tímu k tvorbe dokumentu Stratégie v Rajeckých Tepliciach dňa 9. 11. 2015,
- pracovné stretnutie skupiny Folklor ohľadom spracovania zámerov a požiadaviek pri tvorbe dokumentu Stratégie dňa 11. 11. 2015 v Rajeckých Tepliciach,
- stretnutie pracovného tímu k tvorbe dokumentu Stratégie v Rajeckých Tepliciach dňa 18. 11. 2015,
- podpísanie dohody o spolupráci medzi Mikroregiónom CEDRON - NITRAVA a MAS Rajecká dolina dňa 30. 11. 2015,
- pracovné stretnutie k príprave stratégií miestneho rozvoja LEADER/CLLD na Úrade Žilinského samosprávneho kraja za účasti členov Národnej siete MAS zorganizovanej Agentúrou Sever dňa 30. 11. 2015,
- stretnutie pracovného tímu k tvorbe dokumentu Stratégie v Rajeckých Tepliciach dňa 2. 12. 2015,
- stretnutie pracovného tímu k tvorbe dokumentu Stratégie v Rajeckých Tepliciach dňa 4. 12. 2015,

- zasadnutie Rady na odsúhlasenie projektového zámeru „Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou MAS Rajecká dolina – Spolu vieme tvoriť, tešiť sa a žiť“ v Rajeckých Tepliciach dňa 10. 12. 2015,
- odsúhlasenie projektového zámeru „Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou MAS Rajecká dolina – Spolu vieme tvoriť, tešiť sa a žiť“ Valným zhromaždením v Rajeckých Tepliciach dňa 10. 12. 2015.

Všetky stretnutia, zasadnutia Rady a Valného zhromaždenia boli otvorené pre členov i nečlenov MAS Rajecká dolina, ako i prípadným záujemcom o spoluprácu. Stretnutia sme sa snažili zorganizovať na rôznych miestach v rámci celej Rajeckej doliny, kde nám „hostitelia“ všestranne vychádzali v ústrety, či už poskytnutím priestorov, zariadení a techniky, potrebnej na prezentáciu, ako i občerstvenia. Všetky náklady spojené so stretnutím znášala pozývajúca strana.

Vybrané podujatia a propagačné výstupy sú zdokumentované na www.masrajeckadolina.sk a na weboch členských obcí (viď spodná časť www.masrajeckadolina.sk, kde je prepojenie cez erby obcí) a v priložených prílohách projektového zámeru.

3. Analytický rámec

3.1. Analýza zdrojov územia

3.1.1. Všeobecná charakteristika územia

Všetkých 24 obcí (resp. 23 obcí po zmene pôsobnosti územia) MAS Rajecká Dolina, tvoriaci mikroregión Rajecká dolina, patrí podľa administratívno-správneho členenia Slovenska do Žilinského samosprávneho kraja a všetky obce sa nachádzajú v okrese Žilina.

Podľa geomorfologického členenia je mikroregión súčasťou Vnútorných Západných Karpát a leží v ich Fatransko-tatranskej oblasti. Je tvorený nížinnými celkami a podcelkami: Žilinská kotlina, Rajecká kotlina, Čičmianska kotlina, Domanižská kotlina a vyvýšenými celkami a podcelkami: Malá Fatra – jej Lúčanská časť, Strážovské a Súľovské vrchy.

3.1.1.1. Výhody a nevýhody územia MAS Rajecká dolina z hľadiska polohy a lokalizácie

Výhodami územia MAS Rajecká dolina sú najmä:

- blízkosť viacerých okresných sídel a krajského sídla Žilina,
- všetky členské obce sú začlenené v rovnakej správnej jednotke (jeden okres), čo umožňuje rýchlejšie a jednoduchšie administratívne procesy
- všetky obce tohto mikroregiónu sú súčasťou Euroregiónu Beskydy, ktorý zahŕňa katowickú (Poľsko), ostravskú (Česká republika) a žilinskú aglomeráciu
- cestné prepojenie väčšiny obcí cestou I/64 a realizácia diaľnice D1 s diaľničným privádzačom, prechádzajúcej priamo časťou územia MAS, (obec Višňové), pripojenie (obec Porúbka),
- blízkosť chránenej krajinej oblasti Lúčanská Malá Fatra, ktorej celková výmera CHKO je 30303 ha (územie je vymedzené legislatívne Vyhláškou MK SSR č. 14/1989 Zb. o CHKO v Lúčanskej Malej Fatre v znení zákona NR SR č. 543/2002),
- existencia ochranného pásma prírodných liečivých zdrojov (PLZ) v Rajeckých Tepliciach , (daná Vyhláškou MZ SR č.481/2000 Z. z. podľa § 65 ods. 13 zákona NR SR č. 277/1995 Z. z. o zdravotnej starostlivosti v znení zákona 241/1998 Z. z.),

Nevýhodami územia MAS Rajecká dolina z hľadiska polohy a lokalizácie sú najmä:

- chýbajúce cestné obchvaty obcí a miest (Rajecké Teplice, Rajec, Fačkov, Kľače, Lietavská Lúčka, Porúbka), ktoré by vylúčili z centier obcí najmä nákladnú dopravu a tým zmiernili dopravnú záťaž miestnych komunikácií.

3.1.1.2. Geografická charakteristika

Geografia

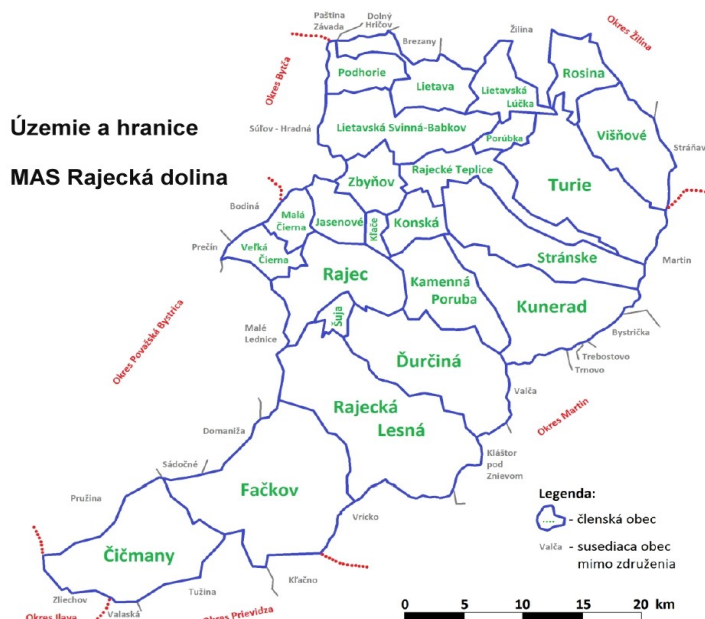
Z geografického hľadiska sa územie MAS Rajecká dolina nachádza vo Fatransko-Tatranskej oblasti. Leží v severnej časti Rajeckej kotliny, ktorá je súčasťou Žilinskej kotliny. Do severnej časti katastra, bližšie k zastavanému územiu zasahujú Súľovské vrchy časťou Skalky. Územím preteká rieka Rajčianka a množstvo malých miestnych tokov.

Územie MAS Rajecká dolina je administratívne začlenené do okresu Žilina a Žilinského samosprávneho kraja, pričom sa svojou severnou stranou priamo dotýka samotného centra okresného aj krajského mesta Žilina. Z okresného hľadiska je územie lokalizované v jeho južnej až strednej časti.

Územie MAS Rajeckej dolina hraničí na:

- severozápade s okresom Bytča, (Malá Čierna, Jasenové, Zbyňov, Lietavská Svinná – Babkov, Podhorie),
- západe s okresom Považská Bystrica, (Čičmany, Fačkov, Rajecká Lesná, Rajec, Veľká Čierna),
- juhozápade s okresom Ilava , (Čičmany),
- juhu s okresom Prievidza, (Čičmany, Fačkov),
- juhovýchode s okresom Martin, (Fačkov, Rajecká Lesná, Ďurčiná, Kunerad, Stránske, Turie),

Obrázok č.3 Mapa územia a hraníc MAS Rajecká dolina k 15.11.2017 /k dátumu získania Štatútu MAS/:

Obrázok č.4 Mapa územia a hraníc MAS Rajecká dolina po zmene pôsobnosti územia MAS Rajecká dolina:

Zostávajúca časť hranice územia MAS Rajecká dolina je hranicou s obcami v rámci Žilinského okresu.

Geologické pomery

Rajecká kotlina ako súčasť Žilinskej kotliny patrí do sústavy terciernych kotlín, ktoré vznikli v oblasti peripieninského lineamentu. Táto hlbinná tektonická línia oddeľuje vonkajšie a vnútorné Karpaty. Z tejto pozície vyplýva komplikovaná štruktúrno-tektonická stavba kotlín. Geologicko-tektonickú stavbu Rajeckej kotliny a časti hraničných pohorí tvoria nasledovné jednotky:

- tatrikum (kryštalinikum a jeho obalová jednotka),
- križňanský príkrov,
- chočský a strážovský príkrov,
- paleogén (centrálnokarpatský a súľovský).

Kryštalinikum reprezentované granodioritmi zasahuje do územia obce len v juhovýchodnej časti katastra. Prevažná časť hodnotených západných svahov Malej Fatry (bližšie Lúčanskej Malej Fatry) je budovaná obalovou sukcesiou so stratigrafickým rozsahom perm - spodná jura. Podstatná časť horninových komplexov je sformovaná do štruktúry antiklinály Kozia medzi Ďurčinou a dolinou Turského potoka. Jadro antiklinály je budované permskými, faciálne odlišnými súvrstviami. Stráňanské súvrstvie (východne od Kuneradu) je tvorené komplexom zlepcov, arkóz a drob s hrúbkou viac ako 500 m.

Kamennoporubské vrstvy tvoria časť jadra antiklinály juhovýchodne od Kamennej Poruby a ich základnými členmi sú bridlice a pieskovce s hrúbkou viac ako 600 m.

Mezozoický komplex obalovej jednotky začína spodotriasovými kremitými konglomerátmi a pokračuje lúžňanským súvrstvom kremencov a pieskovcov. Vrstevný sled spodného triasu ukončujú ílovité bridlice a pieskovce s polohami sadrovca a ílovitých dolomitov. Pomerne veľké plošné rozšírenie majú stredno-vrchnotriasové vápence a dolomity, ktoré sú v juhovýchodnej časti v tektonickom styku s kryštalinikom (dolina Turského potoka, Kuneradky a Kamennoporubského potoka).

Vyššie členy sukcesie (vrchný trias a spodná jura) vo vývoji ílovcov s vložkami organogénnych vápencov sa nachádzajú len pri Kunerade.

Križňanský príkrov v Malej Fatre je budovaný dvoma dielčimi príkrovmi - spodnejším d'určinským a vlastným križňanským príkrovom. Sú stavebnými jednotkami priestoru južne od Ďurčinej a Rajeckej Lesnej. Horninové komplexy d'určinskeho príkrovu sú vrchnotriasového až spodnokriedového veku. Vrstevný sled začína súvrstvom keupru a

pokračuje plytkovodným vývojom jury - komplexom ílovcov a organogénnych vápencov. Najvyšším členom sú spodnokriedové slienité vápence a sliene.

Členy križňanského príkrovu sú stredotriasového až strednokriedového veku. V uvedenej oblasti sa vyskytujú vrchnotriasové až kriedové členy. Jura je v hlbokomorskom vývoji reprezentovaná škvritými slieňmi, slienitými vápencami, radiolaritovými vápencami a radiolaritmi. Ich podloží je vrchnotriasové až spodnojurské súvrstvie organogénnych vápencov a ílovcov s vložkami vápencov. Krieda má podobný vývoj ako v ťurčinskom príkrove. Stredný trias križňanského príkrovu (dolomity) je zachovaný len útržkovite pozdĺž malofatranského zlomu, oddeľujúci pohorie od Rajeckej kotliny, pri Kamennej Porube. Podobný plošný výskyt a pozíciu majú aj stredotriasové dolomity chočského príkrovu pri Ťurčinej. Väčšie rozšírenie karbonátov chočského príkrovu je v doline Turského potoka, v severovýchodnej časti prieskumného územia.

Základným stavebným prvkom antiklinálneho pásma Skaliek je spodnokriedový komplex slienitých vápencov a slieňov križňanského príkrovu, na ktorom v príkrovovej pozícii sa nachádzajú trosky stredotriasových dolomitov, s menším zastúpením vápencov chočského príkrovu (pri Veľkej Čiernej a v úseku Rajecké Teplice - Poluvsie).

Vlastná výplň Rajeckej kotliny je paleogénneho veku (paleocén - eocén) a má znaky pribradlového aj centrálnokarpatského paleogénu. Výplň kotliny je tvorená bazálnym súvrstvím karbonátových zlepencov s prevahou dolomitického materiálu, flyšovým súvrstvím ílovcov a pieskovcov a lokálne sa vyskytuje najmladší člen vrstevného sledu -pieskovcové súvrstvie. Hrúbka paleogénnej výplne sa odhaduje na 1200 - 1700 m vrátane bazálneho paleogénu.

Tektonické pomery

Rajecká kotlina, v ktorej sa nachádza veľká časť územia MAS Rajecká dolina, predstavuje zo štruktúrneho hľadiska tektonickú depresiu so zložitou stavbou vyplývajúcou z jej regionálnej geotektonickej pozície. Na štruktúrnem sformovaní a usporiadaní Rajeckej kotliny a okolitých pohorí sa podieľala alpínska tektogenéza, ktorej výsledkom je systém vrásových štruktúr.

Rajecká kotlina je oproti okolitým pohoriam obmedzená pozdĺžnymi zlomovými systémami SV-JZ smeru, ktoré majú značný hĺbkový dosah so strmým úklonom. Pozdĺž malofatranského

zlomu kotlina poklesávala a vytvorila sa jej centrálna depresia v priestore medzi Rajcom a Kamennou Porubou. Príľahlá časť Malej Fatry má zložitú príkrovovo - vrásovú stavbu. Dominantným prvkom je antiklinála Kozia (ohyb horninových vrstiev alebo súboru hornín do oblúka nahor, sedlo), ktorej os má súhlasný priebeh s malo fatranským zlomom. Jej jadro tvoria permské a spodnotriasové súvrstvia, ktoré sú porušené sústavou zlomov južne od Kuneradu. Pozdĺž malofatranského zlomu medzi Kuneradom a Ďurčinou sú zachované útržky triasových karbonátov nadložných tektonických jednotiek - križňanského a chočského príkrovu.

Ďalšou významnou pozdĺžnou tektonickou líniou je rajecko-teplický zlom, ktorý ohraničuje kotlinu a antiklinálu Skaliek, ktorá bola pozdĺž tohto zlomu vyzdvihnutá. Zároveň zlomová línia oddeľuje Rajeckú kotlinu od ostatných podcelkov Žilinskej kotliny. Dolomity a vápence chočského a strážovského príkrovu príľahlej časti Strážovských vrchov sú synklinálne uložené.

Významnú úlohu najmä z hľadiska výstupu termálnych vôd v Rajeckých Tepliciach majú priečne zlomy severozápadného a juhovýchodného smeru. Porušujú linearitu starších pozdĺžnych zlomov a sú sprevádzané vertikálnymi pohybmi s poklesom alebo výzdvihom blokov podložja kotliny. Výrazné sú v Malej Fatre, ich pokračovanie do kotliny nie je identifikovateľné pre kvarterný pokryv.

(Zdroj: RAKUS, KYSELA. 1983).

Medzi najvýraznejšie zlomy tohto systému patrí zlom medzi Rajeckými Teplicami a Kamennou Porubou, ktorý rozdeľuje Rajeckú kotlinu na dva celky s odlišnými úložnými pomermi (Zdroj: RAKUS, KYSELA, 1983) a s odlišným charakterom podložja (Zdroj: ARDOVA, UZON, 1985). Zároveň je veľmi pravdepodobné, že slúži ako výstupová cesta termálnych vôd z podložja kotliny do výverovej oblasti v Rajeckých Tepliciach.

Základným stavebným prvkom antiklinálneho pásma Skaliek je spodnokriedový komplex slienitých vápencov a slieňov križňanského príkrovu, na ktorom v príkrovovej pozícii sa nachádzajú trosky stredotriasových dolomitov, s menším zastúpením vápencov chočského príkrovu (pri Veľkej Čiernej a v úseku Rajecké Teplice - Poluvsie).

Najjužnejšia a zároveň najvyššie položená obec Rajeckej doliny - Žilinského okresu je obec Čičmany. Rozložená je v plytkej kotline Strážovských vrchov a takmer pri prameni rieky Rajčianky, ktorá spolu s prístupovou komunikáciou vytvára úzku dolinu zvažujúcu sa k severu k mestu Rajec – Rajeckú dolinu. Bariéra horstiev lemuje čičmianský chotár a tvorí

prírodnú a administratívnu hranicu troch okresov Žilinského, Prievidzského a Považskobystrického.

Geologická stavba Strážovských vrchov pochádza z doby druhohôr. Územie okolo Čičmian bolo v druhohorách zaliate morom. Jedinečnosť tvarov reliéfov, sústava hrebienkov a dolín bez centrálneho hrebeňa s možnosťou bizarných skalnatých útvarov podmienila vyhlásenie Chránenej krajinej oblasti Strážovské vrchy v roku 1989 na výmere 30979 m², ktorej súčasťou je aj malebná Čičmianska kotlina.

Z troch období druhohôr (trias, jura, krieda) najstaršie – triasové usadeniny, tmavoosivé vápence a dolomity, budujú najvyššie body okolia (Strážov 1213 m, Hrubá Kačka). Koncom druhohôr začalo prebiehať alpínske vrásnenie, ktoré vyvrcholilo v treťohorách, vytvorila sa stavba vrás a príkrovov. V okolí Čičmian sa zachovali všetky tri subtatranské príkrovy- Križňanský, Chočský a Strážovský. Na konci treťohôr a počas štvrtohôr sa v tejto oblasti uplatňovali procesy erózie. Ich výsledkom je dnešná veľmi pestrá geomorfologická stavba územia. Riečka Rajčianka, ktorá pramení priamo pod vrchom Strážov (1213 m) a jej viaceré prítoky tvoria os Čičmianskej kotliny, ktorá sa pod Čičmanmi zvažuje až do úzkej tiesňavy. Príkrovové trosky sú budované karbonárickými (vápenatými) horninami, viažu sa k nim krasové javy povrchové (krasové jamy, škrapy i podzemné jaskyne).

Vlastná výplň Rajeckej kotliny je paleogénneho veku (paleocén - eocén) a má znaky pribradlového aj centrálnokarpatského paleogénu. Výplň kotliny je tvorená bazálnym súvrstvom karbonátových zlepcov s prevahou dolomitického materiálu, flyšovým súvrstvom ílovcov a pieskovcov a lokálne sa vyskytuje najmladší člen vrstevného sledu -pieskovcové súvrstvie. Hrúbka paleogénnej výplne sa odhaduje na 1200 - 1700 m vrátane bazálneho paleogénu.

3.1.1.3. Historický vývoj územia MAS Rajecká dolina

História oblasti Rajeckej doliny má svoju dlhodobú existenciu. Východiskom tohto tvrdenia je pestré a kontinuálne osídlenie tohto mikroregiónu. Z pohľadu našich slovanských predkov tomuto faktu nasvedčujú písomné záznamy písané v slovenčine, ktorých počiatok je ešte zo stredoveku. Toponymické názvy niektorých území, obcí, kopcov v rámci MAS Rajecká dolina, poukazujú na ich pôvodné označenie pravdepodobne ešte z čias Veľkej Moravy. Prírodné podmienky územia Rajeckej doliny poskytovali od pradávna hojnosť zveriny, úrodnej pôdy, dreva a ďalších komodít. Tieto boli v tesnom spojení s jej obyvateľmi

a tvorili súčasť ich každodenného života. Spolu s poľnohospodárstvom a chovom hovädzieho dobytku bol výraznou mierou zastúpený aj chov oviec – salašníctvo, tvoril trojicu zamestnaní, ktorých existencia je spojená s poľnohospodárstvom. Niet preto divu, že tieto spracovateľské tovary akými boli drevo, poľnohospodárske plodiny, lesná zver, domáce zvieratá poskytovali základ pre ich ďalšie spracovanie a tým sa aj postupne vyprofilovali do profesií, ktoré poskytovali obyvateľom spôsob ich obživy. Pôvodné zameranie obcí v súčasnosti združených do MAS Rajecká dolina bolo poľnohospodárske. Prírodné podmienky, ako aj poloha tej ktorej obce v neskoršom období vytvárali ďalšie možnosti ich špecializácie. Tak tomu bolo napríklad v Rajci, ktorý sa stal na prelome 13.-14. storočia mestom. Vďaka tomu mohli občania Rajca prevádzkovať inú živnosť než len poľnohospodárstvo. Toto bol ďalší krok k vytvoreniu cechov napríklad obuvníci, garbiari, mäsiari, súkenníci a podobne. V ostatných obciach z pohľadu remeselníkov pracovali už len tí najpotrebnejší, akými boli kolári, kováči, mäsiari a atď. Bez vhodných prírodných a klimatických podmienok, by však prevádzka nižšie uvedených remesiel nebol možná.

Lesy, lesníctvo a drevárstvo

V dávnej minulosti lesy nemali ani obchodnú ani hospodársku hodnotu. Tak tomu bolo ešte aj v 14. st. Dokazuje to ich ničenie a klčovanie. Drevo sa spotrebovalo na stavby, na výrobu rozličného náčinia, dreveného uhlia, dechtu a konečne ako palivo. Drevo pochádzajúce z hájených lesov spílili na vodných pílach, aká bola napr. píla v Porubskej v Tepliciach a spravidla tam kde bol vodný mlyn. V rajeckom chotári boli dve píly na rezanie dosák. Jedna bola spojená s horným mlynom medzi Rajcom a Šujou, druhá v Porubskej doline. Obe boli panské, len píla v Porubskej po r. 1846 sa stala mestskou. Drevo postupom času nadobúdalo väčšej hodnoty a to už aj z toho dôvodu, že sa stávalo čím ďalej, tým viac cennou priemyselnou a podomácky spracovanou surovinou. Spracovávanie šindľa, drevených klincov, rôznych domácich potrieb, hospodárskeho náčinia, primitívneho nábytku, kolárskych a debnárskych výrobkov bolo priamo závislé na dreve našich lesov. Súčasťou produkcie dreva bola aj výroba dreveného uhlia, ktorý vyrábal „uhler“. Z historických zápisov bolo zaznamenané v roku 1621 „uhliarom od paleny uhlia dal chlebowého žita lukien 3“.

Šindliarstvo

Obyvatelia osád Rajeckej doliny sa zaoberali šindliarstvom. Najzručnejší šindliari a drevári boli obyvatelia vtedajšieho Frývaldu a Fačkova. To dokazujú účty z roku 1539, kedy napríklad občania Frývaldu platili za užívanie lesa šindľom. Tomuto remeslu sa rozumeli aj občania z iných obcí napríklad v roku 1544 bol vykonaný zápis súvisiaci s Ďurčinou „, vyrazi sa za ssindely czo dali na mlyn 39 denárov“. Šindle sa dorábali a predávali na kopy. Okrem toho boli vyrábané aj drevené klince. Pre zaujímavosť v roku 1604 stálo 100 800 kusov šindľových klinčov 9 florenov.

Priemysel a remeslá

Tak, ako v celom Uhorsku, tak aj v Rajeckej doline sa remeselníci sa neživili len remeslom, ale cez leto aj roľníctvom. V 13. a 14. st. z celkového počtu obyvateľov sa približne do 20% živilo remeselnou výrobou. Za najstarší zavedený priemysel možno pokladať priemysel mlynársky, textilný a drevársky.

Mlyny

Pri založení každej osady bolo postarané o mlyny. Právo úžitku vody a postavenie mlyna patrilo medzi tzv. menšie legálne práva. Zemský pán na určitých miestach sám dal postaviť mlyn. Panské mlyny boli pod lietavským zámkom, v Bánovej, vo Frývalde, v Rajci a v Babkove. Tak to bolo už v r. 1350 v Konskej, kde Mikuláš Thyl dostal od zemepána právo mlyna. Vtedajšie mlyny boli obyčajne zariadené na jeden alebo dva mlynské kamene.

Pekárne

Pekárne malo panstvo od začiatku. Zaopatrenie zámockej posádky bez pekárne bolo nemysliteľné. Pekárov mohli držať i na zámockom území osadení šoltýsi – s povolením zemepána. Pekár sa spomína už v účtoch z r. 1539, ale bližších údajov o pekárňach niet.

Súkenníctvo

Ovčia vlna sa nespracúvala na Lietavskom zámku, ale obyčajne sa predávala rajeckým súkenníkom. Údajne právo na súkenníctvo – privilégium, sa Rajeckí súkenníci odvolávali na privilégium ešte staršie ako obuvnícke artikuly z r. 1407.

V obci Čičmany bola výrazne rozvinutá výroba súkenných papúč „papučiárstvo“. Už v roku 1927 vznikol v obci Zväz podomových trhovcov, ktorý mal 182 členov a postupne vzrástol až na 270 živností.

Garbiarstvo

Najväčší cech v Rajeckej doline bol garbiarsky. V r. 1868 bolo v Rajci 200 garbiarov. V slovenskom kalendári na priestupný rok 1872 sa píše: Rajeckí garbiari. Garbiarstvo je v opravdivom slove remeslom národov slovanských, lebo nielen že do dnešku Rusi sú v dorábaní takzvanej juty (chybne volá sa v obchode otázný remeň juchtou) majstri neprevýšení, ale ako Dr. Vogel vo svojom dejepise remesiel udáva, vyrábanie koží je nepochybne povodu slovanského, a že Francúzi sa vraj naučili „v Uhrách“ dorábanie toho remeňa, Zamišom (Sämischleder) voláneho. I za novšej doby je garbiarstvo medzi rodákmi našimi zvlášť obľúbené, čoho dôkazom je, že celé mestečká, napr. Rajec, Brezová, Ratková hlavne z obchodu garbiarskeho žijú. Najpovestnejší ale cech garbiarsky bol nepochybne v Rajci, lebo rajecký červený remeň, tak zvaná rajčovina, bol pred 3-4 storokmi po celej Európe hľadaný. Spôsob dorábania vzácnej rajčoviny držal sa v najväčšom tajomstve tak, že každý tovaryš, ktorému ono tajomstvo zdeleno malo byť, verejný sľub zložiť musel, že do smrti zostane obyvateľom Rajca. Z kozích a ovčích koží vyrábali kordovánici jemné druhy kože, tzv. kordován na ľahšiu obuv, na väzbu kníh v čiernej, červenej alebo žltej farbe. Najmä výroba červenej kože, farbenej brezuľou, takzv. „rajčovina“ bola svetoznáma. Tajomstvo výroby, farbenie rastlinným farbivom „lobodou“ bolo garbiarskym cechom prísne utajované. Z kordovánu šili čižmári chýrne rajecké kordovánky červené čižmy so zelenými vložkami, známe ďaleko za hranicami.

Irchári

Irchári pomocou liadku a popola vyrábali tenký biely remeň z jeleních a ovčích koží na rukavice a listiny.

Mäsiarstvo

Od dávnych čias obyvatelia chovali dobytok. Okrem koní chovali sedliaci voly a kravy. Mohli ich využiť pri práci a na mäso. O kravách je prvý doklad z r. 1539, keď v Šuji, dva kilometre od Rajca, sedliakovi, ktorý nemohol zaplatiť urbársku daň, zabrali kravu. V kuruckých

vojnách kurucké a nemecké vojská zhabali množstvo dobytky, čo vidno i z toho, že podľa záznamov z r. 1708 v rajeckom majeri zostali iba tri kravy.

V najväčšom počte sa dochovávali ovce. Počet mäsiarov sa pohyboval od 20 do 40 a mnohí z nich obchodovali s dobytkom na Morave a v Sliezsku. Dobytok zabíjali a mäso predávali v jatkách, ktoré patrili panstvu.

Hrnčiarstvo

Podľa cechových dokladov mestské hrnčiarstvo v 17. st. na základe cechovej organizácie jestvovalo na území Trenčianskej župy i v Rajci. Okrem úžitkového tovaru vyrábali aj okrasné výrobky. Nezachovali sa bližšie záznamy.

Tkáči

Podľa účtov Lietavského zámku možno zistiť, že sedliaci pestovali aj ľan a konope. O množstve niet spoľahlivých správ. Z účtovných dát z r. 1604 môže sa vypočítať plošná výmera zámockých majerov. Pre osiatie zámockých majerov (lietavskí páni mali 5 majerov, jeden bol v Rajci) rezervovalo sa vtedy 10 mier konopného semena, 2 miery ľanového semena. „Miera“ bola stará miera na zrno, obsahujúca 62 litrov. Konope i ľan boli od začiatku zavedené rastliny, veď výrobky konopné a ľanové boli nevyhnutne potrebné pre vyhotovenie šatstva. Konope sa pestovali v majeri podzámockom, bánovskom a rajeckom. Podobne ako konope, používal sa ľan. Ľan sám, viazaný do tzv. „kýt“, na mnohých pastvách patrili medzi povinné dávky. Pestovanie ľanu a konope na panských pozemkoch sa časom redukovalo. Výroba tkaniva, plátna bola od najdávnejších čias temer v každom dome. Časom sa určité rodiny špecializovali vo výrobe, vyvinul sa tkáčsky domáci priemysel.

Kožušníci

Koželužské remeslo sa vyvinulo najmä v Rajci, kde garbiari, remenári a kožušníci pod kolektívnym názvom kožkárov (kožiarov) mali už od dávnych čias svoj cech. Remeslo šlo dobre, lebo chov dobytky bol tak u sedliakov, ako i panstva. Kože sa spracovali buď v majeroch a potom sa odovzdávali na spracovanie rajeckým kožkárom.

Pivovarníctvo

V každom majeri lietavského panstva boli aj chmeľové plantáže. Tak tomu bolo i v Rajci. Kým žito sa spracúvalo obyčajne na múku, jačmeň išiel do sladovní na výrobu sladu. Roku 1539-1543 dalo sa jačmeňa „do Rajca na slady 35 lukien...“atď. Jedno lukno jačmeňa dalo 125 lukna sladu. Sladovne boli súkromné (nie panské) podniky, do ktorých i panstvo dávalo svoj jačmeň, venovaný na výrobu sladu. Pivo pomocou sladu a chmeľu sa vyrábalo v pivovaroch. Prvý záznam o „piwowarczom“ je z roku 1544. V záznamoch z roku 1542. „Znamená se wydaní marczu, daly se trzni beczky merczoveho na ssynk, gedna beczka do Rajcza,...“ Varenie piva sa postupne redukovalo. V 18. stor. varenie piva na Liet. zámku úplne zaniklo.

Obuvníctvo

Najstarším cechom v Rajci bol cech obuvníkov, ktorý mal „artikule ševcovskej cechy v Rajci z r. 1478“. Obnovené boli r.1634. Pôvodina bola na veľkom pergamenovom liste písaná. Táto sa zachovala a nachádza sa v krajinskom múzeu v Pešti. V obci Čičmany bola výrazne rozvinutá výroba súkenných papúč „papučiárstvo“. Už v roku 1927 vznikol v obci Zväz podomových trhovcov, ktorý mal 182 členov a postupne vzrástol až na 270 živností.

Rezbárstvo

Materiálne bohatstvo našich lesov umožňovalo nášmu ľudovému rezbárstvu, ktoré prešlo od samoukov k remeselnej školenosti, získať si vo svete dobré meno. Mená pôvodných ľudových tvorcov však zanikali a pre obdiv a uznanie ostali len prejavy génia slovenského ľudu ako celku. Za kolísku organizovaného ľudového rezbárstva treba považovať Rajec a jeho okolie. Rezbárstvo sa tu uplatnilo aj pri výzdobe domov a prekvitalo v 19. st. a začiatkom 20. st.

Včelári

Včelárstvo bolo zavedené pravdepodobne už od začiatku osídlenia lietavského panstva. Podnet pestovať včely dávala cirkev, lebo pri náboženských obradoch potrebovali voskové sviece. Vosk všeobecne bol zavedený ako hodnotný produkt, často aj ako platidlo. V 17. storočí aj predtým bo zavedený zvyk platiť voskom, ako forma pokuty za rôzne priestupky a dávky. Takéto pravidlo platilo napríklad v rámci cechov. Cech mäsiarsky v Rajci predpisoval, že „který by se chtel do nasseho cechu pripisati, da ahtel piwa a wosku libru

jednu, item každoročne po štvrtce vosku“. Najstarší známy doklad o včelárstve v našom mikroregióne pochádza z roku 1543, keď zámocký úradník zapísal: “dal dva kbely na med 6 den“. Z účtov v roku 1604 liet. panstva vysvitá, že vtedy boli včelíny panské v rajeckom majeri, pod zámkom, v majeri trstenskom, bitarovskom a bánovskom. V majeroch boli včelári (alveatores), poverení opatrovaním včelích klátov. Podzámocký včelín bol najväčší a obsahoval až „26 klatow“. Druhý včelín bol trstenský, ten mal „klatow No 7“, za čo včelár dostával 12 florenov. Bitarovský a bánovský včelári dostávali po 3,5 florenov. Zaznamenané je, že rajecký včelín bol najmenší, lebo ročný plat včelára bol iba 2 fl. Med sa obyčajne ihneď spotreboval, preto v inventári z roku 1607 bolo „medu topeneho sudky No3“. Vosk sa používal na výrobu sviečok, avšak bolo ho nedostatok, preto musel byť ešte dokupovaný pre chod lietavského hradu. V 17. stor. bolo sedliakom povolené držať včely za určitý poplatok. Tento poplatok však prestal r. 1836, keď bol zákon zakázaný. „podlužnosti zo Wčelních rogou atď. na budúce prestanou“.

Okrem uvedených remesiel bolo prevádzkované aj menej známe remeslá akými boli **Kotlári, Mangliari a farbiari, Organári**. Časť remeselníkov sa spájala do spolkov tzv. „cechov“.

Cechy

Cechy vo feudalizme boli stavovskými organizáciami remeselníkov toho istého remesla. Cechy mali ochraňovať remeselníkov po stránke hospodárskej a politickej proti kupcom samoukom po dedinách. Chránili výrobu a kvalitu výrobkov. Napríklad v 18. storočí bolo v Rajci 10 cechov: mäsiarsky, obuvnícky, krajčírsky, tkáčsky hušniersky, kožušnícky, čižmársky, súkennícky, stolársky, garbiarsky. Okrem týchto remesiel podľa zápisov aktov z Rajca od r. 1630 do r. 1705 boli v Rajci klobučníci, halienari, kováči, remenári, sedlári, zámočníci, povrazníci, hrnčiari, gombičkári, mydlári, pekári, medovníkari, tesári, kotlári, murári, farbiari.

Trhy

Dôležitou súčasťou prevádzkovania remesiel bola možnosť predaja výrobkov. Takúto možnosť poskytovalo v Rajeckej doline mesto Rajec. Prvá známa listina Rudolfa II. udeľujúca výsadu slobodného trhu v Rajci je až z roku 1604. Rajec v tejto listine dostal

povolenie konania trhov na Mateja (24. 2.), Juraja (24. 4.) a Mikuláša (6. 12.). Okrem toho boli neskôr povolené trhy počas roka a to: na Žofiu (15.5.), na Jána (24.6.) a na Uršul'u (21. 10.). V neskorších rokoch nasledovali privilégia, ktorými sa rozširovali ďalšie termíny slobodných trhov.

Historický vývoj územia MAS Rajecká dolina sa opiera o historický vývoj jeho jednotlivých obcí, pričom každá, nesúc si so sebou punc jedinečnosti a historickej zvláštnosti, prispieva do jeho spoločného historického dedičstva.

Územie MAS Rajecká dolina bolo pôvodne lesmi pokryté, na začiatku historickej doby, kým nebolo zaľudnené, prípadne bolo len sporadicky obývané, nemalo poľnohospodársku výrobu ani význam. Pôda začala nadobúdať hodnotu až vtedy, keď sa umožnil na nej kolonizačný ruch.

Premena lesnej pôdy na ornú v tej dobe, keď lesov bol veľký prebytok a drevo ako obchodný predmet nemalo cenu, vykonávala sa najprimitívnejším spôsobom. Zoťaté kmene lesného porastu, pálili a ohňom ničili. Obyčajne vypálili celé mýtiny. Pamiatka po takých vypálených mýtinách ostala v topografickom názvosloví kraja. Medzi najstaršie miestne názvy tohto typu treba pokladať tie, ktoré sú označené slovom žiar, žjar, ždjar. Napríklad nad Kuneradom, ako i v chotári obce Fačkov sú dva vrchy označené názvom Žjar. Iné také slovo starého pôvodu je požehov, požehy, označujúce spálenisko na lesnej mýtine. Hora Požehy je medzi Rajcom a Kamennou Porubou, aj od Fačkova na západ je Požeha. V novších časoch sa také vypálené mýtiny menovali aj Pálenicami. Na ploche po zrúbanom lese založené osady dostávali meno Poruba. (napríklad: Kamenná Poruba a Porúbka).

Rovinaté pozemky, rozprestierajúce sa pozdĺž rieky Rajčianky, boli využívané zväčša pre roľníctvo. Holiny, čistiny a trávniky, rozprestierajúce sa po vrškoch, stráňach a vrchoch, pomedzi lesy alebo nad nimi po vrcholoch hôr, používali sa ako pastviny pre chov dobytka.

Každá osada po jej založení obyčajne bola ohradená plotom, lebo úrodu museli hájiť proti poškodzovaniu divou zverou.

Záhradníctvo a ovocinárstvo v 14. a 15. storočí tu pravdepodobne ešte nebolo rozvinuté. Na území MAS Rajecká dolina môže sa za prvý doklad výskytu vôbec nejakého ovocného stromu pokladať názov obce Višňnové, alebo sem možno azda zaradiť aj topografický názov hory Jablonskej, pnúcej sa nad Ďurčinou.

Za najstarší zavedený priemysel možno pokladať priemysel mlynský, textilný a drevársky. (Zdroj: Andrej Kavuljak, Lietava – podnik feudálneho hospodárskeho systému, 1948)

3.1.1.4. Doterajší rozvoj územia

Najstaršie archeologické nálezy dokumentujú osídlenie územia pokrytého MAS Rajecká dolina už v predhistorických obdobiach. K týmto nálezom patrí fragment keltskej keramiky (pochádzajúci z obdobia eneolitu), ktorý sa našiel pri osade Trstená a neďaleko neho nájdené strieborné mince kmeňa Eraviskov. Tieto mince dokazujú, že na prelome letopočtov viedla Rajeckou dolinou, od Žiliny smerom k dnešnej Budapešti, historická obchodná cesta. Nálezy z neskoršieho obdobia svedčia o osídlení v údolí Rajčanky aj z obdobia rímskeho impéria.

K najstarším historickým opevneniam patrí Hrádek nad obcou Turie. Výšinné sídliská sa nachádzajú na Vraninách medzi Rajeckou Lesnou a Šujou a ďalšie bolo vybudované nad obcou Veľká Čierna v smere do Bodinej. Tieto sídliská slúžili na obranu vstupov do dolín. Vstup do Rajeckej doliny od severozápadu strážilo sídlisko v obci Jasenové.

Slovania osídľovali Rajeckú dolinu od 6. st. a v 9. st. sa stala súčasťou Nitrianskeho kniežatstva, neskôr Veľkomoravskej ríše. Po jej rozpade, začiatkom 11. st., bola Rajecká kotlina pričlenená k novovytvorenému Poľskému štátu. Súčasťou Uhorska sa stala koncom 11. storočia.

Pôvodní obyvatelia Rajeckej doliny v nej neboli usídlení natrvalo a až dlho po období sťahovania národov sa vtedy pusté údolie Rajčanky začalo opäť kolonizovať. Domáce slovenské obyvateľstvo čoskoro prevýšilo počet kolonistov z iných krajín a nadobudlo tie isté práva. Zaistovala im ich listina panovníka Ľudovíta z roku 1381 „*Privilegium pro Slavis*“, v ktorej sa Slovákom žijúcim v Žiline a jej okolí zaručovali rovnaké práva ako mali nemeckí kolonisti. Nemeckí kolonisti zaviedli primeranú poľnohospodársku kultúru, nové remeslá, nové spôsoby výroby a obchodu. Tým dali tomuto kraju nový ráz. Cudzích kolonistov nebolo veľa.

Územie Rajeckej doliny bolo od 11. storočia včlenené do ranofeudálneho Uhorského štátu, pričom od 14. storočia tvorili sídla formujúce sa pozdĺž toku Rajčanky západnú časť jeho rozsiahlej Trenčianskej župy.

Prvé písomné pramene o obciach územia pokrytého MAS Rajecká dolina pochádzajú z 12.-14. storočia (najstaršia je prvá písomná zmienka o obci Rajec z r. 1193). Väčšina zo sledovaných obcí sa vyvíjala ako súčasť Lietavského panstva, v ktorom boli tri kategórie obyvateľstva: šoltýsi, sedliaci a bezroľníci – domkári. Deliacou líniou dvoch panstiev – Strečnianskeho a Lietavského – bola rieka Rajčanka. Obce ležiace na jej ľavom brehu spadali do Lietavského panstva a pravý breh Rajčanky patril pod hrad Strečno.

Tak ako iné osídlenia i tie v Rajeckej doline vznikali v blízkosti vodných tokov. V tomto regióne bola teda hlavnou osou osídlenia rieka Rajčanka s jej prítokmi. Vodné toky boli hlavným determinantom vzniku týchto sídiel: Rajecké Teplice, Šuja, Jasenové, Kanská, Kunerad, Stránske, Lietava, Rajecká Lesná, Kľače a Čičmany, ktoré ležia v najvyššej časti toku Rajčanky a sú súčasne najvyššie položenými sídlami žilinského okresu.

Ďalším lokalizačným faktorom sídiel boli cesty. V danom území rozlišujeme niekoľko typov radových resp. pricestných (sídla, ktoré majú domy zoskupené pozdĺž línie) sídiel: typickou dedinou pri ceste je Fačkov, cestnými radovými dedinami sú napríklad obce Veľká Čierna a Zbyňov. Tieto obce tvorí viacero radov domov, ktoré nie sú situované tesne vedľa seba, aby tvorili súvislú ulicu. Tento typ obcí sa vyskytuje v hornatých oblastiach Slovenska a vzniká ako dôsledok vlastníctva širšieho pozemku. Kolonisti v 13. a 14. st. zakladali dediny podľa plánu v neosídlených lesnatých územiach. Les klčovali smerom od doliny nahor, aby postupne získavali pôdu. Domy sú usporiadané pozdĺž potoka v doline, vedľa ktorého ide cesta. Vzdialenosti medzi domami sú veľké a pôvodne boli pravidelné. Delením majetku a stavaním nových domov sa však často zástavba zahustila. Takéto typy dedín nazývame reťazová kolonizačná dedina a v sledovanom regióne sú reprezentované napríklad obcami Turie a Ďurčiná. Hromadné dediny sa vyskytujú na celom území Slovenska. Vyznačujú sa veľkou nepravidlosťou pôdorysu. Vznikli obvykle neplánovitou výstavbou. Usporiadanie domov sa v nich často prispôsobuje členitému reliéfu. Niekedy vznikli aj zo samôt a viesok. Takouto dedinou je napríklad obec Malá Čierna.

Osobitne sa vyvíjalo mesto Rajec. Je najstaršou obcou na tomto území a bol postavený na pravidelnom pôdoryse, ktorého stred tvorí štvorcové námestie.

Keď sa Žilina v 14. storočí odpútala od Lietavy a pripojila k Strečnu, hradní lietavskí páni si utvorili nové ústredie pre obvod Lietavského hradu – Rajec. Rajec síce podliehal lietavskému panstvu, ale predsa mal určité samostatné práva. Bol strediskom remesiel sústredených v cechoch, ktoré sa významne podieľali a raste mesta najmä v 17. až 19. storočí. K najstarším cechom patrili: súkennícky, obuvnícky, mäsiarsky, garbiarsky a čižmársky.

Náboženská mozaika tvorená katolíckym, evanjelickým a židovským vierovyznaním obyvateľstva sa podieľala nielen na duchovnom, ale i kultúrnom a hospodárskom rozvoji obyvateľov.

Vybudovaním železničnej trate Žilina – Rajec v r. 1899 význam obce ešte vzrástol. V súčasnosti sa obyvatelia zaoberajú spracovaním dreva, nábytkárstvom, rezbárstvom, textilnou výrobou, strojárstvom, elektrotechnikou a stavebníctvom.

Rajec patrí k piatim európskym brundtlandským mestám. Účelom tohto brundtlandského spolku je riešenie úspor energie a zvýšenie kvality životného prostredia so zameraním na využitie alternatívnych zdrojov energie (drevné štiepky, slama a pod.). Mesto je známe aj vďaka Rajeckému maratónu, ktorý sa koná každý rok v druhú augustovú sobotu a je spojený s tradičným jarmokom. Koncesiu na vydržiavanie jarmokov získalo mestečko Rajec od cisára Rudolfa II. v r. 1604.

Rajecké Teplice vznikli ako osada pri teplých prameňoch v chotári obce Konská. Prvá písomná zmienka o nich je z roku 1376 v listine kráľa Ľudovíta. Nazývajú sa tu ako „villa Talpocha“. Zrejme vtedy boli Teplice iba malou osadou, ktorá mala význam len ako hospodárska jednotka. Neskôr Teplice z kráľovskej držby získali feudáli na neďalekej Lietave. Pôvodní miestni obyvatelia sa živili roľníctvom, chovom oviec a dobytky, včelárstvom, prácou v lesoch ako drevorubači alebo robotníci pri doprave dreva.

Začiatkom 17. storočia Turzovci ako lietavskí hradní páni dali vybudovať pri teplých prameňoch murovaný kúpeľný dom so siedmimi hosťovskými izbami a hostincom. Odvtedy sa Rajecké Teplice vyvíjali ako kúpeľná osada. Zemito-alkalické pramene vyvierajú z hĺbky 1500 m a ich teplota sa pohybuje okolo 38° C.

Návštevnosť kúpeľov vzrástla po dokončení považskej železnice na úseku Trenčín - Žilina. Hostia z Rakúska – Uhorska prichádzali vlakom do Žiliny a odtiaľ na koňoch do Rajeckých Teplíc.

Najjužnejšia a zároveň najvyššie položená obec Rajeckej doliny - Žilinského okresu je obec Čičmany. Rozložená je v plytkej kotline Strážovských vrchov (Strážov 1213) a takmer pri prameni rieky Rajčianky, ktorá spolu s prístupovou komunikáciou vytvára úzku dolinu zvažujúcu sa k severu k mestu Rajec – Rajeckú dolinu. Bariéra horstiev lemuje čičmianský chotár a tvorí prírodnú a administratívnu hranicu troch okresov Žilinského, Prievidzského a Považskobystrického.

Najstaršia písomná zmienka o obci (possessio Cziczman) z roku 1272. Najstarší doklad o existencii osady metačnú listinu z roku 1393, ktorá spomína zemepánsku usadlosť Cichman a jej majiteľa Mikuláša z Turca. Architektonické, krojové a nárečové zvláštnosti spolu s neobvyklým názvom obce priviedli viacerých etnológov k domienke, že praobyvatelia

Čičmian sú pravdepodobne balkánskeho pôvodu. Doba historicky zodpovedá kolonizácii na valašskom práve, ktorá mohla byť pre osídlenie Čičmian rozhodujúcou. Historicky sú Čičmany spojené s významnými turčianskymi rodinami Jesenských a Rakovských. Uhorský kráľ Vladislav v roku 1506 daroval Čičmany Hieronymovi zo Záblatia. V roku 1549 sa uvádza ako zemepán obce Ján Urbanovský, ktorý odstúpil Čičmany Jurajovi Rakovskému. Symbolom nového majerského hospodárenia sa stal zemepánsky kaštieľ, postavený v barokovo-klasicistickom štýle na konci 18. storočia. Po roku 1848 vlastnil Čičmany Žigmund Berchtold a Berchtoldovci vlastnili pôdu, lesy a kaštieľ až do roku 1945.

Prevažná časť súčasného združenia MAS Rajecká dolina bola územno-správne spojená z historického pohľadu už v časoch lietavského panstva. Urbár tohto panstva z roku 1543 uvádza pod svojou správou patriace tieto obce:

Rajec	66 roľníckych usadlostí a 16 bezroľných domkárov
Konská	15 roľníckych usadlostí a 8 bezroľných domkárov
Stránske	16 roľníckych usadlostí a 6 bezroľných domkárov
Poruba	13 roľníckych usadlostí a 10 bezroľných domkárov
Kunerad	4 roľnícke usadlosti a 5 bezroľných domkárov
Fryvald	16 roľníckych usadlostí a 4 bezroľných domkárov
Đurčiná	12 roľníckych usadlostí a 2 bezroľných domkárov
Šuja	7 roľníckych usadlostí a 2 bezroľných domkárov
Černá	5 roľníckych usadlostí a 2 bezroľných domkárov
Jasenová	13 roľníckych usadlostí a 8 bezroľných domkárov
Zbyňov	9 roľníckych usadlostí a 8 bezroľných domkárov
Kľačany	4 roľnícke usadlosti a 3 bezroľných domkárov
Lhota	2 roľnícke usadlosti
Babkov	7 roľníckych usadlostí a 3 bezroľných domkárov
Podhorie	10 roľníckych usadlostí a 2 bezroľných domkárov
Brezany	3 roľníckych usadlostí a 2 bezroľných domkárov
Strážov	10 roľníckych usadlostí a 3 bezroľných domkárov
Bánová	10 roľníckych usadlostí a 5 bezroľných domkárov
Bytčica	16 roľníckych usadlostí a 2 bezroľných domkárov
Ilové	4 roľnícke usadlosti

Lúčka	5 roľníckych usadlostí a 1 bezroľného domkára
Porúbka	2 roľnícke usadlosti a 1 bezroľného domkára
Bitarová	5 roľníckych usadlostí
Poluvsie	6 roľníckych usadlostí a 3 bezroľných domkárov
Lietava	5 roľníckych usadlostí a 4 záhradníci.

Poľnohospodárska výroba na území mikroregiónu Rajeckej doliny

Do roku 1989 bola poľnohospodárska výroba pod kontrolou veľkých poľnohospodárskych družstiev, ktoré však zabezpečovali komplexnú výrobu od chovu hovädzieho dobytku, ošípaných, oviec i hydiny až po pestovanie obilnín, zemiakov, zeleniny, špeciálnych plodín a krmovín. Jednotlivé katastrálne územia obcí – členov MAS Rajecká dolina boli obhospodarované nasledovnými poľnohospodárskymi podnikmi:

- Čičmany, Fačkov, Rajecká Lesná, Šuja, Rajec, Veľká Čierna, Malá Čierna, Ďurčiná, Kanská, Kamenná Poruba, - Štátny majetok Rajec
- Jasenové, Zbyňov, Kľače – Poľnohospodárske družstvo Zbyňov
- Kunerad, Rajecké Teplice, Stránske, Turie, Porúbka, Lietavská Lúčka, Višňové a Rosina – Jednotné roľnícke družstvo „SNP“ so sídlom v Rosine
- Lietavská Svinná – Babkov, Lietava, Podhorie – Poľnohospodárske družstvo Bánová.

Po roku 1989 nastalo obdobie privatizácie a štiepeniu veľkých agropodnikov na menšie predovšetkým odčleňovaním sa jednotlivých dedín s hospodárskymi dvormi zakladajúc menšie poľnohospodárske družstvá. Takto vznikli napríklad staro nové družstvá vo Višňovom, Turí, Stránskom oddelením sa od JRD „SNP“ v Rosine. Novovzniknuté subjekty však pri delení majetku väčšinou „získali“ aj podiel na dlhu svojich materských spoločností, a preto so zdedenými dlhmi mali len malú možnosť efektívne hospodáriť. Mnohé z nich sa dostali do rúk exekútorov a správcom konkurznej podstaty. Na ich základoch potom vznikali nové družstvá a obchodné spoločnosti typu s.r.o. prevažne so zmenenou majetkovou podstatou, kedy väčšinou členovia vrcholového manažmentu zakladali obchodné spoločnosti typu s.r.o. na ktoré sa previedol majetok krachujúcich družstiev. (Zornička, s.r.o. Jasenové, Rolspol, s.r.o. Turie). Niektoré družstvá, hoci aj s dlhoročnou tradíciou a vynikajúcim materiálno – technickým zázemím úplne zanikli a na bývalých poľnohospodárskych dvoroch

nezostala žiadna poľnohospodárska výroby (JRD „SNP“ Rosina – dvor Rosina, PD Zbyňov – dvor Zbyňov). Budovy a stavby týchto bývalých družstiev sa rozpredali rôznym obchodným a stavebným firmám a pôdu začali užívať susediace poľnohospodárske družstvá. V priebehu procesu privatizácie a otvorenia sa nášho trhu prebytkom západoeurópskych spoločností došlo v poľnohospodárskych podnikoch k značnému znižovaniu poľnohospodárskej produkcie a prechodu z intenzívneho poľnohospodárstva na extenzívne.

V posledných desiatich až pätnástich rokoch však aj vďaka vládnej podpore poľnohospodárstva vo forme štátnych dotácií a vykonaným pozemkovým úpravám nastáva oživenie poľnohospodárskej výroby, vznikajú nové poľnohospodárske subjekty (SKALKA ŠUJA, s.r.o., Šuja, Interslovakia, s.r.o. Turie, SHR - Ing. Milan Bardy Jasenové, Biofarma Turie, a.s., Turiec agro, s.r.o.), ktoré majú čoraz väčší hospodársky význam pre náš región. Poľnohospodárske podniky, ktoré prežili ťažké porevolučné obdobie už v súčasnosti sa modernizujú a investujú nemalé finančné prostriedky do svojho rozvoja (Agroregión, a.s. Rajec). V súčasnom období veľký význam pre už hospodáriacich podnikateľov má chov hovädzieho dobytku, oviec, kôz, ako aj chov koní, ktorý má priamy vplyv na rozvoj turizmu a agroturizmu.

Keďže sme presvedčení o tom, že poľnohospodárska výroba má obrovský potenciál pre rozvoj nášho mikroregiónu Rajeckej doliny najmä na úseku zamestnanosti, cestovného ruchu a krajiny tvorby je dôležité podporiť túto oblasť nášho hospodárskeho života najmä podporou farmárov pôsobiacich na našom území.

Zámerom je skultúrniť a obrobiť krajinu tak, aby bola prínosom nielen pre ľudí podnikajúcich na pôde a v lese, ale aj pre návštevníkov, ktorí prídu navštíviť región, ako aj pre obyvateľov, ktorí tu žijú.

Rajec okresné mesto

Z pohľadu mikroregionálneho členenia má Rajecká dolina samostatnú časť svojej histórie územno-správneho členenia v rámci okresu Rajec. Bolo tomu tak v novodobších dejinách 20. storočia keď sa Rajec stal okresným mestom. Tento okres existoval skoro 12 rokov (od 1.9. 1948 do 30. 6. 1960). Súčasťou okresu bolo územie zahrňujúce obce: Fačkov, Jasenové, Rajecká Lesná, Zbyňov, Šuja, Kanská, Ďurčiná, Kamenná Poruba, Malá Čierna, Kunerad, Veľká Čierna, Rajecké Teplice, Poluvsie a Stránske.

Roku 1951 sa Rajecké Teplice osamostatnili od obce Kanská. Po osamostatnení nastal ich ďalší rozvoj vo výstavbe obce, rekreačných stredísk a modernizácii kúpeľov. Z nedávnej osady Rajecké Teplice sa vyvinuli na kúpeľné mestečko. Štatút mesta získali 8. februára 1989.

Poluvsie je mestskou časťou Rajeckých Teplic. Táto obec sa prvýkrát spomína v roku 1483. Patrila panstvu Strečno. K Rajeckým Tepliciam bolo Poluvsie administratívne pričlenené v roku 1980.

Obyvatelia obce Čičmany sa v minulosti živilí poľnohospodárstvom, ovčiarstvom, výrobou súkenných kapcov a papúč. Z pôvodných približne 1500 obyvateľov tu dnes žije len asi 200. Obec je známa národopisná lokalita, rezervácia ľudovej architektúry, odevu a výšiviek.

Bohatá, ojedinelá a nikde inde na Slovensku nedoložená výmalba vonkajších zrubových stien domov vo forme štylizovaných geometrických vzorov a ornamentov je ojedinelým zjavom v celom stredoeurópskom regióne. Geometrická ornamentálna výzdoba sa začala používať takmer pred viac ako 250 rokmi. Ornamenty sú cenným dokladom technickej vyspelosti, majstrovskej zručnosti a estetického cítenia obyvateľov Čičmian.

Čičmanské ornamenty boli v roku 2013 zapísané do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska.

Ľudová architektúra v Čičmanoch pútala záujem verejnosti a odborníkov už od konca 19. storočia. Architekt Dušan Jurkovič inicioval v roku 1895 prezentovanie čičmianskeho poschodového dreveného domu na Národopisnej výstave československej v Prahe. Požiare v minulosti (1905, 1921) ovplyvnili následný urbanistický a architektonický vývoj Čičmian. Obnovu architektúry v jej tradičnom poňatí prevzal v tom období na seba štát pod vedením Dušana Jurkoviča. Súčasná podoba Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Čičmany je výsledkom výstavby po roku 1921. Rezervácia bola vyhlásená v roku 1977. Zahŕňa dolnú časť obce 115 zrubových domov, z ktorých je 33 evidovaných ako národné kultúrne pamiatky. Súčasťou rezervácie sú aj dva objekty v správe Považského múzea Žilina – Národopisná expozícia Čičmany.

3.1.1.5. Zaujímavosti, zvláštnosti a typické črty

Rajecký hrad

V pamäti miestnych občanov sa spomienka na rajecký hrad skoro úplne vytratila. Podľa niektorých historikov hrad vznikol na konci 13. storočia a patrilo mu rodine Hunt – Poznanovcov, ktorí boli údajne jeho staviteľmi. Historické listiny v roku 1358 spomínajú kastelána rajeckého hradu. Posledná písomná zmienka o rajeckom hrade je z prelomu 14. a 15. storočia. Lokalizácia hradu bola a čiastočne aj je v rovine polemík. Avšak archeologické prieskumy okolia poukazujú najpravdepodobnejšie na lokalitu pri obci Jasenové, kde v severnej časti hrebeňa Dubová boli zistené viacerými archeológmi pozostatky múru, zachované do výšky 100 cm. V zisťovacích sondách boli nájdené črepy z nádob vytáčaných na pomaly rotujúcom kruhu. Na dnách nádob sú plastické značky. Zriedkavejšie sa vyskytli črepy z nádob vytáčaných na rýchlo rotujúcom kruhu. Okraje sú rôzne profilované; pochádzajú z hrncovitých nádob, jeden z väčšieho džbána. Podľa črepov môžeme dobu trvania hrádka vymedziť od 13. po začiatok 15. stor., pričom väčšina keramiky patrí do staršieho obdobia jeho existencie. V blízkosti Rajca je hrádok nad Jasenovým jediným známym stredovekým opevnením. S najväčšou pravdepodobnosťou je totožný s dosiaľ nenájdеным hradom Rajec, ktorý sa spomína v listinách.

Lokalita rajeckého hradu nad obcou Jasenové dáva impulz na ďalšie možnosti využitia tejto pamiatky. Podrobný archeologický prieskum môže napomôcť k zisťovaniu nálezov využiteľných pre rozvoj tejto časti mikroregiónu s dosahom na celú MAS Rajecká dolina. (blízke kúpalisko Veronika, turistický chodník vedúci popri lokalite hradu z Turca do Súľova, kúpeľné mesto Rajecké Teplice, Golfpark Rajec. Okrem toho poskytuje možnosť na vytvorenie čiastočnej repliky fragmentov hradu a jeho opevnenia. Dáva príležitosť na organizovanie zážitkovej archeológie pre školy, prednášky pre školy, vytvorenie historicko-náučného chodníka atď.)

Osobitnou a unikátnou dominantou je Národná kultúrna pamiatka Lietavský hrad, ktorý bol zaradený pre rok 2010 na zoznam najohrozenejších pamiatok sveta organizáciou World Monument Fund, či známa čičmianska architektúra, čičmianský ľudový odev, výšivky, čičmianske ornamenty so svojimi typickými a nezameniteľnými črtami.

Medzi zvláštnosti a osobitosti na území zastúpenom MAS Rajecká dolina nepochybne patria výnimočné, historicky aj dnes dobre známe kúpele v Rajeckých Tepliciach, Slovenský

betlehem v Rajeckej Lesnej , ktorý vytvoril majster Jozef Pekara, či viaceré pútnické miesta, (Višňové, Rajecká Lesná).

Územie zastúpené MAS Rajecká dolina je atraktívne a výnimočné z mnohých uhlov pohľadu, uložené v lone krásnej zdravej prírody, bohaté na prírodné bohatstvo (voda, príroda), ojedinelé ľudové kultúrne dedičstvo. obývané dobrými a pracovitými ľuďmi, čo chcú dať svoje sily aj touto cestou dokopy.

3.1.2. Popis prírodných, ľudských, kultúrno-historických, ekonomických, inštitucionálnych a iných zdrojov

3.1.2.1. Demografická situácia

K 31. 12. 2014 žilo na území obcí zapojených do MAS Rajecká dolina 34 064 obyvateľov, čo je približne 22 % celkovej populácie Žilinského okresu. Najviac obyvateľov žije v meste Rajec (5 881). Aj napriek tomu je urbanizácia pomerne nízka a väčšina ľudí žije na vidieku (67, 8 %).

Hustota obyvateľov

Hustota obyvateľov predstavuje 100 obyvateľov/km², čo je v porovnaní s celoslovenským priemerom mierne nižšia hodnota. Z pomedzi obcí, má najväčšiu hustotu obyvateľov obec Rosina (425 obyvateľov/km²), čo súvisí najmä s jej polohou, keďže takmer priamo svojou sídelnou zástavbou nadväzuje na sídelnú zástavbu krajského mesta Žilina. Takisto oblasť tiahnuca sa popri hlavnej dopravnej komunikácii a zahrnujúca obce Lietavská Lúčka (273 obyv./km²), Rajecké Teplice (248 obyv./km²), Kanská (283 obyv./km²) a Rajec (193 obyv./km²) sa v rámci regiónu vyznačuje nadpriemernou hustotou zaľudnenia. Naopak mnoho obcí v regióne nachádzajúcich sa najmä na periférii, sa vyznačuje veľkou rozlohou a nízkym počtom obyvateľov. Spomenúť možno hlavne obce na juhu Rajeckej doliny (Čičmany, Fačkov), ktoré nedosahujú hustotu ani 20 obyvateľov/km².

Nasledovná tabuľka vyjadruje počty žijúcich obyvateľov v jednotlivých obciach a percentuálne zastúpenie v území MAS Rajecká dolina.

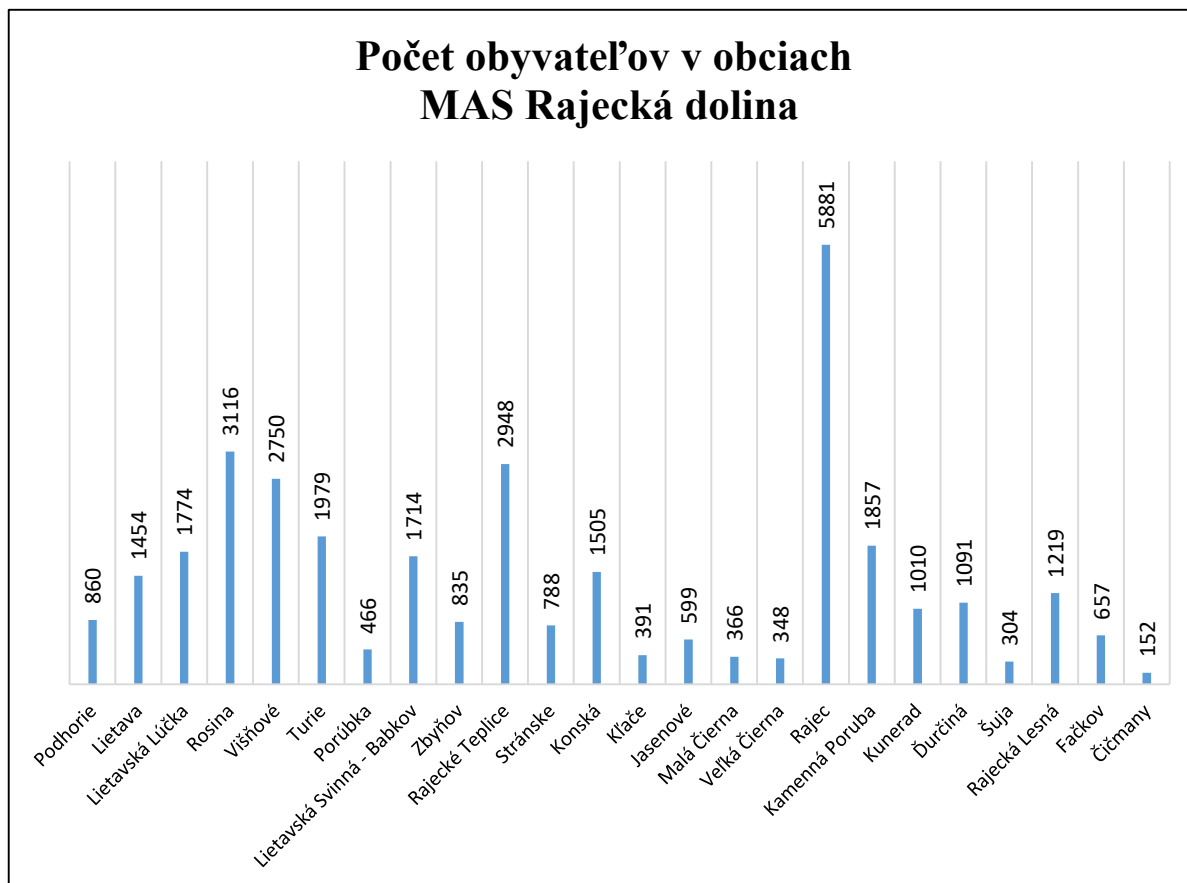
Tabuľka č. 2.A: Počet obyvateľov žijúcich na území obcí MAS Rajecká dolina (pri získaní štatútu MAS Rajecká dolina)

Vlastná tabuľka 1 Počet obyvateľov žijúcich na území obcí MAS Rajecká dolina

Obec	Počet obyvateľov	% z obyvateľov MAS
Podhorie	860	2,52%
Lietava	1454	4,27%
Lietavská Lúčka	1774	5,21%
Rosina	3116	9,15%
Višňové	2750	8,07%
Turie	1979	5,81%
Porúbka	466	1,37%
Lietavská Svinná - Babkov	1714	5,03%
Zbyňov	835	2,45%
Rajecké Teplice	2948	8,65%
Stránske	788	2,31%
Konská	1505	4,42%
Kľače	391	1,15%
Jasenové	599	1,76%
Malá Čierna	366	1,07%
Veľká Čierna	348	1,02%
Rajec	5881	17,26%
Kamenná Poruba	1857	5,45%
Kunerad	1010	2,97%
Ďurčiná	1091	3,20%
Šuja	304	0,89%
Rajecká Lesná	1219	3,58%
Fačkov	657	1,93%
Čičmany	152	0,45%
Spolu za MAS	34064	100%

(Zdroj: ŠÚ SR, k 31.12.2014)

Graf počtu obyvateľov (pri získaní štatútu MAS Rajecká dolina)

(Zdroj: ŠÚ SR, k 31.12.2014)

Demografický vývoj

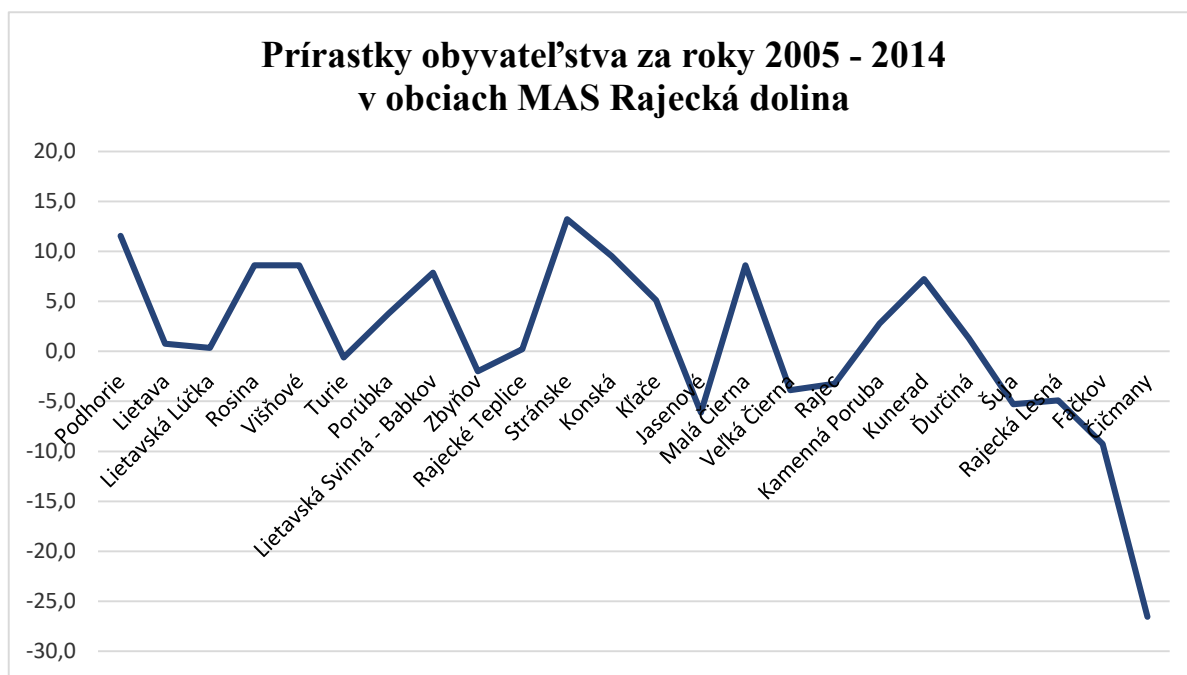
Pod vývojom počtu obyvateľov rozumieme jeho kvantitatívne a kvalitatívne zmeny v čase. Kvalitatívna stránka obyvateľstva predstavuje oblasť, ktorá nie je vo všeobecnosti dostatočne zdokumentovaná, pretože zohľadňuje prvky zdravotného stavu, kvality osobného a spoločenského života a ďalších explicitne ťažko merateľných veličín.

Kvantitatívna a kvalitatívna analýza vývoj počtu obyvateľov MAS Rajecká dolina:

Z pohľadu demografického vývoja došlo za hodnotené obdobie rokov 2005 – 2014 k celkovému nárastu počtu obyvateľov MAS Rajecká dolina o necelé 2 %, čo predstavuje zvýšenie o 641 obyvateľov. Jednoduchým porovnaním iba východiskových údajov roka 2005 a 2014 môžeme konštatovať, že priebežne dochádza k nárastu obyvateľov v jednotlivých obciach nasledovne: Stránske 13,2 %, Podhorie 11,5 %, Konská 9,5 %, Rosina, Višňové

a Malá Čierna 8,6 %, Lietavská Svinná – Babkov 7,8 %, Kunerad 7,2 %, Kľače 5,1 %, Porúbka 3,7 %, Kamenná Poruba 2,7 %, Ďurčiná 1,3 %, Lietava 0,76 %, Lietavská Lúčka 0,3 %, Rajecké Teplice 0,2 %. Naopak k poklesu obyvateľov dochádza v obciach: Turie 0,6 %, Zbyňov 2,0 %, Rajec 3,3 %, Veľká Čierna 3,9 %, Rajecká Lesná 4,9 %, Šuja 5,3 %, Jasenové 6,2 %, Fačkov 9,3 %, Čičmany 26,6 %.

Graf prírastkov obyvateľov (pri získaní štatútu MAS Rajecká dolina)

(Zdroj: ŠÚ SR, k 31.12.2014)

Celkové demografické výsledky združenia MAS Rajecká dolina poukazujú na pozitívny trend vývoja populácie a jeho stúpajúcu tendenciu u 6 2,5% obcí. Počet prírastku obyvateľov za obdobie uvedených rokov indikuje na pozitíva kvality života občanov a ich celkovú spokojnosť usadenia sa a žitia v obciach MAS Rajecká dolina. Čiastočne to môžeme prisudzovať pracovným možnostiam, možnostiam bytovej výstavby a výstavby rodinných domov. Pozitívne tomuto trendu azda napomáha blízkosť Žiliny a obcí, ktoré sú v jeho okolí. Nemožno však toto úplne generalizovať, pretože zvýšený nárast obyvateľov zaznamenali aj obce, ktoré sú vzdialené aj viac ako 20 km od krajského mesta. V tejto kategórii je potrebné hľadať aj odpovede u generácie mladých ľudí, ktorí chcú ostať vo svojej obci, ako aj časti občanov, ktorí hľadajú vyššiu kvalitu života v pokojnejšom prostredí. Určitým lákadlom je aj samotná podstata vidieckych sídiel, ktoré prevažujú v rámci združenia MAS Rajecká dolina.

Tieto poskytujú určitú alternatívu vyššej kvality z pohľadu čistoty prírody, životného priestoru a ďalšieho naturálnejšieho života, než je sídlisková zástavba. Čiastočnou odpoveďou je azda aj rozširovanie obcí v blízkosti miest, ako napríklad Rajecké Teplice.

I napriek pozitívnemu vývoju populácie existuje klesajúci trend počtu obyvateľov u 37,5 % obcí združených v MAS Rajecká dolina. V prevažnej miere to boli obce v okolí Rajca s postupne zvyšujúcim sa negatívnym výsledkom južne od tohto mesta. Príčiny môže hľadať v opačných možnostiach – teda absenciách toho, čo bolo pozitívne hodnotené u vyššie uvedených obcí. Okrem toho je to aj výsledok „starnutia obyvateľstva“, ktorý nie je len problémom týchto obcí, ale aj celej SR. Negatívne k tomuto výsledku najpravdepodobnejšie prispelo dochádzanie za prácou a pracovné príležitosti. V týchto obciach nie je výnimkou nezamestnanosť viac ako 10 – 16 %. Vzhľadom na túto skutočnosť je tento existenčný problém zásadným faktorom ovplyvňujúcim kvalitu života.

Na základe uvedených skutočností ovplyvňujúcich kvalitu života je rozvoj týchto obcí v rámci MAS Rajecká dolina ďalším čiastkovým kritériom posudzovania rozvoja regiónu.

Vlastná tabuľka 2 Vývoj počtu obyvateľov na území obcí MAS Rajecká dolina za 10 rokov (pri získaní štatútu MAS Rajecká dolina)

Obec	Počet obyvateľov v rokoch									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Podhorie	771	781	793	788	790	802	818	845	861	860
Lietava	1443	1444	1422	1433	1439	1433	1404	1421	1432	1454
Lietavská Lúčka	1768	1786	1780	1792	1790	1792	1751	1760	1763	1774
Rosina	2869	2925	2940	2972	3011	3026	3025	3058	3086	3116
Višňové	2532	2562	2610	2646	2644	2675	2659	2671	2708	2750
Turie	1991	1981	1990	2003	2012	2009	1960	1954	1972	1979
Porúbka	449	447	459	462	455	461	440	440	453	466
Lietavská Svinná - Babkov	1589	1575	1596	1594	1615	1630	1626	1656	1682	1714
Zbyňov	852	867	860	870	870	876	829	834	838	835
Rajecké Teplice	2942	2950	2936	2951	2938	2938	2868	2909	2932	2948
Stránske	696	706	703	712	716	725	741	761	785	788

Konská	1374	1383	1408	1417	1458	1477	1459	1483	1478	1505
Kľače	372	372	365	365	369	366	376	386	387	391
Jasenové	638	625	616	615	623	618	605	596	593	599
Malá Čierna	337	332	334	334	343	348	353	359	354	366
Veľká Čierna	362	355	348	348	346	358	354	355	356	348
Rajec	6078	6101	6076	6077	6069	6067	5874	5864	5889	5881
Kamenná Poruba	1807	1826	1828	1839	1840	1843	1829	1827	1850	1857
Kunerad	942	949	952	949	969	983	974	983	987	1010
Ďurčiná	1077	1060	1059	1062	1053	1077	1071	1084	1098	1091
Šuja	321	316	315	309	316	313	310	305	311	304
Rajecká Lesná	1282	1277	1272	1283	1267	1265	1221	1228	1224	1219
Fačkov	724	715	722	707	706	691	661	669	667	657
Čičmany	207	192	194	188	186	183	167	164	160	152
Spolu	33423	33527	33578	33716	33825	33956	33375	33612	33866	34064

(Zdroj: ŠÚ SR, k 31.12.2014)

Z uvedenej tabuľky vidieť mierne zvyšovanie počtu obyvateľov MAS Rajecká dolina za posledné roky.

Zmenou pôsobnosti územia MAS Rajecká dolina vystúpením obce Rosina dochádza ku zníženiu rozlohy územia MAS Rajecká dolina o 7,32 km² a k zníženiu počtu obyvateľov o 3116, čo sa prejaví na znížení hustoty obyvateľstva MAS Rajecká dolina na 92,84 obyv./km² (zdroj: Štatistický údaj k 31.12.2014).

Počet obyvateľov MAS Rajecká dolina po zmene pôsobnosti územia vystúpením obce Rosina

(Zdroj: Štatistický úrad k 31.12.2020)

<u>Obec</u>	<u>Počet obyvateľov</u>	<u>% z obyvateľov MAS</u>
<u>Podhorie</u>	<u>967</u>	<u>3,04</u>
<u>Lietava</u>	<u>1600</u>	<u>5,04</u>
<u>Lietavská Lúčka</u>	<u>1835</u>	<u>5,78</u>
<u>Višňové</u>	<u>2951</u>	<u>9,29</u>
<u>Turie</u>	<u>2040</u>	<u>6,42</u>
<u>Porúbka</u>	<u>500</u>	<u>1,57</u>

<u>Lietavská Svinná - Babkov</u>	<u>1727</u>	<u>5,44</u>
<u>Zbyňov</u>	<u>874</u>	<u>2,75</u>
<u>Rajecké Teplice</u>	<u>3016</u>	<u>9,50</u>
<u>Stránske</u>	<u>879</u>	<u>2,77</u>
<u>Konská</u>	<u>1602</u>	<u>5,04</u>
<u>Kľače</u>	<u>424</u>	<u>1,33</u>
<u>Jasenové</u>	<u>606</u>	<u>1,91</u>
<u>Malá Čierna</u>	<u>327</u>	<u>1,03</u>
<u>Veľká Čierna</u>	<u>364</u>	<u>1,15</u>
<u>Rajec</u>	<u>5815</u>	<u>18,31</u>
<u>Kamenná Poruba</u>	<u>1850</u>	<u>5,82</u>
<u>Kunerad</u>	<u>1033</u>	<u>3,25</u>
<u>Ďurčiná</u>	<u>1089</u>	<u>3,43</u>
<u>Šuja</u>	<u>325</u>	<u>1,02</u>
<u>Rajecká Lesná</u>	<u>1193</u>	<u>3,76</u>
<u>Fačkov</u>	<u>631</u>	<u>1,99</u>
<u>Čičmany</u>	<u>116</u>	<u>0,37</u>
<u>Spolu</u>	<u>31 764</u>	<u>100,00</u>

K 31.12.2020 dochádza po zmene pôsobnosti územia MAS Rajecká dolina ku zníženiu rozlohy územia MAS Rajecká dolina o 7,32 km² a k zníženiu počtu obyvateľov na 31 764. Rozloha MAS Rajecká dolina je 333,32 km². Hustota obyvateľstva MAS Rajecká dolina je 95,30 obyv./km² (zdroj: Štatistický údaj k 31.12.2020).

3.1.2.2. Infraštruktúra a miestne služby

Cestná doprava

Cestná doprava je najdôležitejším a najfrekventovanejším druhom dopravy územia MAS Rajecká dolina. Územím Rajeckej doliny prechádzajú komunikácie regionálneho až medzinárodného významu. Regionálny význam má železničná doprava.

Základnú os kostry cestnej siete tvorí cesta I. triedy I/64, ktorá začína v Žiline a prechádza cez Lietavskú Lúčku, Porúbku, Poluvsie, Rajecké Teplice, Konskú, Kľače, Rajec a Fačkov. Ďalej pokračuje za hranicami regiónu na trase Prievidza, Topoľčany, Nové Zámky, Šahy do Maďarskej republiky. Cesta plní dopravnú, ale aj zbernú funkciu tým, že privádza dopravu na

vonkajšiu cestnú sieť. Je hlavným nositeľom trás mestskej hromadnej dopravy. Súčasná intenzita predstavuje pre cestu I. triedy slabšie zaťaženie. V priemere za rok prejde týmto úsekom 2 000 – 3 000 áut denne. V Rajci sa na cestu I/64 napája cesta II. triedy II/517, ktorá spája Rajec s Veľkou Čiernou a pokračuje do Považskej Bystrice. Početné cesty III. triedy spájajú s cestou I/64 vidiecke sídla nachádzajúce sa mimo tejto dopravnej tepny a zároveň cez obce Turie, Višňové a Rosina vytvárajú od obce Porúbka alternatívne spojenie s mestom Žilina, nakoľko sa už na území mesta napája takáto cesta III. triedy na cestu I. triedy č. 18. Povrch všetkých spomínaných ciest je asfaltový. Celkový technický stav cesty I/64 nezodpovedá normatívnym parametrom ciest I. a II. triedy. Za nedostatočnú, s ohľadom na význam a frekvenciu dopravy, sa pokladá hlavne šírka tejto komunikácie.

Na území MAS je spolu 90 km cestných sietí, z toho 40 km zaberajú cesty I. triedy, 17 km cesty II. triedy, 33 km cesty III. triedy. Tiež viac ako 80 km miestnych komunikácií, ktorých súčasťou sú aj mostné telesá. Kumulatívny počet premostení v mikroregióne je viac ako 148 mostov cez rieky a potoky.

Doprava sa výrazne koncentruje v okolí Lietavskej Lúčky a Rajeckých Teplíc. Silná koncentrácia dopravy je aj v okolí Rajca a Rajeckej Lesnej, čo zapríčiňuje najmä prevádzka spoločnosti Kofola, alokácia Slovenského betlehemu, baziliky, chatovej osady, či lyžiarskeho strediska. V ďalšom úseku Rajec – Čičmany sa intenzita dopravy zmierňuje. Najväčší úbytok vozidiel je na trase Fačkov – Čičmany pre ich spádový charakter.

Podľa projektovanej výstavby diaľnic a rýchlostných ciest Slovenskej republiky má byť do roku 2019 dobudovaný diaľničný úsek D1 Hričovské Podhradie – Žilina – Martin a úsek diaľnice D3 Hričovské Podhradie – Žilina – Kysucké Nové Mesto. Trasa diaľnice D1 priečne pretne oblasť medzi Žilinou a Rajeckou dolinou. Na realizáciu týchto diaľničných úsekov nadväzuje výstavba preložky cesty I/64 v jej úseku Porúbka – Lietavská Lúčka – Žilina, ktorou sa výrazne zmení frekvencia dopravy na terajšom úseku tejto cesty.

Železničná doprava

Železničná doprava je na území MAS zastúpená neelektrifikovanou železničnou traťou č. 126 zabezpečujúcou spojenie Žilina – Rajec, so zastávkami Žilina-Záriečie, Žilina-Solinky, Žilina-Bytčica, Lietavská Lúčka, Porúbka, Poluvsie, Rajecké Teplice, Konská, Zbyňov, Kľače.

Dopravné spojenie je realizované ôsmimi spojmi denne. Najbližšou železničnou stanicou celoslovenského a medzinárodného významu vo vzťahu k územiu MAS je železničná stanica Žilina.

Letecká doprava

Letecká doprava na území MAS nie je priamo zastúpená. Najbližšie verejné letisko je vzdialené 27 km a nachádza sa na území obce Dolný Hričov. Prevádzkuje ho spoločnosť Letisková spoločnosť Žilina, a.s. Jeho poloha je vyčlenená súradnicami 49°14'00'' N a 18°36'49'' E. Nachádza sa v nadmorskej výške 311 m. n. m. na dráhe 06/24. Letisko Žilina je v súčasnosti využívané pre leteckú dopravu slovenských a zahraničných leteckých spoločností, najmä však pre lety firemných a súkromných lietadiel, letecký výcvik a športové lietanie, sanitné lety, špeciálne letecké práce a činnosť letectva Ozbrojených síl SR.

Lodná doprava

Lodná doprava na území MAS nie je priamo zastúpená, nakoľko rieka Rajčianka nie je splavná.

Cyklistická doprava

Cyklistická doprava zaznamenala v poslednom období nárast priaznivcov, čo sa odrazilo aj v objavení prvých čisto cyklistických trás na území Rajeckej doliny, avšak **infraštruktúra pre cyklistickú dopravu a cyklotrasy naprieč územím MAS nie sú dobudované, pričom v samotnom území Rajeckej doliny, ako aj v jeho okolí je veľké množstvo vedľajších, poľných či lesných ciest a chodníkov vedúcich prírodou, alebo obcami čo tvorí ideálne podmienky pre cykloturistiku.**

Zásobovanie elektrickou energiou a verejné osvetlenie

Všetky obce územia MAS sú plne elektrifikované a majú vybudované verejné osvetlenie. Pre celý Žilinský okres zabezpečuje výrobu elektrickej energie tepelná elektrárňa Žilina a vodné elektrárne v Hričove a Žiline. Na území mikroregiónu sa nachádza malá vodná elektrárňa medzi obcami Stránske a Kunerad. Pre uspokojenie spotreby sú vzhľadom na špičkový charakter energie vyrobenej vo vodných elektrárnach nevyhnutné dodávky zo zdrojov mimo kraja.

Zásobovanie plynom

V roku 2004 bolo percento plynofikácie žilinského okresu 82,2 %. Na území MAS nie sú plynofikované dve obce - Čičmany a Fačkov. Keďže mestá a väčšina vidieckych obcí je plynofikovaných tvorí palivovú základňu pre vykurovanie plyn. V neplynofikovaných obciach sa ako palivo v individuálnych kúreniskách využíva pevné palivo.

Zásobovanie vodou

Pre zásobovanie obcí MAS Rajecká dolina pitnou vodou je rozhodujúcim zásobovanie z podzemných zdrojov. K najvýznamnejším oblastiam bohatých na vodné zásoby patria kvartérne náplavy Váhu a jeho prítokov, mezozoikum Malej Fatry a Strážovské vrchy.

Obyvateľstvo žijúce na území MAS Rajecká dolina je zásobované pitnou vodou z verejných vodovodov v správe akciovej spoločnosti Severoslovenské vodárne a kanalizácie Žilina, ktorej akcionármi sú obce združené v MAS Rajecká dolina a skupinových vodovodov v niektorých obciach a ich častiach. Na vodovodnú sieť sú napojené všetky obce s rôznym stupňom pokrytia, v niektorých obciach a ich častiach sú zdroje pitnej vody riešené i individuálnymi vodnými stavbami .

Kanalizácia

V mnohých obciach sa odvádzanie odpadových vôd rieši lokálne prostredníctvom žump a individuálnych čističiek odpadových vôd.

Na kanalizáciu sú napojené: mestá Rajec a Rajecké Teplice a obce Lietava z časti, Lietavská Lúčka, Turie, ~~Rosina~~, Višňové, Kamenná Poruba, Kanská, Kunerad, Stránske, Šuja a Porúbka s rôznou mierou pokrytia.

Splaškové vody sú odvádzané do čistiarne odpadových vôd (ČOV) v Rajci a z dolnej časti doliny do ČOV Horný Hričov. Kanalizačný poriadok verejnej kanalizácie stanovuje povolené množstvá vypúšťaných odpadových vôd z ČOV.

Vývoz odpadu

Odpadové hospodárstvo je riešené na dvoch úrovniach. Zber a likvidáciu komunálneho odpadu na území MAS Rajecká dolina zabezpečuje spoločnosť T+T Žilina, a.s. Všetky obce MAS Rajecká dolina zároveň odpad separujú, a to vďaka projektu „Skvalitnenie separovania

zberu odpadov v Rajeckej doline”, ktorý bol podporený z prostriedkov Fondov EÚ. V rámci tohto projektu bol vybudovaný zberný dvor v meste Rajec a obstaraná technológia pre zber a separáciu základných zložiek.

Bytový fond

V území MAS Rajecká dolina sa nachádza 10 898 bytov (súhrnne v rodinných a v bytových domoch). V regióne sa nachádza celkovo 138 bytových domov, z toho 16 obecných/mestských nájomných. V súčasnosti je okrem trendu rozvoja bytového fondu formou výstavby nájomných bytových domov i trend zvyšujúcej sa výstavby (v rámci individuálnej výstavby rodinných domov - „IBV“) v nových lokalitách pre rozvoj IBV podľa schválených územných plánov jednotlivých obcí MAS RAJECKÁ DOLINA, kde stavebný „boom“ nastal najmä v obciach Rosina, Turie, Višňové, Lietava, Podhorie, z hľadiska výhodnej lokalizácie vo vzťahu k blízkeму krajskému mestu Žilina.

Školstvo

Na území MAS Rajecká dolina je v súčasnosti v prevádzke 19 materských škôl, 16 základných škôl, 8 zariadení mimoškolského vzdelávania a 2 stredné školy.

Materské školy sa nachádzajú v šiestnástich obciach (z dvadsiatich dvoch obcí mikroregiónu). Materské školy ani základné školy nemajú obce: Čičmany, Kľače, Malá Čierna, Porúbka a Šuja. Materské školy v mikroregióne navštevuje 733 žiakov v 34 triedach, čo predstavuje 21,6 detí na 1 triedu. V súčasnej dobe v rámci projektu „Rozšírenia kapacít materských škôl formou prístavby, výstavby a rekonštrukcie pre potreby materských škôl a vybudovanie zariadení školského stravovania pri týchto materských školách na rok 2015“ sa realizujú projekty výstavby, resp. rozšírenia MŠ .

Zdravotníctvo

V Rajci sa nachádza hlavné zdravotnícke zariadenie. Ordinujú v nej 4 všeobecní, 2 detskí a 4 zubní lekári.

Z ďalších oddelení sa tu nachádza: interné, chirurgia, ortopédia, očná, logopedická a gynekologická ambulancia. V poliklinike sídli aj rehabilitačné oddelenie, RTG, zubná

technika, očná optika a dopravná zdravotnícka služba. Výdaj liekov v meste zabezpečujú 3 lekárne.

V ostatných obciach poskytujú lekársku starostlivosť:

- Lietavská Lúčka (2 všeobecní lekári, 2 detskí lekári, 1 psychológ a lekárka),
- Rajecké Teplice (2 všeobecní lekári, 2 detskí lekári, 2 zubní lekári, urológ, ORL, masér a lekárka),
- Rosina (3 lekári a lekárka).

V niektorých obciach sa lekárka starostlivosť zabezpečuje 1 x do týždňa, resp. za dva týždne v zriadených Poradniach pre deti a dorast a to dochádzkou lekára z Fačkova do Rajeckej Lesnej a z Lietavskej Lúčky do Lietavy, Podhoria, Lietavskej Svinnej a Turia.

Vyššie zdravotnícke služby poskytuje nemocnica v krajskom meste Žilina. K zdravotníckym zariadeniam patria aj Slovenské liečebné kúpele Rajecké Teplice a.s., ktoré sú zamerané na liečbu a rehabilitáciu pacientov s nervovým ochoreniami, s chorobami pohybového ústrojenstva a rôznych poúrazových stavov.

Sociálna starostlivosť

Sociálna starostlivosť v mikroregióne Rajecká dolina je poskytovaná v nasledovných štátnych i neštátnych zariadeniach:

- Domov sociálnych služieb a domov dôchodcov (Domov vďaky) v Rajci – je neštátnym subjektom s kapacitou 29 miest,
- Domov sociálnych služieb pre dospelých v Turí – je štátnym zariadením sociálnej starostlivosti s kapacitou 86 žien,
- Domov služieb pre deti a dospelých Lúč v Turí – je štátnym zariadením pre hendikepované deti a matky s kapacitou 40 miest,
- Diagnostické centrum v Lietavskej Lúčke – je štátnym zariadením určeným pre neprispôsobivú mládež s kapacitou 30 miest (len pre dievčatá),
- Dom pre osamelých rodičov + Útulok pre ženy v Rajci - je neštátnym zariadením sociálnej pomoci s kapacitou 25 miest.

3.1.2.3. Kultúrne, historické, prírodné a športové zdroje

Na území MAS Rajecká dolina sa nachádza množstvo kultúrnych, historických a prírodných zdrojov, ktoré sú potenciálom regionálneho rozvoja a z ktorých možno vymenovať najmä tieto zdroje a skutočnosti:

Kultúrne zdroje

V každej z 24 obcí MAS Rajecká dolina sa nachádza kultúrny dom a knižnica. Viaceré z nich sa však nachádzajú v priestoroch, ktoré nie celkom vyhovujú tomuto účelu. Rekonštrukciu vyžadujú najmä kultúrne domy v Porúbke a Kamennej Porube. Naopak v žiadnej z obcí sa nenachádza stále kino, čo je dôsledkom poklesu záujmu o filmové predstavenia. Treba spomenúť ZUŠ Rajec, ako kultúrny zdroj. Podrobnosti o ZUŠ Rajec je možné nájsť na ich webe. S činnosťou ZUŠ mimo iné súvisí napríklad medzinárodná súťaž Rajecká hudobná jar.

Rímsko-katolícky kostol sa nachádza s výnimkou Lietavskej Lúčky, Kľačí, Šuje a Zbyňova vo všetkých obciach. V rámci Lietavskej farnosti, ktorú tvorí 7 filiálok sa nachádza 7 kostolov, z toho v rámci územia MAS 5 kostolov. Z ďalších kultúrnych inštitúcií sa v sledovanom území nachádzajú 2 múzeá. V „Radenovom dome“ v Čičmanoch je umiestnená národopisná expozícia s ukážkou ľudového odevu,

výtvarných prác a spôsobe bývania. Druhé múzeum sa nachádza v Rajci a disponuje 2 stálymi expozíciami: národopisno-prírodovednou a malou galériou.

V Rajci žije p. Šimko, ktorý šije kroje a podobné výrobky ľudovej tvorivosti z oblasti oblečenia a dekorácií. Vo svojej zbierke má napríklad do 100 ks ľudových krojov z rôznych regiónov Slovenska.

V obciach MAS Rajecká dolina sú zriadené izby s rôznymi archívnymi zbierkami (napr. Obec Lietava „Ľudová izba obce Lietava“ s ukážkou pracovných nástrojov, výšiviek, miestnych krojov, dobových fotografií, včelárskych potrieb, v časti obce Lietavská Závadka je zriadená remeselná izba a pod.)

Historické zdroje

Medzi historické zdroje územia zastúpeného MAS Rajecká dolina nepochybne patria historické pamiatky ako napríklad:

- **Hrad Lietava**, ktorý stojí na mieste hradišťa z prehistorickej doby, kde predtým stálo obetište bohyne Lietvy (Lady), je národnou kultúrnou pamiatkou zapísanou v ÚZPF, registri nehnuteľnosti kultúrnych pamiatok pod číslom 1352. Nachádza sa

- v katastrálnom území obce Lietava a pod jeho panstvo z pomedzi obcí MAS historicky priamo spadajú príslahlé obce (Lietava, Lietavská Svinná-Babkov, Lietavská Lúčka, Podhorie, Porúbka, ...),
- Kostol sv. Mikuláša, Majer (kaštieľ) klasicistická kúria z polovice 19. st., kaplnka sv. Jána Nepomuckého a kaplnka Vysoké-Čákor, (Višňové),
 - Plastika sv. Jána Nepomuckého na rokokovo zdobenom pilieri z roku 1796, evidovaná v ÚZPF pod č. 2690/0 ako národná kultúrna pamiatka, kostol sv. Kataríny Alexandrijskej, panny a mučenice, patrónky farnosti a obce z roku 1776 (rímskokatolícky) a kaplnka sv. Jozefa na Lipovci z roku 1730, (Rosina),
 - Farský rímskokatolícky kostol zasvätený sv. Ladislavovi je jednou z najstarších a najvýznamnejších stavebných pamiatok Rajca. Stojí excentricky od námestia, v juhovýchodnej najstaršej časti mesta, pod cintorínskym kopcom. V archívoch je prvá zmienka o kostole z roku 1368. V kostole sa nachádzajú aj tri krypty: Kostkovská, Lengyelovská a Huljakovská, ktoré boli na konci 19. storočia zamurované. Nachádzajú sa tu tiež organy, ktoré vyšli z rodiny Pažických. Od roku 1757 do roku 1879 tu pôsobili tri generácie týchto majstrov. Zhotovili viac ako 200 organov rôznej veľkosti, ktoré sú umiestnené v rôznych kostoloch Slovenska. (Rajec)
 - Kopec Hrádok na ktorom údajne stál drevený hrad ako bašta k Lietavskému hradu, s ktorým ho údajne spájala podzemná chodba. Pri skúmaní Hrádku archeológovia objavili predmety z doby bronzovej ale zatiaľ žiadne známky po stavbe. Hrádok pri Turí má dobré signalizačné prepojenie s hlásnou skalou (bralo pri Rajčianke v Poluvsí). Ďalšie signalizačné prepojenie je na vrch Žiar(1 005 m n.m.) nad Kuneradom a ďalej na vrch Strážov nad Čičmanmi a na vrch Žiar nad Varínom. (Turie),
 - Zrúcanina gotického kostola Sv. Heleny v obci Stránske zo 14. storočia zničená zemetrasením z r.1858 nachádzajúca sa na cintoríne evidovaná v ÚZPF pod č.1369.
 - Gotický kostol Narodenia Panny Márie v Rajeckej Lesnej je oddávna známym slovenským pútnickým miestom. Nachádza sa tu totiž vzácna socha Frivaldskej Panny Márie zo 16. storočia, ktorá je považovaná za zázračnú. Keď ju vraj ukradli vojská Františka II. Rákocziho a odvliekli ju do Sliezska, zmizla a zjavila sa opäť na svojom pôvodnom mieste v Rajeckej Lesnej. Okrem toho sa jej pripisujú i rôzne uzdravenia a iné nadprirodzené skutky. Vďaka prekvitajúcej mariánskej úcte bol

Kostol Narodenia Panny Márie pápežom Jánom Pavlom II. vyhlásený za Baziliku minor (menšiu baziliku) a Slovenský betlehem v Rajeckej Lesnej , ktorý vytvoril majster Jozef Pekara, (Rajecká Lesná),

- Architektúra obce Čičmany, najmä jej dolnej časti pre geometrickú ornamentálnu výzdobu vonkajších stien domov, ktorá sa začala používať asi pred 200 rokmi. V roku 1977 bola táto časť obce vyhlásená za pamiatkovú rezerváciu. Je v nej 110 objektov, z toho 36 národných kultúrnych pamiatok. Tieto objekty sú cenným dokladom technickej vyspelosti, zručnosti a estetického cítenia obyvateľov, (Čičmany), Hlavnou historickou dominantou obce Čičmany popri ľudovej architektúre je barokový rímskokatolícky kostol Povýšenia sv. kríža z roku 1699, ktorý bol postavený na základoch staršej zvonice s modlitebňou z roku 1588. Organ v kostole je z roku 1738, hlavný oltár z roku 1798 , kazateľnica z roku 1802 a bočný oltár Panny Márie z roku 1803.
- V blízkosti Rajca je hrádok nad Jasenovým jediným známym stredovekým opevnením. S najväčšou pravdepodobnosťou je totožný s dosiaľ nenájdеным hradom Rajec, ktorý sa spomína v listinách. Za zmienku stojí aj pamiatková zóna v Rajci - dnešná budova mestského múzea v Rajci – bývalý pivovarnický dom, Radnica.

Prírodné zdroje

Medzi prírodné zdroje na území zastúpenom MAS Rajecká dolina nepochybne patrí:

- termálna liečivá voda využívaná v historicky aj dnes dobre známych kúpeľoch v Rajeckých Tepliciach, ktorá má potenciál využitia aj v niektorých ďalších obciach,
- veľké zásoby pitnej vody v obciach Turie, Lietava,
- chránená krajinná oblasť Lúčanská Malá Fatra, ktorej celková výmera CHKO je 30303 ha (územie je vymedzené legislatívne Vyhláškou MK SSR č. 14/1989 Zb. o CHKO v Lúčanskej Malej Fatre v znení zákona NR SR č. 543/2002), ktorá má potenciál využitia v rámci rozvoja cestovného ruchu.

NATURA 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie. Hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie európskeho prírodného bohatstva – najvzácnejších a najohrozenejších biotopov¹ a druhov na území štátov EÚ. Sústavu NATURA 2000 tvoria **chránené vtáčie územia** vyhlasované s cieľom ochrany vtáctva a **územia európskeho významu** s cieľom ochrany ostatných vzácnych a ohrozených rastlinných a živočíšnych druhov a ich biotopov. O zaradení územia do sústavy NATURA 2000 rozhoduje

Európska komisia, ktorá územia vyberá z predložených návrhov jednotlivých členských krajín.

Na území MAS Rajecká dolina sa v rámci NATURA 2000 nachádzajú:

- Kozol

Identifikačný kód územia: SKUEV0239

Nadmorská výška: 664 – 1111 m n. m.

Rozloha: 91,58 ha

Kraj: Žilinský

Okres: Žilina

Katastrálne územie: Poluvsie nad Rajčankou, Turie

- Kľak

Identifikačný kód územia: SKUEV0240

Nadmorská výška: 790 – 1351 m n. m.

Rozloha: 85, 71 ha

Kraj: Žilinský

Okres: Žilina, Martin

Katastrálne územie: Fačkov, Vrícko

- Šujské rašelinisko

Identifikačný kód územia: SKUEV0255

Nadmorská výška: 476 m n. m.

Rozloha: 13, 48 ha

Kraj: Žilinský

Okres: Žilina

Katastrálne územie: Rajecká Lesná

dalej:

- Slnčné skaly (90,54 ha)

Slnčné skaly predstavujú členitý reliéf so súborom skalných veží, brál a terás nad riekou Rajčiankou. Lesné spoločenstvá pôvodných podhorských vápencových bučín, sekundárnych borín a smrečín sa rozprestierajú na celej ploche Slnčných skál.

Najcennejšou časťou sú skalné biotopy.

- Poluvsianska skalná ihla (0,68 ha)

Je to zvetraním oddelená ihla, ktorá predstavuje významný prírodný objekt, z krajinárskeho hľadiska významnú dominantu územia. Význam Poluvsianskej skalnej ihly môžeme vidieť predovšetkým v rovine rekreačnej a estetickej. Z hľadiska vedeckého tu má význam výskyt bohatej kalcifilnej flóry. Poluvsianska skalná ihla sa nachádza pri vlakovej zastávke "Poluvsie", napravo od štátnej cesty v smere Žilina - Rajecké Teplice.

- Turská skala (Hrádok 4,38 ha)

Turská skala predstavuje významný geomorfologický jav tzv. obtočník, ktorý vznikol oddelením od dolomitového komplexu Slnecných skál eróznou činnosťou rieky Rajčianka. Turská skala plní významnú krajínovú funkciu.

- Veľká plocha poľnohospodárskej ornej pôdy a trvalých trávnatých porastov, s potenciálom rozvoja poľnohospodárskej výroby, pastierstva, či včelárstva ako podpory poľnohospodárstvu opelením rastlín aj ako nadviazanie na bohaté tradície včelárstva z minulosti.
- Dostatok drevnej hmoty z okolitých zalesnených plôch s potenciálom využitia ako zdroja obnoviteľnej energie a pri výrobe z dreva.

Športové zdroje

Územie MAS Rajecká dolina poskytuje možnosti športového využitia tak v letnej, ako i v zimnej sezóne. K zariadeniam, ktoré sú navštevované v letnom období patria termálne kúpaliská v Rajci a Rajeckých Tepliciach s ich príslušnou vybavenosťou. V oboch mestách, ako i v obci Porúbka sa nachádzajú tenisové kurty. Vo väčšine obcí je však športová vybavenosť obmedzená na futbalové ihriská, v niektorých na telocvične.

V strednej až severozápadnej časti územia MAS Rajecká dolina, (obce: Veľká Čierna, Malá Čierna, Šuja, Rajec, Kľače, Jasenové, Zbyňov, Kanská, Rajecké Teplice), sú vhodné aktivity ako: chatárenie, pasívny odpočinok, turistika, poľovníctvo, záhradkárčenie a rybolov. V horských masívoch obklopujúcich Žilinskú kotlinu, (Malá Fatra, Strážovské vrchy), sú stredné sklony svahov 14 - 24 stupňov. Pre túto oblasť je vhodný pasívny odpočinok, turistika, lyžovanie a sánkovanie, (Kunerad, Ďurčiná, Rajecká Lesná, Fačkov, Čičmany).

Lyžiarske stredisko Javorinka Čičmany sa nachádza na svahoch javorinky (Strážovské vrchy, GPS: N48°57.216“, E 18°31.113“, nadmorská výška 650 m n.m – 976 m n.m. Lyžiarom a snoubordistom je v súčasnosti k dispozícii 5 lyžiarskych vlekov, 2 značené okruhy pre bežkárov a 5 zjazdoviek v rôznych stupňoch náročnosti. Okolie Čičmian poskytuje množstvo

príležitosti na letnú a zimnú turistiku, oddych a rekreáciu. Nachádza sa tu niekoľko značkových turistických chodníkov.

Osobitne možno vyzdvihnúť golfový areál v Rajci „**Golf Park Rajec a.s.**“, ktorý sa nachádza cca 5 km od mesta Rajec, 25 km od Žiliny a 17 km od Považskej Bystrice. Areál je obklopený krásnou hornatou krajinou, Strážovskými vrchmi, Súľovskými vrchmi a vzdialenejšou Lúčanskou Malou Fatrou, s výhľadmi na Kľak a Martinské hole. V blízkosti sa nachádzajú kúpele Rajecké Teplice, obce Čičmany a Rajecká Lesná.

Golfový areál v Rajci má 14 ha plochy na ktorej sa nachádza kvalitné deväťjamkové ihrisko, klubový dom s denným barom a terasou. Terasa zahŕňa krytú, aj otvorenú časť a pojme až 100 hostí. Vnútorný priestor klubového domu môže poskytnúť miesto 25 hosťom.

Oproti súčasnému ihrisku, na druhej strane hlavnej cesty Rajec – P. Bystrica, sú v majetku spoločnosti Golf Park Rajec, a.s., prípadne v nájomnom a leasingovom vzťahu pozemky a lesy o výmere cca 70 ha, určené na výstavbu majstrovského 18 jamkového ihriska. Pozemky potrebné na výstavbu prvých 9 jamiek budú vo výhradnom vlastníctve spoločnosti GPR, a.s. v priebehu roku 2015.

Areál už dnes disponuje driving range, ktorý splní požiadavky pre usporiadanie národných a medzinárodných podujatí. Taktiež má zazmluvnený vrt na úžitkovú vodu, ktorý by mal podľa svojej výdatnosti aj v časoch sucha bez problémov zabezpečiť dostatok vody pre závlahový systém. Investori už dnes disponujú potrebnými povoleniami a dokumentáciou, ktorá je potrebná na výstavbu ďalších 18 jamiek, plnohodnotným projektom ihriska a viacerými projektmi na zavlažovací systém a drenáže, v závislosti od toho, pre ktorý variant (úsporný, bežný, nadštandardný) sa rozhodnú. Projekt má platné územné rozhodnutie, EIA, výnimku MŽP pre využívanie biotopu európskeho významu, vyňatie z pôdneho fondu. Taktiež disponuje povolením od Banského úradu, keďže v tesnom susedstve areálu sa nachádzajú povrchové lomy na kameň, kde pracujú s výbušninami. Vyjadrenia a súhlas organizácií, ktorých siete prechádzajú predmetnými pozemkami sú tiež k dispozícii. Areál sa nachádza v poľovníckom revíri užívanom poľovníckym združením, ktorého predsedom je majoritný akcionár spoločnosti GPR, a.s.

Ostatné pozemky potrebné pre dobudovanie kompletných 18 jamiek sú naďalej predmetom platnej nájomnej zmluvy s mestom Rajec a v priebehu najbližších 10 rokov budú v ročných splátkach vyplatené a prevedené do majetku spoločnosti.

Spoločnosť v súčasnosti má k dispozícii strojový park, ktorý z veľkej časti vykryje aj potreby 18 jamkového ihriska, prípadne kombinácie 18 + 9. Samozrejme, strojový park bude nutné rozšíriť, nie však budovať od základu. Taktiež v personálnej oblasti má areál oproti iným novovzniknutým areálom a areálom vo výstavbe výhodu, keďže v trvalom pracovnom pomere, alebo na základe zmluvného vzťahu má k dispozícii skúsený tím greenkeeperov a golfových recepčných s dlhoročnými skúsenosťami v obore. Taktiež hlavný greenkeeper a športový manažér (medzinárodný rozhodca) patria vo svojom obore k najskúsenejším odborníkom v danej oblasti v republike. Areál a klub majú svojho zástupcu aj v národnej golfovej asociácii, v ŠTK.

3.2. SWOT analýza

Nasledujúca SWOT analýza sa zameriava na silné a slabé stránky, ako aj na príležitosti a riziká prioritných rozvojových oblastí. Na ich základe budú formulované hlavné rozvojové ciele.

Sledovať a vyhodnocovať vývojové trendy v regióne v neustále sa meniacom vonkajšom prostredí, identifikovať trend sociálno-ekonomického rozvoja, alebo smer vývoja a vnímať ho ako príležitosť alebo hrozbu, je pre MAS Rajeckú dolinu nevyhnutnosťou. To, čo sa na prvý pohľad môže zdať ako príležitosť, ňou vo vzťahu k existujúcim zdrojom, kultúre, ľudským zdrojom, životnému prostrediu a hospodárstvu, uplatňovanej stratégii, to príležitosťou nakoniec nemusí byť.

Nástrojom pre celkovú analýzu vonkajších a vnútorných činiteľov je SWOT analýza. Predstavuje kombináciu dvoch analýz: S - W a O - T. Účelom SWOT analýzy je posúdenie vnútorných predpokladov k uskutočneniu určitého rozvojového zámeru a podrobenie rozboru i vonkajších príležitostí a obmedzení, ktoré sú určované potrebami obyvateľov a subjektov v rámci MAS. Na jej základe môže MAS Rajecká dolina prikrčiť k formulácii špecifických rozvojových a strategických cieľov.

MAS Rajecká dolina sa bude venovať oblastiam, v ktorých má ňou zastúpené územie najviac silných stránok, alebo oblastiam, v ktorých sa vzhľadom na veľkú príležitosť a potenciálnu návratnosť investícií ukazuje efektívne vytvorenie nových silných stránok.

Tabuľka č. 2 SWOT analýza

Oblasť	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
Infraštruktúra a materiálne zdroje	- dobrá poloha regiónu vzhľadom na blízkosť hraníc s Českou republikou a Poľskom - blízkosť krajského mesta Žilina a viacerých okresných sídel (Bytča, Považská Bystrica, Ilava, Prievidza, Martin) s dobrým dopravným spojením prostredníctvom verejnej autobusovej, individuálnej cestnej a železničnej dopravy, - krátke vzdialenosti medzi obcami, - dobré cestné prepojenie väčšiny obcí cestou I/64 a realizácia diaľnice D1 s diaľničným privádzačom, prechádzajúcej priamo časťou územia MAS Rajecká dolina, (obec Višňové) - takmer 100 %-né napojenie obyvateľstva na verejnú vodovodnú sieť, - takmer 100 %-ná elektrifikácia obcí,	<u>nedostatočná dopravná a technická infraštruktúra, zlý technický stav miestnych komunikácií, chodníkov, mostov a lávok, nedostatok prechodov pre chodcov, parkovacích miest v obciach,</u> <u>chýbajúca technika na údržbu miestnych komunikácií, chodníkov a verejných priestranstiev a zelene,</u> - chýbajúce cyklotrasy a _cyklistická dopravná infraštruktúra s prístreškami, odpočívadlami, tabuľkami..., ktorá by naprieč územím MAS Rajecká dolina spájala jednotlivé obce a turisticky atraktívne miesta a zároveň pri zvýšení dopravnej bezpečnosti znižovala zaťaženia životného prostredia prevádzkou motorových vozidiel, <u>v obciach chýba drobná infraštruktúra na voľnočasové aktivity, nie sú dostatočne vybudované verejné priestranstvá, oddychové zóny, parky.</u> - nerozvinutá infraštruktúra poskytovania služieb občanom a návštevníkom v menších obciach,	- celoeurópske trendy smerom k participácii verejnosti na riešení a vytváraní nových sociálnych služieb, - existencia dokumentov, ktoré obsahujú posilňovanie riešení sociálnej inklúzie, predchádzanie vylúčeniu a podporu znevýhodnených skupín, podporu kultúry a športu - pôsobenie Európskeho sociálneho fondu, - programy EÚ podporujúce medzinárodnú spoluprácu a medzisektorovú spoluprácu, - spolupráca (združovanie) s okolím územia MAS za účelom vzájomného prepojenia vzniknutých cyklotrás,	- absencia vlastníctva pozemkov, alebo ich dlhodobého prenájmu, potrebných k vybudovaniu cyklotrás a ich technickej infraštruktúry, - nedostatok vlastných finančných zdrojov a nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov, - nízky objem investícií smerujúcich do rozvoja, <u>nedostatočné finančné zabezpečenie sociálnych služieb poskytovateľov sociálnych služieb (verejných i neverejných),</u> <u>globálne otepľovanie a nedostatok spodných vôd</u>

	• vysoký podiel plynofikácie obcí, • vhodné prostredie pre vybudovanie nízkokapacitného ubytovania a doplnkových služieb,	kde okrem hostinca a obchodu nie je zatiaľ nič, • chýbajúca terénne sociálne služby pre rodiny ohrozené sociálnym vylúčením, • nedostatočne riešené otázky bývania sociálne odkázaných rodín, starších občanov, zdravotne postihnutých občanov, • nedostatočná kapacita a škála sociálnych služieb pre odkázaných na pomoc, • neúplná spoločná verejná kanalizačná sieť – likvidácia odpadových vôd systémom žump a septikov, • vysoký počet individuálnych znečisťovateľov ovzdušia vykurovaním fosílnymi palivami aj napriek vysokému percentu plynofikácie, • nízky podiel využívania obnoviteľných zdrojov energie v regióne (slnéčné elektrárne, individuálne slnečné kolektory), • <u>absentujúce alebo zastarané kamerové systémy vyžadujúce modernizáciu v záujme zvyšovania bezpečnosti</u>		
--	--	---	--	--

		<u>a prevencie proti kriminalite.</u>		
<i>Oblasť</i>	<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>	<i>Príležitosti</i>	<i>Ohrozenia</i>
Spoločenské, kultúrne a historické zdroje	• silné socio-kultúrne zázemie a tradície • pravidelne organizované podujatia ako sú: púte, hody, remeselné trhy po celom území MAS Rajecká dolina • kultúrne podujatia spojené propagáciou histórie, zvykov a ľudového umenia (spevokoly, harmonikári, výšivky a kroje, špecifická ľudová architektúra – Čičmany, Fačkov , či „Slovenský betlehem“ v Rajeckej Lesnej), • pravidelne organizovaný folklórny festival („Folklórny festival Rajeckej doliny - Kubánkov sen“ v Turí), • pravidelne organizovaný a už svetoznámy Rajecký maratón, • pravidelne organizované športové a turistické podujatia súvisiace s atraktívnymi prírodnými turistickými lokalitami (Kľak, Čipčie, Lietavský hrad, Minčol, Hoblík, Veľká Lúka, Skalky) a kultúrnohistorickými lokalitami.	• <u>zlý technický stav kultúrnych a historických objektov, vyžadujúci obnovu/modernizáciu v záujme zachovania kultúrneho dedičstva obcí</u> • <u>zlý technický stav Domov smútku a cintorínov.</u> • nedostatočné organizačné prepojenie a nadväznosť jednotlivých kultúrno-športových podujatí v Rámci územia MAS Rajecká dolina tak, aby si navzájom z časového a žánrového hľadiska nekonkurovali, ale sa vzájomne dopĺňali, • absencia spoločnej a ucelenej propagácie regiónu MAS Rajecká dolina ako kultúrnohistorickej oblasti s čistou a zdravou prírodou, v ktorej sa oplatí žiť, alebo sa ju oplatí navštevovať v rámci voľnočasových aktivít, • <u>nedostatok vlastných finančných zdrojov na organizovanie</u>	• podpora obnovy hmotného kultúrneho dedičstva • využitie kultúrnych a technických pamiatok v cestovnom ruchu • rozvoj partnerských sietí, spolupráca verejného, súkromného a neziskového sektora	• nedostatok vlastných finančných zdrojov, • časová náročnosť prípravy podujatí so zainteresovaním celého územia MAS Rajecká dolina, • finančná náročnosť prípravy a realizácie rôznych podujatí, • slabé regionálne povedomie jednotlivých aktérov podujatí a s tým spojené riziko neochoty pristupovať ku kompromisom v hľadaní spoločných riešení.

	• golfový areál „Golf Park Rajec a.s.“ • ľudský kapitál, ktorý napomáha zachovať kultúru a tradície (folklórne skupiny, súbory, etnológovia, miestni aktivisti a i.)	nekomerčných spoločných podujatí. • nedostatočne vybudované športové ihriská a detské ihriská, priestory pre mládež, absencia amfiteátrov. • Nedostatočná podpora zachovania nehmotného dedičstva (napr. folklóru, tradícií, etnológie) a s tým súvisiaca absentujúca podpora pre materiálno – technické vybavenie súborov, folklórnych skupín a iných subjektov, ktoré sa zameriavajú na zachovanie nehmotného dedičstva. • Nedostatočné podchytenie mladej generácie pre zachovanie nehmotného dedičstva; • Nedostatočná podpora používania materiálov, techník a zručností založených na tradíciách.		
Oblasť	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
Ľudské zdroje	• aktívni, vzdelaní a skúsení ľudia v regióne • existujúce a funkčné mimovládne organizácie (MVO) s rôznym zameraním,	• demografická štruktúra obyvateľstva s vysokým podielom osôb v poproduktívnom veku a nízkym podielom detí – hlavne v obciach vidieckeho typu • existencia ohrozenej skupiny občanov	• zlepšenie vzájomnej komunikácie, informovanosti a spolupráce medzi obyvateľmi a miestnymi subjektmi • vytvorenie vhodných	• starnutie obyvateľstva, • odchod mladých ľudí do zahraničia, • korupčné prostredie, • rast sociálno - patologických javov,

	• vytvorené medzinárodné partnerstvá, • vytvorené partnerstvá z verejného a neziskového sektora, • skúsenosti s uskutočňovaním kultúrnych a športových podujatí, • v obciach sú ľudovské osobnosti aj medzi mladými ľuďmi,	• s nízkym vzdelaním a nízkym sociálnym štandardom • slabé skúsenosti s komunitným plánovaním, • nedostatočný záujem občanov o veci verejné, • nedostatočná spolupráca inštitúcií, • nedostatok pracovných príležitostí, odchod za prácou	• podmienok na návrat mladých rodín, ktoré chcú žiť na vidieku • možnosť získania finančných prostriedkov na vzdelávanie	
<i>Oblasť</i>	<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>	<i>Príležitosti</i>	<i>Ohrozenia</i>
Prírodné zdroje	• priaznivé geomorfologické a klimatické podmienky bez výrazných prírodných bariér, • vysoký počet prírodných minerálnych a termálnych prameňov s liečebnými účinkami, kvalitné čisté ovzdušie a voda v tokoch • vysoký podiel územia začleneného do CHKO Strážovské vrchy a CHKO Lúčanská Malá Fatra, • vysoký podiel územia začleneného do Chráneného vtáčieho územia Malá Fatra, • čisté ovzdušie, • možnosti zdravšieho životného štýlu na vidieku,	• nízke environmentálne povedomie obyvateľov a podnikateľského sektora, • absencia monitoringu najcennejších prírodných území z hľadiska biodiverzity, • nepriaznivý stav lesov a lesných ciest • nevyužívaná poľnohospodárska pôda • <u>nedostatočne využitý prírodný potenciál pre rozvoj cestovného ruchu,</u> • <u>nedostatočná ochrana a obnova prírodného dedičstva obcí, vidieckych krajinných oblastí.</u>	• spolupráca obcí pri ochrane ŽP vyhľadávaním a odstraňovaním nelegálnych skládok odpadu, monitorovaním svojich území, osvetovou činnosťou a kontrolou nakladania s odpadmi a drobnými stavebnými odpadmi, čím sa zlepšia podmienky uchovania prírodného potenciálu a krajinného rázu s kvalitným životným prostredím • možnosť získania finančných	• <u>s</u> nárastom občianskych a podnikateľských aktivít ako aj <u>s</u> nárastom v oblasti cestovného ruchu hrozí rovnako rast produkcie komunálneho odpadu a <u>r</u>iziko znečistení pôdy a <u>v</u>ôd • zhoršujúce sa klimatické podmienky, <u>g</u>lobálne otepľovanie a <u>n</u>edostatok spodných vôd • prírodné katastrofy ako povodne, víchrice a ďalšie

			prostriedkov na rozvoj poľnohospodárstva	
<i>Oblasť</i>	<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>	<i>Príležitosti</i>	<i>Ohrozenia</i>
Ekonomické zdroje	• na území MAS Rajecká dolina sídlia a vykonávajú svoju činnosť aj väčšie podnikateľské subjekty so zázemím a vlastným know-how, • relatívne veľký počet živnostníkov poskytujúcich rôzne služby, • tradícia v ťažbe a spracovávaní stavebného materiálu a dreva, • konkurencieschopná pracovná sila, • vhodné podmienky pre špecializované odbory poľnohospodárskej výroby – chov oviec, pestovanie liečivých rastlín, • potenciál pre rozvoj cestovného ruchu • záujem o podnikanie v špecifických oblastiach	• málo obrábanej poľ. pôdy zo strany malých podnikateľských subjektov, samostatných roľníkov, farmárov, chovateľov, rozvíjajúcich agroturistiku, • <u>chýbajúce, nevyhovujúce objekty pre rastlinnú a živočíšnu výrobu a ich spracovanie</u> • <u>zastaraná poľnohospodárska technika a technologické vybavenie</u> • málo dostupných miestnych poľ. výrobkov v regióne • nedostatočné rozvoj služieb (kaviarne, obchody, práčovne a žehliarne, verejné vývarovne, požičovne, servisné dielne, ... a pod) • nevyužitá drevná hmota vznikajúca pri ťažbe a spracovaní dreva (výroba drevených peliet, brikiet..) • slabý rozvoj včelárstva • <u>nedostatočné povedomie a osveta</u>	• hospodársky rozvoj a možné zvýšenie finančných príjmov z viacerých typov zdrojov, • využívanie prírodných zdrojov pre spracovanie miestnych produktov • lepšie využitie prírodných daností v cestovnom ruchu • podpora mikro a malých miestnych podnikateľov • podpora výroby a predaja miestnych produktov	• nedostatok vlastných finančných zdrojov, • nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov, • roztrieštenosť, neusporiadanosť vlastníckych vzťahov k poľ. • Pôde vo viacerých obciach, • korupcia • nepriaznivé podmienky pre začatie a rozvoj podnikania

		v_<u>l</u>egislatívnej oblasti pre podnikanie (nie len v_<u>l</u>daňovej a_<u>l</u>odvodovej oblasti, ale aj rôzne normy, predpisy, vyhlášky, príkazy a_<u>l</u>obmedzenia v_<u>l</u>zvolenej oblasti podnikania), • <u>chýbajúce miestne trhoviská,</u> • <u>málo lokálnych potravín na trhu,</u> • <u>chýbajúce objekty pre spracovanie poľnohospodárskych produktov a ich odbyt,</u> • <u>absentujúce technologické vybavenie výrobcov potravín.</u>		
--	--	---	--	--

3.3. Identifikácia potrieb

Pri identifikácii potrieb MAS Rajecká dolina vychádzala zo spracovanej SWOT analýzy. SWOT analýza územia partnerstva vyplynula z pracovných stretnutí, spracovaných SWOT analýz jednotlivých obcí a názorov občanov prostredníctvom dotazníka. Zvolil sa nasledovný postup. Najprv sa zo slabých stránok stanovili všetky potreby, ktoré by boli pre územie dôležité, aby sa región rozvíjal.

- dobudovanie rekreačnej infraštruktúry v cestovnom ruchu a vybudovanie technickej infraštruktúry — cyklistickej dopravy v jednotlivých obciach, naprieč celým územím MAS Rajecká dolina (2.1)
- zvýšenie ubytovacích kapacít a služieb v cestovnom ruchu (2.3)
- spolupráca (združovanie) s okolím územia MAS Rajecká dolina
- podpora cestovného ruchu v celom regióne s prepojením na historické, kultúrne a ľudovo umelecké dedičstvo,
- využitie potenciálu územia pre rozvoj cestovného ruchu (2.2)
- oživenie poľnohospodárskej výroby obnovou ~~reštrukturalizáciou~~ a modernizáciou poľnohospodárskych podnikov (1.1)
- rozvoj včelárstva na celom území MAS Rajecká dolina a jeho zastrešenie a prezentácia spoločnou regionálnou marketingovou značkou vyjadrujúcou kvalitu a jedinečnosť produkcie tejto lokality, (1.3)
- zvýšenie pracovných príležitostí aj s využívaním miestnych zdrojov (1.2)
- zriadenie nových pracovísk, v ktorých budú môcť pracovať aj zdravotne a sociálne znevýhodnení občania,
- vybudovanie komunitných sociálnych centier,(3.3)
- rozvoj služieb, ktoré budú realizované malými podnikateľmi-jednotlivcami, rodinnými podnikmi, alebo tretím sektorom
- podpora existujúcich a vznik nových kultúrnych podujatí spojených s propagáciou histórie zvykov a ľudového umenia
- spolupráca obcí pri ochrane životného prostredia vyhľadávaním a odstraňovaním nelegálnych skládok odpadu, monitorovaním svojich území, osvetovou činnosťou a kontrolou nakladania s odpadmi a drobnými stavebnými odpadmi,
- zlepšenie technickej infraštruktúry v obciach (3.2)

- zlepšenie vzhľadu územia skvalitnením drobnej infraštruktúry a skrášlením verejných priestranstiev (2.4)
- zvyšenie kvality života občanov zlepšením miestnych služieb (3.1)
- podpora zachovania nehmotného dedičstva (2.5)
- ochrana a obnova prírodného dedičstva obcí a vidieckych krajinných oblastí (3.4)
- podpora miestnych výrobcov potravín (2.6)

Keďže finančná podpora prístupu CLLD má obmedzené možnosti a neumožňuje komplexnú implementáciu, preto boli vyselektované najdôležitejšie potreby, podľa oblastí, ktoré chce MAS Rajecká dolina prostredníctvom stratégie CLLD vyriešiť a tak zabezpečiť jej rozvoj.

1. Oblasť zlepšenia miestnej ekonomiky

Identifikácia potreby	Zdôvodnenie	Previazanosť na SWOT analýzu – slabé stránky
1.1 oživenie poľnohospodárskej výroby <u>reštrukturalizáciou obnovou</u> a <u>modernizáciou</u> poľnohospodárskych podnikov	Podpora rozvoja fariem s <u>domácou</u> produkciou, vrátane podpory mladých, začínajúcich farmárov, ktorí majú značný potenciál pre zavádzanie inovácií, podpora prvovýrobcov poľnohospodárskej výroby je pre región podstatná. Podporou sa dosiahne zvýšenie miestnej zamestnanosti, či obhospodarovanie nevyužitých poľnohospodárskych plôch. <u>Prostredníctvom investícií do výstavby/rekonštrukcie či modernizácie poľnohospodárskych objektov resp. obstaraním poľnohospodárskej techniky a technologického vybavenia sa tak</u> Tiež <u>sa</u> posilní konkurencieschopnosť poľnohospodárskych podnikov aj ich inovácia.	Oblasť ekonomické zdroje, Oblasť prírodné zdroje
1.2 zvýšenie pracovných príležitostí aj s <u>využívaním</u> miestnych zdrojov 1.3 rozvoj včelárstva na celom území MAS Rajecká dolina a <u>jeho</u> zastrešenie a <u>prezentácia</u> spoločnou regionálnou marketingovou značkou vyjadrujúcou kvalitu a <u>jedinečnosť</u> produkcie tejto lokality,	Vytváranie nových pracovných miest a <u>posilnenie</u> životaschopnosti malých podnikov na vidieku je zásadné, pretože sa posilní ekonomická stabilita územia a <u>podporí</u> sa využívanie miestnych zdrojov a <u>hodnôt</u> územia. Zvýšený predaj miestnej produkcie prinesie rast zamestnanosti, zvýšenie podielu domácej produkcie s <u>vyššou</u> pridanou hodnotou.	Oblasť ekonomické zdroje, Oblasť ľudské zdroje

2. Oblasť posilnenia cestovného ruchu

Identifikácia potreby	Zdôvodnenie	Previazanosť na SWOT analýzu – slabé stránky
2.1 dobudovanie rekreačnej infraštruktúry v_cestovnom ruchu a_vybudovanie technickej infraštruktúry _cyklistickej dopravy v_jednotlivých obciach, naprieč celým územím MAS Rajecká dolina	Kvalita cestovného ruchu vo vidieckych oblastiach je závislá aj od zlepšenia infraštruktúry miestneho vidieckeho cestovného ruchu. Preto je potrebné dobudovať chýbajú cyklotrasy, poznávaciu a_drobnú rekreačnú infraštruktúru. Kvalitná turistická a_rekreačná infraštruktúra zvýši nárast turistov a_následne zlepšenie ekonomického postavenia obcí. - <u>Zvýšenie bezpečnosti obyvateľov aj turistov a prevenciu proti kriminalite zabezpečí obnova resp. doplnenie kamerových systémov, ale taktiež dostatočná údržba miestnych komunikácií, chodníkov a verejných priestranstiev. Absentujúce technické vybavenie obcí a zároveň pribúdajúce povinnosti ako správcov miestnych komunikácií si vyžadujú dodatočné investície taktiež v oblasti technického vybavenia a obstarania komunálnej techniky.</u>	Oblasť infraštruktúra a_materiálne zdroje Oblasť prírodné zdroje
2.2 využitie potenciálu územia pre rozvoj cestovného ruchu 2.3 zvýšenie ubytovacích kapacít a_služieb v_cestovnom ruchu	Aby sa stal CR ekonomicky silným odvetvím je potreba potenciál územia viac využívať. Na zviditeľnenie územia, zvýšenie atraktivity, príťažlivosti či zvýšenie návštevnosti a_predĺženie pobytu návštevníka v_regióne, je potreba rozšírenia a_skvalitnenia ponuky služieb v_cestovnom ruchu. Chýba ubytovanie, relaxačné činnosti, doplnkové aktivity... Rozvoj CR pomôže aj k_zvýšeniu zamestnanosti a_pridanej hodnoty územia	Oblasť infraštruktúra a_materiálne zdroje Oblasť ekonomické zdroje
2.4 zlepšenie vzhľadu územia skvalitnením drobnej infraštruktúry a_skráštením verejných priestranstiev	Problémom územia je slabá lokálna infraštruktúra. Pre rozvoj a_kvalitný život v_území je podpora drobnej infraštruktúry, či úprava a_tvorba verejných priestranstiev zásadná, pretože prispeje nielen k_skvalitneniu života obyvateľom v_území ale aj k_oživeniu vidieckeho cestovného ruchu a_následne sa podporí ekonomický rozvoj. <u>Ku skvalitneniu života obyvateľov po zdravotnej ale i duševnej stránke</u>	Oblasť infraštruktúra a_materiálne zdroje <u>Oblasť spoločenské, kultúrne a historické zdroje</u>

	<u>prispeje taktiež vybudovanie, či obnova športových ihrísk a detských ihrísk, priestorov pre mládež i amfiteátrov.</u> <u>Domy smútku a cintoríny vyžadujú taktiež obnovu z dôvodu nedostatočného technického stavu zastaraných objektov, či absentujúcich služieb daného charakteru.</u>	
<u>2.5 Podpora zachovania nehmotného dedičstva</u>	<u>Tradície, folklór a kultúrne bohatstvo má pre región dôležitý význam z hľadiska zachovania „génia loci“ Rajeckej doliny. Jedinečnosť tradícií a prvkov kultúry, potreba ich zachovania nehmotného dedičstva pre budúce generácie si vyžaduje podporu používania materiálov, techník a zručností založených na tradíciách a kultúre, podporu materiálne – technického vybavenia, podporu súborov, folklórnych skupín, jednotlivcov (napr. umelcov, etnografov a pod.).</u> <u>Zabezpečenie rekonštrukcie a modernizácie kultúrnych objektov, či renovácia historických objektov napomôže zachovaniu kultúrneho dedičstva obcí.</u>	<u>Oblasť spoločenské, kultúrne a historické zdroje</u>
<u>2.6 Podpora miestnych výrobcov potravín</u>	<u>Málo lokálnych potravín na trhu a absentujúca podpora potravinárstva definovala potrebu podpory lokálnych producentov v záujme zvýšenia ich konkurencieschopnosti a uplatnenia na trhu.</u> <u>Podpora odbytu miestnych výrobkov, výstavba/ rekonštrukcia resp. modernizácia objektov pre spracovanie poľnohospodárskych produktov a modernizácia technologického vybavenia pre spracovanie a odbyt poľnohospodárskej produkcie napomôže tomuto sektoru.</u>	<u>Oblasť ekonomické</u>

3. Oblasť skvalitnenia podmienok života ľuďom na vidieku

Identifikácia potreby	Zdôvodnenie	Previazanosť na SWOT analýzu – slabé stránky
3.1 zvýšenie kvality života občanov zlepšením miestnych služieb	Kvalita života úzko súvisí s miestnym ekonomickým rozvojom a následne aj zastavením odlivu obyvateľov z vidieka. Pre jej zvýšenie je potrebná	Oblasť infraštruktúra a materiálne zdroje Oblasť ľudské zdroje

	kvalitná infraštruktúra, kvalitné miestne služby, na trávenie voľného času, kultúrne vyžitie, Preto je potrebné v_území podporiť investície súvisiace s_vytvorením kvalitných miestnych služieb. <u>Dobudovanie miestnych trhovísk napomôže rozšíriť ponuku regionálnych produktov a služieb a prispeje tiež k ekonomickému rozvoju územia.</u>	<u>Spoločenské, kultúrne a historické zdroje</u> <u>Oblasť Ekonomické zdroje</u>
3.2 zlepšenie technickej infraštruktúry v_obciach	Pre posilnenie regiónu je dobudovanie technickej a_hlavne skvalitnenie dopravnej infraštruktúry podstatné. Vzhľadom k_existujúcim sociálnym, hospodárskym väzbám a_prepojenia v_občianskej infraštruktúry v_regióne je potrebné zamerať sa na zvýšenie vzájomnej dopravnej prepojenosti v_regióne a_na budovanie súvisiacej malej infraštruktúry a_výstavbu cyklistických trás.	Oblasť infraštruktúra a_materiálne zdroje
3.3 vybudovanie komunitných sociálnych centier	Aj vzhľadom na dynamický prírastok starších osôb, nezamestnaných, hendikepovaných, MRK nie je dostatok zariadení na poskytovanie komunitných sociálnych služieb, sú nedostatočné terénne a_ambulantné služby či nedostatočná infraštruktúra komunitných centier. Podporením aktivít, ktoré zabezpečia dostupnosť komunitných a_sociálnych služieb sa zvýši kvalita života v_území a_sekundárne sa vytvoria aj nové pracovné miesta.	Oblasť infraštruktúra a_materiálne zdroje Oblasť ľudské zdroje
<u>3.4 ochrana a obnova prírodného dedičstva obcí a vidieckych krajinných oblastí</u>	<u>Územie má obrovský potenciál v prírodných zdrojoch. Zvýšené nároky na trvalú udržateľnosť a ochranu životného prostredia so sebou prináša potrebu ochrany a obnovy prírodného dedičstva obcí a vidieckych krajinných oblastí, vrátane vzdelávania obyvateľov ako prevencie (napr. formou realizovaných štúdií na skvalitnenie prírodného dedičstva).</u>	<u>Oblasť prírodné zdroje</u>

4. Oblasť efektívneho riadenia územia

Identifikácia potreby	Zdôvodnenie	Previazanosť na SWOT analýzu – slabé stránky
4.1 Plnenie cieľov a opatrení	Získaním štatútu MAS bude	Všetky oblasti

stratégie CLLD	povinnosťou zabezpečiť implementáciu stratégie CLLD. Podporou aktivít pre kvalitný prevádzkový a administratívny servis MAS spojený s riadením uskutočňovania stratégie CLLD sa zabezpečí kvalitná a efektívna implementácia.	
4.2 Informácia a propagácia o území a MAS	V rámci implementácie stratégie CLLD bude povinnosť propagovať stratégiu CLLD, informovať o území, rozširovať vedomosti a zručnosti pri príprave projektov. Podporou aktivít na propagáciu sa prispeje k implementácii stratégie v naplánovanom rozsahu a tým aj naplnenie jej cieľov a opatrení.	Oblasť spoločenské, kultúrne a historické zdroje Oblasť ľudské zdroje

4. Strategický rámec

Účel Stratégie CLLD MAS Rajecká dolina je:

- zladit' predstavy aktérov z územia MAS o budúcom rozvoji územia,
- stanovit' najvhodnejšie a najpotrebnejšie rozvojové aktivity,
- skoordinať rozvojové činnosti jednotlivých aktérov,
- podporiť aktérov pri príprave a realizácii rozvojových projektov,
- zaistiť financovanie rozvojových projektov z operačných programov s vyhradenými prostriedkami pre MAS.

Strategické zameranie územia v nadväznosti na SWOT analýzu a identifikované potreby sa zameriava na napĺňanie cieľov stratégie EU 2020, ako aj k cieľov PRV SR 2014-2020, IROP 2014-2020 a princípy a ciele ostatných súvisiacich dokumentov, ktoré sú zohľadnené v každej rozvojovej oblasti, ktorá je následne rozpracovaná v prioritách, špecifických cieľoch a opatreniach.

4.1. Definovanie vízie a strategického cieľa

Vízia bola navrhnutá na základe zistenia z auditu zdrojov, názorov aktérov zúčastnených na pracovných stretnutiach, na základe vízií jednotlivých obcí, na základe daností a podmienok územia.

VÍZIA – Rajecká dolina do roku 2030

Rajecká dolina je **atraktívnym a prosperujúcim regiónom**, založeným na **udržateľnom rozvoji poľnohospodárstva a cestovného ruchu**, ktorý čerpá z previazaného systému propagácie poľnohospodárskych a turistických produktov, **kvalitných verejných a súkromných služieb, moderného vzhľadu obcí a miest** s bohatým potenciálom **kultúrneho a prírodného dedičstva, kultúrneho ľudového dedičstva**. Návštevníkom ponúka lákavé prepojenie ľudových tradícií a služieb cestovného ruchu, miestnym obyvateľom kvalitné zázemie pre život, vzdelanie a pracovné uplatnenie.

Atraktívny a prosperujúci región

Región podporuje modernizáciu technologického vybavenia a vytvára podmienky pre rast existujúcich podnikov, je lukratívnym miestom pre príchod nových podnikov a prevádzok, čím sa podieľa na vzniku nových pracovných miest a príležitostí. Je schopný pripraviť a poskytovať novým podnikateľským subjektom, ako i subjektom z občianskeho sektoru vhodné priestory pre podnikanie, nachádza efektívne riešenie opustených a zanedbaných podnikateľských lokalít. Región dokáže do života v ňom, začleniť aj spoločensky znevýhodnené skupiny obyvateľstva. Medzi dôležité priority patrí efektívna komunikácia a kooperácia s okolitými regiónmi za účelom nachádzania inovatívnych spôsobov riešenia spoločných otázok.

Udržateľný cestovný ruch

Rajecká dolina je v mnohých smeroch jedinečným regiónom, kde sa snúbi krása územia s termálnymi prameňmi, historickými a kultúrnymi pamiatkami a šikovnosťou miestnych obyvateľov. Rajecká dolina je regiónom založeným na udržateľnom rozvoji cestovného ruchu ponúkajúcom rovnako tak aktívny odpočinok, ako aj nenáročné formy rekreácie a čerpá z previazaného systému propagácie turistických služieb, pričom ponúka prepojenie miestnych tradícií v jednotlivých obciach s históriou a termálnymi prameňmi v doline. Aj pri dlhodobom pôsobení cestovného ruchu si zachováva čisté životné prostredie a udržuje kultúrne a folklórne zvyklosti. Táto podpora udržateľného cestovného ruchu nenarúša životný štýl obyvateľov regiónu, naopak je obyvateľmi miestny turizmus podporovaný a prináša nielen úžitok, ale aj nové pracovné príležitosti. Cestovný ruch v regióne láka aktérov bohatou ponukou kultúrneho a športového vyžitia. V regióne sa zlepšujú podmienky pre formy turistiky šetrnej k prírode, ako je cykloturistika, agroturistika, dedinský cestovný ruch, ekoturizmus.

Udržateľný rozvoj poľnohospodárstva

Rajecká dolina s jej čaro krásnou prírodou je ideálnym miestom, kde sa môžu poľnohospodári spolupodieľať na jej kultivovaní. Dnešná krajina Rajeckej doliny je poznačená starostlivou a poctivou každodennou prácou farmárov, ktorí svoju prácu vykonávajú s veľkou láskou. Pri využívaní stáročných skúseností roľníkov a lesníkov pri obrábaní pôdy a starostlivosti o les je kultúra krajiny priamo úmerná vynaloženej starostlivosti. Výsledkom poctivej práce farmárov je priamy predaj ich produkcie konečným spotrebiteľom, či už na svojich farmách „predajom z dvora“, alebo budovaním predajných stánkov v najnavštevovanejších destináciách Rajeckej doliny, prípadne v blízkosti oddychových zón plánovaných cyklotrás. Účasťou na obnovených pravidelných farmárskych trhoch v Rajeckej doline, ako aj predajom svojich výrobkov si vedia vybudovať svoje meno a stálych odberateľov. Tí sú zárukou dlhodobých príjmov pre farmárov.

Kvalitné verejné a súkromné služby

V regióne je kladený dôraz na zlepšenie a rozvoj dopravnej infraštruktúry, vrátane kvalitnej údržby verejných komunikácií, zároveň je výrazne využívaná ponuka služieb verejnej hromadnej dopravy. Obyvatelia majú optimálny prístup k sociálnym, zdravotným, vzdelávacím a ostatným verejným službám. K zaisteniu týchto služieb je región schopný využiť inovatívne prístupy a flexibilné riešenia. Sú tu zabezpečené služby a kapacity pre všetky skupiny obyvateľov, je podporované sociálne začleňovanie marginalizovaných skupín obyvateľstva a tým vieme predchádzať sociálne nepriaznivým fenoménom. Región ponúka zvýšenú kvalitu výučby vo vzdelávacích zariadeniach s rozvinutou spoluprácou škôl.

Moderný vzhľad obcí a miest

Všetky obce a mestá sa môžu chváliť svojím moderným vzhľadom a upravenými verejnými priestranstvami. Priaznivé životné prostredie v obciach je zabezpečené dostatočnými priestormi s verejnou zeleňou, ktoré zapadajú do celkového charakteru územia obce. Občania sa podieľajú na udržaní atraktívneho vzhľadu verejných priestranstiev. Verejné priestranstvá sú prispôsobené na trávenie voľného času pre rodiny s deťmi a dospelávajúcu mládež. Obce využívajú moderné siete technickej infraštruktúry a komunikačné technológie.

Kultúrne a prírodné dedičstvo

Región využíva potenciál hodnotného kultúrneho a prírodného dedičstva a kladie dôraz na udržanie stability krajiny a krajinného rázu. Dostatočne spolupracuje s neziskovým sektorom

a poľnohospodármi a táto spolupráca sa orientuje predovšetkým na zlepšenie stavu životného prostredia. Na území regiónu sa nachádza množstvo prírodných zaujímavostí a zachovaných a novoobjavených historických pamiatok lákajúcich k navštíveniu tak obyvateľmi, ako i návštevníkmi regiónu. Na ich podporu je zabezpečená lepšia dopravná dostupnosť a propagácia formou logického značenia v teréne, ako i v mapách a vydávaných propagačných materiáloch.

Benefit pre návštevníka

Región je vyhľadávaným cieľom návštevníkov vďaka nevšedným a ojedinelým zážitkom zahŕňajúcich kvalitné podmienky pre rekreáciu a širokej ponuky služieb, vrátane pútavého poznania miestnych tradícií, folklóru a histórie. Široké spektrum služieb cestovného ruchu je patrične prezentované a propagované rozličnými formami pre všetky skupiny návštevníkov. Celý región je navzájom poprepájaný kvalitne vybudovanou infraštruktúrou pre cykloturistiku, pešiu turistiku, lyžiarske bežecké trate, cez ktoré si návštevníci môžu vychutnať prírodný charakter regiónu.

Benefit pre obyvateľov

Obyvatelia sú spokojní so životom v regióne a aktívne sa zapájajú do obecných aktivít, región ponúka bohatý športový a kultúrne spoločenský život. Novo prichádzajúci obyvatelia sa ľahko začleňujú do voľnočasových a spolkových organizácií v obciach a mestách. Región podporuje náležitý rozvoj činností neziskových organizácií a je zaistené ich zázemie a vybavenie. Povzbudzuje verejnú debatu a prijímanie nových myšlienok, občania majú možnosť podieľať sa na rozvojových aktivitách a sú dostatočne informovaní o dianí v obci a celom regióne. Obyvatelia využívajú širokú škálu ponúkaných regionálnych produktov, čím podporujú miestnych výrobcov.

STRATEGICKÝ CIEĽ

Na víziu nadväzuje strategický cieľ. Strategický cieľ upresňuje, konkretizuje a predstavuje najvyšší cieľ stratégie, ktorý chce MAS Rajecká dolina dosiahnuť do roku 2023.

Vytvoriť kvalitné podmienky pre život svojich obyvateľov, pre tvorbu pracovných príležitostí a zatraktívniť územie pre turistov s využitím prírodného a kultúrneho dedičstva územia.

V nasledujúcom rozvojom období sa MAS Rajecká dolina chce zamerať predovšetkým na zlepšenie podmienok pre zvýšenie zamestnanosti, rozvoj cestovného ruchu s využitím

prírodného a kultúrneho dedičstva, zvýšenie kvality života všetkých občanov a návštevníkov v území.

4.2. Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení

Priority sú hlavnou **témou rozvoja**, teda vecnej časti, ktorú chce MAS rozvíjať.

Špecifické ciele následne podrobne stanovia vo väzbe na víziu a strategický cieľ, čo konkrétne má byť v jednotlivých oblastiach dosiahnuté. Každý cieľ má v svojich opatreniach stanovené monitorovacie indikátory.

Opatrenia rozpracovávajú spôsob dosiahnutia cieľov a vychádzajú zo znalosti územia, jeho problémov a rozvojových predpokladov. Vzhľadom na úlohu Stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou pri uplatňovaní metódy CLLD sú rozlišované dva typy opatrení:

- Opatrenia financované z PRV
- Opatrenia financované z IROP

Strategické priority územia Miestnej akčnej skupiny Rajecká dolina definujú oblasti, ktoré budú prioritne v rámci rozvoja územia podporované s cieľom dosiahnuť stanovený strategický cieľ. V nadväznosti na SWOT analýzu a identifikované oblasti a potreby boli vymedzené štyri priority:

- 1. Podpora konkurencieschopnosti miestnej ekonomiky**
- 2. Zatraktívnenie prostredia pre život obyvateľov a návštevníkov**
- 3. Rozvoj komunitných služieb**
- 4. Efektívne riadenie územia**

Uvedenými prioritami plánuje Miestna akčná skupina Rajecká dolina podporiť podnikateľské subjekty, združenia alebo iné organizácie, ktoré sú priamo tvorcami pracovných príležitostí, podporiť podnikateľov v cestovnom ruchu, podporiť obce a mestá na zlepšenie technickej infraštruktúry, ako aj vytvorenie podmienok pre fungujúce verejné služby a služby v komunitnej sociálnej oblasti.

Dosiahnutím čiastočných cieľov v jednotlivých prioritných oblastiach sa očakáva synergický efekt pre dosiahnutie strategického cieľa.

Priority a špecifické ciele v rámci priorít:

Priorita 1. Podpora konkurencieschopnosti miestnej ekonomiky

Priorita podporiť tvorbu pracovných miest na miestnej úrovni vyplynula aj na základe vykonaných analýz a v súlade s identifikovanými slabými stránkami a potrebami. Podporením rozvoja podnikania na miestnej úrovni sa územie ekonomicky posilní a naplnia sa základné predpoklady pre udržanie a rast obyvateľov, zvýši sa kvalita života všetkých občanov a zvýšia sa hodnoty vidieckeho územia.

Najväčší predpoklad na udržanie a tvorbu pracovných príležitostí v regióne s využitím inovatívnych prístupov so zameraním na zhodnocovanie miestnych zdrojov má:

- poľnohospodárstvo, lesníctvo a potravinárstvo
- malé a stredné podnikanie

K tejto priorite bol zadefinovaný jeden špecifický cieľ, ktorý je rozpracovaný do úrovne opatrení, ktorých podporou sa očakáva jeho naplnenie.

Špecifický cieľ 1: Vytvoriť nové a udržať pracovné miesta v území

Trvalo udržateľný rozvoj MAS Rajecká dolina je prepojený s riešením zamestnanosti. Preto sa špecifický cieľ zameriava na podporu takých investícií, ktoré prioritne podporia tvorbu ako aj udržanie pracovných miest v území. Podpora je zameraná pre mladých poľnohospodárov na začatie podnikateľskej činnosti, pre malé a stredné podniky na zlepšenie technického a technologického vybavenia, prevádzkových priestorov, ktoré dokážu zaviesť inovatívne riešenia a tak zvýšiť konkurencieschopnosť podniku a tým stabilizovať a rozširovať svoju produkciu a následne i zamestnanosť.

Špecifický cieľ č. 1 prispieva pre naplnenie potrieb identifikovaných v analytickej časti:

Potreba č. 1.1 - oživenie poľnohospodárskej výroby obnovou-reštrukturalizáciou a modernizáciou poľnohospodárskych podnikov

Potreba č. 1.2 - zvýšenie pracovných príležitostí aj s využívaním miestnych zdrojov

Potreba č. 1.3 - rozvoj včelárstva na celom území MAS Rajecká dolina a jeho zastrešenie a prezentácia spoločnou regionálnou marketingovou značkou vyjadrujúcou kvalitu a jedinečnosť produkcie tejto lokality,

Potreba č. 2.6 Podpora miestnych výrobcov potravín

Špecifický cieľ 1: Vytvoriť nové pracovné miesta prispieva fokusovej oblasti PRV 2A, 3A, k realizácii IROP Špecifického 5.1.1

Tento špecifický cieľ sa bude realizovať prostredníctvom troch opatrení.

Opatrenie č. 1.1 Podpora poľnohospodárov

Opatrenie je zamerané na podporu investícií do hmotného majetku, ktoré zvyšujú celkovú výkonnosť a udržateľnosť poľnohospodárskeho podniku, na podporu poľnohospodárskych podnikov na zvýšenie produktivity, zvýšenie zamestnanosti podniku alebo na diverzifikáciu poľnohospodárskej výroby s cieľom výroby produktov s vyššou pridanou hodnotou. V rámci tohto opatrenia sú podporované investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie skladovacích kapacít, investície spojené s o zavádzaním inovatívnych technológií, investície do zlepšenia odbytu, investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov špeciálnej rastlinnej výroby. Investície do obstarania technického a technologického vybavenia špeciálnej rastlinnej, živočíšnej výroby. Investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov a do jeho vnútorného vybavenia.

Toto opatrenie prispieva k realizácii PRV Opatrenia 4, Podopatrenia 4.1 a k fokusovej oblasti PRV 2A.

Opatrenie č. 1.2 Podpora výroby a spracovania miestnych poľnohospodárskych produktov

Navrhnuté opatrenie sa zameriava na podporu zvýšenia konkurencieschopnosti miestnych podnikov a následne udržania a zvyšovania pracovných príležitostí. V rámci opatrenia sú podporované stavebné alebo technologické investičné aktivity do hmotného majetku, na zlepšenie technického a technologického vybavenia poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov, výstavba, rekonštrukcia či modernizácia prevádzkových, skladových priestorov, nákup špeciálnych a nákladných automobilov. Podporou uvedených aktivít sa zabezpečí vyššia pridaná hodnota, čo umožní zvyšovanie príjmov, zvyšovanie efektivity a produktivity práce a tým udržanie a rast pracovných miest.

Toto opatrenie prispieva k realizácii PRV Opatrenia 4, Podopatrenia 4.2 a k fokusovej oblasti PRV 3A.

Opatrenie č. 1.3 Podpora podnikania v mikro a malých miestnych podnikoch

Opatrenie je zamerané na podporu investícií do nákupu strojov, zariadení a technológií ako aj výstavby, rekonštrukcie a modernizácie prevádzok na skvalitnenie alebo rozšírenie výroby či služby a tým stabilizovať alebo rozširovať svoju produkciu. Predpokladom pre zlepšenie konkurencieschopnosti je zvyšovanie spolupráce podnikov. Významnou časťou

opatrenia je podpora prehlbovania odborných vedomostí a nadobúdania nových zručností a podpora marketingových aktivít.

Podporované aktivity v jednotlivých opatreniach sledujú cieľ tvorivého využívania miestnych zdrojov a hodnôt.

Toto opatrenie prispieva k realizácii IROP Špecifického cieľa 5.1.1 – zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev

Priorita 2. Zatraktívnenie prostredia pre život obyvateľov a návštevníkov

Územie MAS Rajecká dolina je regiónom s prírodnými hodnotami, zaujímavosťami, kúpeľmi a ideálnymi podmienkami pre letnú turistiku, cykloturistiku, zimné športy, región so špecifickým ľudovým prejavom, čo je dôvodom navštíviť tento región. Spokojnosť návštevníkov a občanov súvisí nielen s miestnym ekonomickým rozvojom ale aj s kvalitnou infraštruktúrou, turistickou, rekreačnou infraštruktúrou a kvalitnými verejnými službami. Priorita podporiť rozvoj služieb súvisiacich s rozvojom cestovného ruchu a obnovy a rozvoja obcí vyplynula aj na základe vykonaných analýz a v súlade s identifikovanými slabými stránkami a potrebami. Podporením tejto priority sa zvýši atraktivita a vzhľad územia, zlepšia sa podmienky pre aktívne trávenie voľného času a rozvoja vidieckeho cestovného ruchu. K tejto priorite boli zadané dva špecifické ciele, ktoré sú rozpracované do úrovne opatrení, ktorých podporou sa očakáva jeho naplnenie.

Špecifický cieľ 2.1 Zvýšiť kvalitu života obyvateľov a návštevníkov

Špecifický cieľ je zameraný, na zlepšovanie základných služieb a zlepšenie podmienok na využitie voľného času, na zlepšenie vzhľadu obce, aby sa zvýšila spokojnosť obyvateľov a zvýšil sa počet návštevníkov. V tejto priorite sa podporia investície do budovania na zlepšenie alebo rozšírenie všetkých typov malej infraštruktúry, investície do vytvárania a zlepšovania miestnych základných služieb, voľného času a súvisiacej infraštruktúry.

Špecifický cieľ č. 2.1 prispieva pre naplnenie potrieb identifikovaných v analytickej časti:

Potreba č. 3.1 - zvýšenie kvality života občanov zlepšením miestnych služieb

Potreba č. 3.2 - zlepšenie technickej infraštruktúry v obciach

Potreba č. 2.4 - zlepšenie vzhľadu územia skvalitnením drobnej infraštruktúry a skrášlením verejných priestranstiev

Špecifický cieľ 2.1: Zvýšiť kvalitu života obyvateľov a návštevníkov prispieva fokusovej oblasti PRV, 6B, 4A a k realizácii IROP Špecifického 5.1.2

Tento špecifický cieľ sa bude realizovať prostredníctvom štyroch opatrení.

Opatrenie 2.1.1 Rozvoj kvalitných verejných služieb

Nedostatočná kvalita základných služieb obyvateľstva, zlé podmienky na trávenie voľného času, slabé kultúrne vyžitie, zlé podmienky pre hospodársky rozvoj územia spôsobujú zníženie kvality života a majú negatívny vplyv na demografický vývoj v regióne. Preto je podpora zameraná na investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času výstavbu, rekonštrukciu, modernizáciu športovísk a detských ihrísk, amfiteátrov, investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú činnosť, rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov, domov smútku vrátane ich okolia, investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania. rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť.

Toto opatrenie prispieva k realizácii PRV Opatrenia 7, Podopatrenia 7.4 a k fokusovej oblasti PRV 6B.

Opatrenie 2.1.2 Podpora pri skvalitňovaní miestnej infraštruktúry

Opatrením budú podporované investície, ktoré zvýšia kvalitu života v území a prispejú k oživeniu miestneho vidieckeho cestovného ruchu. Kvalita života a vzrast cestovného ruchu vo vidieckych oblastiach súvisí aj s kvalitnou infraštruktúrou podpora je preto zameraná na úpravu a tvorbu verejných priestranstiev, parkov, námestí, výstavbu chodníkov, parkovísk, autobusových zastávok... ďalej komunikácii, ktoré prispejú k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu alebo ekonomickému rozvoju.

Toto opatrenie prispieva k realizácii PRV Opatrenia 7, Podopatrenia 7.2 a k fokusovej oblasti PRV 6B.

~~Opatrenie 2.1.3 Podpora občianskej infraštruktúry v lesných ekosystémoch~~

~~V území prevažuje hornatá, zalesnená krajina. Podporené budú aktivity budovanie a obnova občianskej a poznávacej infraštruktúry hlavne náučné a turistické chodníky, cyklotrasy, odpočívadlá, pozorovateľne, mostíky, turistické značenie, mapové panely, informačné tabule, turistické útulne, ohniská, odpadkové koše, vyhliadkové veže, lanové dráhy, schody, rebríky, chodníky.~~

~~Toto opatrenie prispieva k realizácii PRV Opatrenia 8, Podopatrenia 8.5 a k fokusovej oblasti PRV 4A.~~

Opatrenie 2.1.4 Skvalitnenie dopravnej infraštruktúry

Pre posilnenie regiónu MAS Rajecká dolina je dobudovanie a skvalitnenie dopravnej infraštruktúry zásadné. Existujú sociálne, hospodárske väzby a prepojenia v občianskej infraštruktúry v regióne. Preto je opatrenie zamerané na zvýšenie vzájomnej dopravnej prepojenosti v regióne, zlepšenie dostupnosti obyvateľov k občianskej infraštruktúry a do zamestnania a na budovanie súvisiacej malej infraštruktúry. Podpora opatrenia bude zameraná hlavne na výstavbu, modernizáciu, rekonštrukciu zastávok, staníc, parkovísk, na zriaďovanie, obnovu a výstavbu cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo k verejným službám.

Toto opatrenie prispieva k realizácii IROP Špecifického cieľa 5.1.2 – rozvoj základnej infraštruktúry, oblasťou – dopravné prepojenie a dostupnosť sídel.

Špecifický cieľ 2.2 Podporiť rozvoj cestovného ruchu, kultúrnych a prírodných hodnôt

Územie MAS Rajecká dolina má prírodné bohatstvo, rozmanitosť kultúrno–historických pamiatok čo je obrovský potenciál na rozvoj cestovného ruchu, ale na jeho zviditeľnenie, zvýšenie atraktivity, príťažlivosti či zvýšenie návštevnosti a predĺženie pobytu návštevníka v regióne, je potreba skvalitnenia služieb a infraštruktúry v cestovnom ruchu.

Účelom jednotlivých opatrení je podpora investičných aktivít do infraštruktúry cestovného ruchu, podpora zvyšovania kvality a rozsahu poskytovaných služieb.

Špecifický cieľ č. 2.2 prispieva pre naplnenie potrieb identifikovaných v analytickej časti:

Potreba č. 2.1 - dobudovanie rekreačnej infraštruktúry v cestovnom ruchu a vybudovanie technickej infraštruktúry - cyklistickej dopravy v jednotlivých obciach, naprieč celým územím MAS Rajecká dolina

Potreba č. 2.2 - využitie potenciálu územia pre rozvoj cestovného ruchu

Potreba č. 2.3 - zvýšenie ubytovacích kapacít a služieb v cestovnom ruchu

Potreba č. 2.4 - zlepšenie vzhľadu územia skvalitnením drobnej infraštruktúry a skrášlením verejných priestranstiev

Potreba č. 2.5 Podpora zachovania nehmotného dedičstva

Potreba č. 3.4 ochrana a obnova prírodného dedičstva obcí a vidieckych krajinných oblastí

Špecifický cieľ 2.2: Podporiť rozvoj cestovného ruchu, kultúrnych a prírodných hodnôt prispieva k fokusovej oblasti PRV 6A, 6B.

Tento špecifický cieľ sa bude realizovať prostredníctvom dvoch opatrení.

Opatrenie 2.2.1 Podpora kultúrneho a prírodného dedičstva

Opatrenie je zamerané na udržiavanie, obnovu a skvalitňovanie kultúrneho a prírodného dedičstva obcí a vidieckych krajinných oblastí. Tradície, folklór a kultúrne bohatstvo má pre región dôležitý význam z hľadiska zachovania „génia loci“ Rajeckej doliny a jedinečnosti tradícií a prvkov kultúry. Zabezpečenie rekonštrukcie a modernizácie kultúrnych objektov, či renovácia historických objektov taktiež napomôže zachovaniu kultúrneho dedičstva obcí.

Územie má obrovský potenciál v prírodných zdrojoch. Zvýšené nároky na trvalú udržateľnosť a ochranu životného prostredia so sebou prináša potrebu ochrany a obnovy prírodného dedičstva obcí a vidieckych krajinných oblastí, vrátane vzdelávania obyvateľov ako prevencie (napr. formou realizovaných štúdií na skvalitnenie prírodného dedičstva).

Toto opatrenie prispieva k realizácii PRV Opatrenia 7, Podopatrenia 7.6 a k fokusovej oblasti PRV 6B.

~~Podpora budovania ubytovacích zariadení a poskytovania doplnkových služieb~~

~~Opatrenie je zamerané na podporu investičných aktivít do infraštruktúry cestovného ruchu a podpory malých podnikateľov. Podpora je smerovaná do výstavby ubytovacích zariadení, rekonštrukcie a modernizácie existujúcich ubytovacích zariadení, ako aj nevyužívaných objektov na ubytovacie zariadenie a na vytvorenie alebo modernizáciu areálu na rozvoj rekreačných a relaxačných činností.~~

~~Toto opatrenie prispieva k realizácii PRV Opatrenia 6, Podopatrenia 6.4 a k fokusovej oblasti PRV 6A.~~

Opatrenie 2.2.2 Podpora budovania turistickej infraštruktúry

Opatrenie je zamerané na podporu budovania atraktivít vo vidieckej turistike. Investície vytvoria lepšie podmienky na využívanie voľného času, zvýšia kvalitu života obyvateľov a vytvoria podmienky pre rozvoj podnikania.

Podporené bude udržiavanie, obnova a skvalitňovanie turisticky zaujímavých kultúrnych, historických objektov, rekreačnej infraštruktúry, turistického informačného systému, budovanie drobných obslužných zariadení pre turistov, smerových tabulí, budovanie, rekonštrukcia náučných chodníkov, cykloturistických a náučných chodníkov, náučné chodníky, budovanie doplnkovej infraštruktúry ako odpočinkových miest, prístreškov, stojany na bicykle a pod.), výstavba vyhliadkových veží, budovanie, údržba a obnova cykloturistického značenia na existujúcich cykloturistických trasách.

Toto opatrenie prispieva k realizácii PRV Opatrenia 7, Podopatrenia 7.5 a k fokusovej oblasti PRV 6B.

Priorita 3. Rozvoj komunitných služieb

Posilňovanie komunitných služieb na pričlenenie sa sociálne ohrozených skupín obyvateľstva a hendikepovaných ľudí odkázaných na služby iných je ďalšou prioritou MAS Rajecká dolina. Priorita vyplynula z vykonaných analýz a v súlade s identifikovanými slabými stránkami a potrebami. Zámerom je seniorom, a ľuďom so zníženou schopnosťou pohybu poskytnúť rekonvalescenciu, ktorá im pomôže k lepšej motorike a lepšiemu začleneniu do spoločenského života a odkázaným ľuďom na iných formou ambulantnej, terénnej starostlivosti alebo v pobytových zariadeniach zostať v ich prirodzenom prostredí, aby nemuseli odchádzať z územia do cudzieho prostredia. Podporou aktivít, ktoré zabezpečia dostupnosť komunitných a sociálnych služieb sa zvýši sociálny status a kvalita života v území a sekundárne sa vytvoria aj nové pracovné miesta.

K tejto priorite bol zadaný jeden špecifický cieľ, ktorý je rozpracovaný do úrovne opatrenia, ktorého podporou sa očakáva jeho naplnenie.

Špecifický cieľ 3. Podporiť rozvoj komunitných sociálnych služieb

Špecifický cieľ je zameraný na pomoc ohrozených skupín obyvateľov a to deťom, seniorom a osobám so zníženou schopnosťou pohybu ako aj zdravotne postihnutých a sociálne znevýhodnených občanov. Rozširovanie služieb v území, skvalitní život občanov ktorým je sociálna starostlivosť poskytovaná ako aj ich členom rodiny. Podpora je smerovaná do rozširovania rozsahu na rekonštrukciu zariadení na poskytovanie komunitných sociálnych služieb a infraštruktúru komunitných centier, ako aj na činnosti spojené s poskytovaním služieb na zlepšenie zdravotného stavu ľuďom so zníženou schopnosťou pohybu.

Špecifický cieľ č. 3 prispieva pre naplnenie potrieb identifikovaných v analytickej časti:

Potreba č. 3.3 - vybudovanie komunitných sociálnych centier

Špecifický cieľ 3. Podporiť rozvoj komunitných sociálnych služieb prispieva k realizácii IROP Špecifického 5.1.2- rozvoj základnej infraštruktúry –oblasť sociálne služby a komunitné služby

Tento špecifický cieľ sa bude realizovať prostredníctvom jedného opatrenia.

Opatrenie č. 3.1 Budovanie komunitných sociálnych centier

V opatrení sú podporované zámery na poskytovanie kvalitných komunitných a sociálnych služieb, ktoré pomôžu odkázaným osobám skvalitniť ich život. Podpora je

zameraná na investičné zámery hlavne na zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno-technického vybavenia na zvyšovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych služieb na rozvoj terénnych a ambulantných sociálnych služieb, na infraštruktúra komunitných centier.

Toto opatrenie prispieva k realizácii IROP Špecifického cieľa 5.1.2 – rozvoj základnej infraštruktúry, oblasť – sociálne služby a komunitné služby.

Priorita 4. Efektívne riadenie územia

Prioritou MAS Rajecká dolina je získanie štatútu MAS a podpora územného rozvoja využitím miestneho potenciálu územia a s použitím inovatívneho prístupu LEADER a uplatnením prístupu CLLD ako nástroja pre integrovaný prístup. Prístup LEADER je jednou z efektívnych možností zapojenia miestnych obyvateľov, na vidieku do rozhodovacieho procesu a spoločne plniť miestne ciele a uspokojovať miestne potreby. Činnosť MAS je zameraná na implementáciu vypracovanej stratégie miestneho rozvoja MAS Rajecká dolina, s cieľom naplňovať jej priority, ciele, a opatrenia. MAS zabezpečuje prevádzku, administratívnu činnosť, propagáciu a informovanie. Okrem uvedených činností je jej zameranie aj na spoluprácu medzi partnerstvami CLLD na národnej a medzinárodnej úrovni s cieľom hľadať spoločný potenciál, zamerať sa na výmenu skúseností, informačných a propagačných aktivít a pod. a priniesť do územia nové poznatky.

V rámci tejto priority sa podporia také aktivity s riadením uskutočňovania stratégie CLLD, ktoré zabezpečia efektívnu činnosť MAS.

K tejto priorite bol zadefinovaný jeden špecifický cieľ, ktorý je rozpracovaný do úrovne opatrení, ktorých podporou sa očakáva jeho naplnenie.

Špecifický cieľ 4. Naplňovať ciele partnerstva

Špecifický cieľ je zameraný na kvalitné zabezpečenie implementácie stratégie CLLD tak, aby sa naplnili jej ciele, čo prinesie územiu kvalitnejší život na vidieku a zabezpečenie pracovných príležitostí, ktoré budú motivovať obyvateľov, aby na vidieku zotrvali alebo sa usídlili.

Podpora je zameraná na hmotné a nehmotné investície v súlade s podporovanými činnosťami a ktoré sú v súlade s oprávnenými činnosťami v rámci stratégie CLLD.

Špecifický cieľ č. 4 prispieva pre naplnenie potrieb identifikovaných v analytickej časti:

Potreba č. 4.1 - Plnenie cieľov a opatrení stratégie CLLD

Potreba č. 4.2 - Informácia a propagácia o území a MAS

Špecifický cieľ 4: Naplňať ciele stratégie CLLD prispieva fokusovej oblasti PRV, 6B, a k realizácii IROP Špecifického 5.1.1- Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégie CLLD aktivity A až E.

Tento špecifický cieľ sa bude realizovať prostredníctvom dvoch opatrení.

Opatrenie č. 4.1 ~~Chod~~ Prevádzka MAS

Opatrenie je zamerané na zabezpečenie administratívneho chodu MAS. Podpora je zameraná na personálne, prevádzkové náklady, na vzdelávanie zamestnancov a členov MAS, ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD, účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD.

Toto opatrenie prispieva k realizácii IROP Špecifického 5.1.1- Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégie CLLD aktivity A až E.

Opatrenie č. 4.2 Animácie

Opatrenie je zamerané na informovanie o území a výsledkoch stratégie CLLD, dobrú pripravenosť miestnych aktérov pri vykonávaní stratégie CLLD a na vzdelávanie potencionálnych prijímateľov so zameraním na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov. Podpora je zameraná na financovanie animačných nákladov, propagačných a informačných materiálov, semináre, konferencie, workshopy.

Toto opatrenie prispieva k realizácii PRV Opatrenia 19, Podopatrenia 19.4 bod 2. financovanie animačných nákladov MAS v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD a k fokusovej oblasti PRV 6B.

Opatrenie č. 4.3 Chod MAS a Animácie

Opatrenie je zamerané na zabezpečenie chodu MAS a informovanie o území a výsledkoch stratégie CLLD na základe predĺženého obdobia PRV a získania dodatočnej alokácie.

Toto opatrenie prispieva k realizácii PRV Opatrenia 19, Podopatrenia 19.4 bod 2. financovanie animačných nákladov MAS v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD a k fokusovej oblasti PRV 6B.

Vizia:
Rajecská dolina je atraktívnym a prosperujúcim regiónom, založeným na udržateľnom rozvoji poľnohospodárstva a cestovného ruchu, ktorý čerpá z previazaného systému propagácie poľnohospodárskych a turistických produktov, kvalitných verejných a súkromných služieb, moderného vzhľadu obcí a miest s bohatou ponukou kultúrneho a prírodného dedičstva, kultúrneho ľudového dedičstva. Navštevnikom ponúka lákavé prepojenie ľudových tradícií a služieb cestovného ruchu, miestnym obyvateľom kvalitné zázemie pre život, vzdelanie a pracovné uplatnenie

4.3. Súhrn strategického rámca

Tabuľka č. 3 Súhrnný prehľad strategického rámca

Vízia		
Rajecká dolina je atraktívnym a prosperujúcim regiónom, založeným na udržateľnom rozvoji poľnohospodárstva a cestovného ruchu, ktorý čerpá z previazaného systému propagácie poľnohospodárskych a turistických produktov, kvalitných verejných a súkromných služieb, moderného vzhľadu obcí a miest s bohatým potenciálom kultúrneho a prírodného dedičstva, kultúrneho ľudového dedičstva. Návštevníkom ponúka lákavé prepojenie ľudových tradícií a služieb cestovného ruchu, miestnym obyvateľom kvalitné zázemie pre život, vzdelanie a pracovné uplatnenie.		
Strategický cieľ		
Vytvoriť kvalitné podmienky pre život svojich obyvateľov, pre tvorbu pracovných príležitostí a zatriktívniť územie pre turistov s využitím prírodného a kultúrneho dedičstva územia.		
Priorita č. 1: Podpora konkurencieschopnosti miestnej ekonomiky		
Špecifický cieľ 1 : Vytvoriť nové a udržať pracovné miesta v území		
Opatrenia PRV: Kód 4.1 Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov (opatrenie 1.1) Kód 4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov (opatrenie 1.2)	Opatrenia IROP: – ŠC 5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií (opatrenie 1.3)	Iné opatrenia:
Priorita č. 2: Zatriktívnenie prostredia pre život obyvateľov a návštevníkov		
Špecifický cieľ 2.1 : Zvýšiť kvalitu života obyvateľov a návštevníkov		
Opatrenia PRV: Kód 7.4 Podpora na	Opatrenia IROP: ŠC 5.1.2 Zlepšenie	Iné opatrenia:

investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry (Opatrenie stratégie 2.1.1) Kód 7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie (Opatrenie stratégie 2.1.2) Kód 8.5 Podpora na investície do zlepšenia odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov (Opatrenie stratégie 2.1.3)	udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach (Opatrenie stratégie 2.1.4)	
Špecifický cieľ 2.2 : Podporiť rozvoj cestovného ruchu, kultúrnych a prírodných hodnôt		
Opatrenia PRV: <u>Kód 7.6 Podpora kultúrneho a prírodného dedičstva</u> (Opatrenie stratégie 2.2.1) Kód 7.5 Podpora na investície do rekreačnej	Opatrenia IROP:	Iné opatrenia:

infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie (Opatrenie stratégie 2.2.2)		
Priorita č. 3: Rozvoj komunitných služieb		
Špecifický cieľ 3 : Podporiť rozvoj komunitných sociálnych služieb		
Opatrenia PRV:	Opatrenia IROP: ŠC 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach (Opatrenie stratégie 3.1)	Iné opatrenia:
Priorita č. 4: Efektívne riadenie územia		
Špecifický cieľ 4 : Naplniť ciele partnerstva		
Opatrenia PRV: Kód 19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie (Opatrenie stratégie 4.2 <u>a Opatrenie č. 4.3 Chod MAS a animácie</u>)	Opatrenia IROP: ŠC 5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií (Opatrenie 4.1)	Iné opatrenia:

4.4. Integrované znaky stratégie CLLD

Uplatnenie prístupu CLLD ako nástroja pre integrovaný prístup k územnému rozvoju v súlade s nariadením (EÚ) č. 1303/2013 je znakom celej Stratégie MAS Rajecká dolina.

Na tvorbe stratégie sa podieľali aktívne subjekty z územia, predovšetkým aktívni obyvatelia a zástupcovia občianskych združení, podnikatelia. MAS Rajecká dolina využila zainteresované subjekty, ako aj širokú verejnosť, aby získala názory na územie a využila ich na príprave Stratégie. Integrované nástroje boli teda využité ako je uvedené už pri samotnej

príprave stratégie a to zapojením partnerov pre spoločné a previazané plánovanie prostredníctvom definovaných potrieb a stanovených cieľov, ktoré majú byť v území dosiahnuté.

Aspekt integrovaného prístupu sa v Stratégii CLLD prejavuje v dôraze na opatrenia a všetky aktivity, ktoré sú zamerané na spoluprácu a koordináciu.

Ďalší aspekt integrovaného prístupu v Stratégii CLLD sa prejavuje v dôraze na navrhnuté opatrenia a aktivity, ktoré sú zamerané na spoluprácu a koordináciu buď priamo, alebo integrovaným prístupom pre dosiahnutie cieľa, resp. výsledkov opatrenia. Integrované znaky sú v celej prioritě 1 a 2, ktorá je efektívna len v prípade integrovaného prístupu.

Integrované znaky sa tiež prejavujú:

- medzi opatreniami v špecifickom ciele 2.1 a 2.2. opatrení 2.1.1, 2.1.2, 2.1.3 verejnou infraštruktúrou a opatreniami 2.2.1, 2.2.2 týkajúce sa podpory cestovného ruchu.
- Prepojenie priority č. 2 s prioritou č. 3.
- medzi podporou opatrení z EPFRV cez PRV a EFRR cez IROP.

MAS Rajecká dolina chce spoluprácu rozvíjať na vyššiu t.j. regionálnu, národnú a medzinárodnú, ktorú bude môcť rozvíjať z opatrenia 19.3. Účelom je prostredníctvom podpory spoločného potenciálu z rôznych území budovať spojenia so subjektami z týchto území s cieľom priniesť nové vzájomné poznatky.

4.5 Inovatívne znaky stratégie CLLD

Aj keď doteraz stagnovali príklady spolupráce aktérov zo všetkých sektorov, teda verejného, súkromného a neziskového sektora, v Rajeckej doline existuje silný občiansky sektor, ktorý má skúsenosti s budovaním partnerstiev a ktorý má za sebou úspešné projekty v oblasti kultúry, turizmu, životného prostredia, tiež sociálnej oblasti. Všetci dôležití aktéri v regióne si uvedomujú, že princíp partnerstva je jedným zo základných stavebných kameňov regionálnej politiky, že je to najúspešnejšia cesta k rozvoju. Aj preto aktívne pristúpili k založeniu MAS Rajecká dolina. Nakoľko občianske združenie MAS Rajecká dolina bolo založené až na sklonku roku 2014 a doteraz na svojom území komplexne neuplatňovalo princípy spolupráce na základoch LEADER a CLLD sú všetky integrované znaky zároveň aj inovatívne.

Základným materiálom na zavádzanie inovatívnych znakov, ktorými je prepojenie histórie a tradícií s prírodnými jedinečnosťami regiónu s veľkým turistickým potenciálom, spolu

s aktívnymi ľuďmi v sociálnej a kultúrnej oblasti a zanietenosťou ľuďí hospodáriacich na pôde a v lese skultúrniť, obrobiť a zavčelniť krajinu na území MAS Rajecká dolina je podrobne obsahovo definovaný v tomto dokumente, ktorý je pripravený na princípe spolupráce a partnerstva verejného a neverejného sektora v území MAS Rajecká dolina.

Hlavným inovatívnym znakom v celej stratégii je spolupráca, zameranie na tvorbu pracovných príležitostí, poskytovania nových služieb. Inovatívne riešenia sa prejavujú v nasledovných oblastiach:

- ✓ cestovný ruch – spolupráca na vidieku medzi poskytovateľmi služieb, súkromného a verejného sektora, pri spoločnej propagácii, pri spolupráci s miestnymi výrobcami
- ✓ tvorba pracovných miest - v zvýšení úrovne spolupráce a vzájomnej koordinácie mladých poľnohospodárov a podnikateľov, pri zavádzaní inovovaných výrobných postupov a riešení a budovaním spoločných podporných činností
- ✓ kvalitné verejné služby – pri zlepšení podmienok pre aktívne trávenie voľného času, pri rozvoji nemotorovej dopravy aj do zamestnania, v spolupráci pri rozvíjaní sa cestovného ruchu
- ✓ lepšie podmienky pre marginalizované skupiny a občanov so zníženou schopnosťou pohybu – nové služby pre uvedené skupiny
- ✓ spolupráce na národnej a nadnárodnej úrovni – pri realizácii projektov s inovatívnym charakterom, možnosti experimentálnych pilotných projektov.
- ✓ spoločná propagácia územia prostredníctvom MAS

Inovatívny prístup v Stratégii sa prejavuje takmer v každej aktivite, jednak pre verejný, alebo súkromný sektor – podnikateľov s využitím tvorivosti a inovatívnych prístupov.

Inovatívne znaky v stratégii sú priamo zohľadnené v nasledovných opatreniach:

1.1 Podpora poľnohospodárov

1.2 Podpora výroby a spracovania miestnych poľnohospodárskych produktov

1.3 Podpora podnikania v mikro a malých miestnych podnikoch

3.1 Budovanie komunitných sociálnych centier

4.2 Animácie

5. Implementačný rámec

5.1. Popis riadiaceho a implementačného procesu

Riadiaci a implementačný proces stratégie CLLD sa **riadi ustanoveniami Systému riadenia CLLD (LEADER a komunitný rozvoj) pre programovacie obdobie 2014 – 2020 v platnom znení** (ďalej len „Systém riadenia CLLD v platnom znení“) a riadiacimi dokumentmi združenia MAS Rajecká dolina.

5.1.1. Riadiaci proces - organizačná štruktúra MAS

Organizačná štruktúra je definovaná tak, aby zabezpečovala správny chod organizácie s dôrazom na správnu implementáciu nástroja CLLD / LEADER. Združenie MAS Rajecká dolina sa riadi základným dokumentom – **Stanovami a Pracovným a organizačným poriadkom organizácie**, ktoré sú **vypracované v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení**. Personálne obsadenie orgánov MAS Rajecká dolina (Valného zhromaždenia a Rady) vrátane váhy hlasov jednotlivých členov je detailne popísané v **Prílohe č.8** Personálna matica MAS CLLD. Organizačná štruktúra je uvedená v **Prílohe č. 7**.

Orgány združenia MAS Rajecká dolina s rozhodovacou právomocou spĺňajú podmienku, že **ani jedna záujmová skupina nemá viac ako 49% hlasovacích práv. Každý člen v MAS Rajecká dolina má 1 hlas**. Orgány sú uznášaniaschopné, ak prítomní majú viac ako 50% všetkých hlasov. Pre prijatie rozhodnutia v orgánoch je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny hlasov prítomných členov, bez ohľadu na príslušnosť k záujmovým skupinám.

Orgány združenia

Podrobný popis **úloh, právomocí a zodpovedností orgánov MAS Rajecká dolina a manažmentu** je **vyhotovený v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení a uvedený v Stanovách a v Pracovnom a organizačnom poriadku**.

Zloženie orgánov MAS Rajecká dolina je nasledovné:

1. Valné zhromaždenie

Valné zhromaždenie (ďalej len „VZ“) je **najvyšším orgánom** združenia MAS Rajecká dolina, tvorený zo všetkých členov združenia.

2. Rada

Rada je **výkonným orgánom** združenia MAS Rajecká dolina, ktorý riadi činnosť združenia v období medzi zasadnutiami VZ. Rada združenia za svoju činnosť zodpovedá VZ. **Predseda Rady je zároveň predsedom združenia MAS Rajecká dolina**.

Rada má 9 členov, ktorých volí VZ na funkčné obdobie 4 roky. Opakovaná voľba člena rady je možná.

Rada si zriaďuje svoju **Kanceláriu** na zabezpečenie každodenných činností a úloh združenia. **Vedúcim Kancelárie je Manažér** menovaný Radou. Administratívu a realizáciu úloh združenia zabezpečuje manažér MAS a ostatní zamestnanci združenia, ktorí môžu byť členmi len VZ. Popis činností a zodpovedností zamestnancov kancelárie MAS je uvedený v Pracovnom a organizačnom poriadku MAS Rajecká dolina. Kvalifikačné požiadavky pre výber manažéra MAS sú uvedené v **Prílohe č.8** Personálna matica MAS CLLD.

3. Predseda a podpredseda združenia

Predseda a podpredseda združenia MAS Rajecká dolina sú štatutárnym orgánom združenia, ktorí majú oprávnenie konať v jeho mene, pričom podpredseda má oprávnenie konať za združenie iba na základe písomného poverenia predsedu v prípadoch určených stanovami združenia MAS Rajecká dolina. Predsedu volí a odvoláva na návrh Rady združenia VZ na funkčné **obdobie 4 rokov**. Predseda zastupuje združenie navonok.

Podpredsedu volí a odvoláva Rada na návrh predsedu.

V prípade konfliktu záujmu predsedu pri vyhlasovaní výziev na prijímanie ŽoNFP resp. pri implementácii stratégie CLLD (napr. v procese vyhodnocovania, výberu, kontroly a monitorovania ŽoNFP a pod.) **alebo počas dlhodobej neprítomnosti predsedu koná v mene združenia podpredseda**, a to na základe písomného poverenia predsedu.

4. Kontrolná a revízna komisia

Kontrolná a revízna komisia je **kontrolným orgánom združenia** a za svoju činnosť sa zodpovedá VZ. Komisia sa pri svojej činnosti riadi príslušnými všeobecne záväznými právnymi predpismi a stanovami združenia. VZ na návrh hociktorého člena volí a odvoláva členov komisie **na obdobie 4 rokov**, ktorí si spomedzi seba volia predsedu. Kontrolný orgán **tvoria traja členovia** združenia MAS Rajecká dolina. Člen kontrolnej a revíznej komisie nesmie byť súčasne členom iného orgánu združenia okrem členstva vo VZ.

5. Výberová komisia

Výberová komisia v prípade ŽoNFP financovaných z PRV/IROP vykonáva **výber ŽoNFP podľa poradia ich prínosu k plneniu cieľov a zámerov stratégie CLLD a navrhuje na schválenie ŽoNFP** pre financovanie v rámci stratégie CLLD.

Výberová komisia má min. 3 členov, ktorých volí resp. odvoláva Rada na návrh ktoréhokoľvek člena združenia alebo zamestnanca MAS Rajecká dolina. Člen výberovej komisie združenia nemusí byť členom združenia, ani nemusí pôsobiť (mať trvalé, prípadne prechodné bydlisko, sídlo alebo prevádzku) v území MAS Rajecká dolina. Pre každú výzvu na predkladanie ŽoNFP financovaných z PRV bude stanovená jedna výberová komisia. Jednotliví členovia výberovej komisie sa môžu opakovať. **Členstvo vo Výberovej komisii je nezlučiteľné s členstvom v Rade, v Kontrolnej a revíznej komisii, v Monitorovacom výbore a zároveň s funkciou štatutárneho orgánu združenia.** Pri výkone svojich úloh je výberová komisia povinná postupovať v zmysle Stanov, Pracovného a organizačného poriadku a Rokovacieho poriadku výberovej komisie. **Rokovací poriadok výberovej komisie** je vypracovaný v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení.

6. Monitorovací výbor

Monitorovací výbor je orgánom, ktorý vykonáva najmä hodnotenie a kontrolu realizácie projektov, vyhodnotenie výstupov a výsledkov a monitorovanie realizácie projektov v rámci implementácie stratégie, pripravuje a vypracováva správy o implementácii stratégie CLLD, správy o monitoringu za ročné obdobie a pod.. Môže navrhnúť VZ zmeny v implementácii stratégie. Spôsob voľby a odvolania členov monitorovacieho výboru je uvedený v Pracovnom a organizačnom poriadku. Monitorovací výbor pozostáva min. z 3 členov. **Členstvo v monitorovacom výbore je nezlučiteľné s členstvom v Rade, vo Výberovej komisii a v Kontrolnej a revíznej komisii.**

Ostatné subjekty:

Odborní hodnotitelia

Súčasťou hodnotiaceho procesu ŽoNFP / ŽoPr sú odborní hodnotitelia. Každú ŽoNFP/ŽoPr posudzujú min. **2 odborní hodnotitelia** na zabezpečenie **princípu 4 očí** pri hodnotení ŽoNFP/ŽoPr. Odborní hodnotitelia postupujú pri posudzovaní ŽoNFP/ŽoPr v zmysle ustanovení Systému riadenia CLLD v platnom znení, vyhlásenej Výzvy na predkladanie ŽoNFP/ŽoPr a Príručky pre žiadateľa/prijímateľa. Zabezpečujú odborné, objektívne, nezávislé a transparentné posúdenie súladu ŽoNFP/ŽoPr so stanovenými kritériami. MAS zabezpečí, aby sa hodnotitelia nenachádzali v akomkoľvek konflikte záujmov.

Pracovné skupiny

Pracovné skupiny sú stále alebo dočasné poradné štruktúry združenia. Pre spracovanie stratégie CLLD bola zriadená pracovná skupina, ktorá zabezpečovala koordináciu prípravných prác, aktivizáciu obyvateľov dotknutého územia, šírenie informácií a propagáciu stratégie v území.

Externí spolupracovníci

Pre kvalitné a odborné zabezpečenie implementácie stratégie CLLD bude združenie spolupracovať na odborných činnostiach s externými spolupracovníkmi podľa potreby.

5.1.2. Implementačný proces

Postupy vyhlasovania výzvy, hodnotenia a výberu ŽoNFP sa riadia ustanoveniami Systému riadenia CLLD v platnom znení, príručkou pre žiadateľa o NFP a **Príručkou pre prijímateľa** nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy Leader (ďalej len „príručka pre prijímateľa Leader“).

MAS postupuje pri vyhlasovaní výziev, hodnotení a výbere **ŽoPr** v súlade s ustanoveniami Systému riadenia CLLD v platnom znení, Implementačným modelom CLLD v IROP, Príručkou pre žiadateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku Integrovaný operačný program 2014 – 2020 Prioritná os 5 Miestny rozvoj vedený komunitou (ďalej len „Príručka pre žiadateľa IROP“), Príručkou pre realizátora stratégie a Príručkou pre užívateľa a Príručkou pre prijímateľa Miestnu akčnú skupinu v platnom znení.

PROCES IMPLEMENTÁCIE PRE OPATRENIA PRV.

Postupy vyhlasovania výziev.

MAS bude vyhlasovať výzvy v zmysle harmonogramu výziev pre PRV, ktorý spracuje vždy v rozsahu min. na 1 kalendárny rok a zverejní po jeho aktivovaní zo strany PPA prostredníctvom **ITMS2014+**. MAS je povinná aktualizovať harmonogram výziev v prípade, ak dôjde k posunu vyhlásenia výzvy v porovnaní s plánovaným termínom o lehoty resp. zmeny stanovené v **Systéme riadenia CLLD** v platnom znení a v **Príručke pre prijímateľa Leader**. S cieľom akcelerácie implementácie jednotlivých opatrení je MAS oprávnená uplatňovať len **1 kolový proces konania o ŽoNFP** (tzn. MAS Rajecká dolina nebude uplatňovať dvojkolový proces s využitím predkladania projektových zámerov). Žiadateľ bude

predkladať ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP, ktorú **MAS po vykonaní kontroly zo strany PPA a zapracovaní pripomienok vyhlási zverejnením v ITMS2014+.**

Výzva na predkladanie ŽoNFP bude obsahovať formálne náležitosti a presný popis činností potrebných pre vypracovanie a podanie ŽoNFP žiadateľom elektronicky prostredníctvom verejnej časti ITMS2014+ a v tlačenej forme na MAS Rajecká dolina (adresu určenú vo výzve), spôsob výberu ŽoNFP, všeobecné podmienky poskytnutia príspevku, výberové kritériá pre výber projektov a hodnotiace kritériá pre výber projektov (bodovacie kritériá) v **súlade so stratégiou CLLD MAS Rajecká dolina, Systémom riadenia CLLD v platnom znení a príručkou pre žiadateľa o NFP /príručkou pre prijímateľa Leader.**

MAS môže za podmienok stanovených v Systéme riadenia CLLD v platnom znení výzvu na predkladanie ŽoNFP zmeniť alebo zrušiť.

Prístup do verejnej časti ITMS2014+ môžu získať žiadatelia na základe žiadosti o aktiváciu používateľského konta podľa návodu vydaného Centrálnym koordinačným orgánom. Bez prístupu do verejnej časti ITMS2014+ nie je možné podať ŽoNFP v elektronickej verzii.

Vyhlásenie výzvy bude v MAS Rajecká dolina šírené všetkými informačnými kanálmi, ktoré má kancelária MAS Rajecká dolina k dispozícii – ITMS2014+, web stránka www.masrajeckadolina.sk (zverejnenie má len informatívny charakter, bez právnych účinkov, za oficiálne zverejnenie s právnymi účinkami sa považuje zverejnenie v ITMS2014+), informačné tabule starostov dotknutých obcí, šírenie informácie o výzve formou hlásenia v rozhlase dotknutých obcí, miestna tlač a pod. Osobne sa budú šíriť výzvy MAS Rajecká dolina formou priamej emailovej komunikácie s členmi MAS Rajecká dolina. Kancelária MAS Rajecká dolina bude poskytovať konzultácie potencionálnym žiadateľom počas celej doby vyhlásenia výzvy.

Postupy hodnotenia ŽoNFP.

Doručením ŽoNFP sa začína **konanie o ŽoNFP**. V prvej fáze konania **MAS realizuje administratívne overenie:**

- **splnenia podmienok doručenia ŽoNFP.** Ak žiadateľ doručil ŽoNFP riadne, včas a v určenej forme, splnil podmienky doručenia ŽoNFP, MAS zaregistruje **ŽoNFP v ITMS2014+;**
- **splnenia podmienok poskytnutia príspevku, a to všeobecných podmienok poskytnutia príspevku a výberových kritérií pre výber projektov** určených vo výzve na predkladanie ŽoNFP;

- **oprávnenosti výdavkov a**
- **postupu žiadateľa pri obstarávaní** tovarov, služieb, stavebných prác a súvisiacich služieb v súlade s princípmi a postupmi stanovenými **v Systéme riadenia CLLD v platnom znení resp. Príručke pre prijímateľa Leader.**

Po overení a splnení všetkých podmienok poskytnutia príspevku (s výnimkou tých, ktoré hodnotí odborný hodnotiteľ) **MAS zabezpečí odborné hodnotenie ŽoNFP prostredníctvom odborných hodnotiteľov.** Odborný hodnotiteľ overuje **cieľ, rozsah projektu a činnosti** v súlade s cieľmi PRV 2014 – 2020 pre príslušné opatrenie resp. podopatrenie, v stratégii CLLD a vo výzve na predkladanie ŽoNFP, ako aj **súladi so schémou štátnej pomoci resp. pomoci de minimis** (ak relevantné). Hodnotenie ŽoNFP vykonáva **na základe hodnotiacich kritérií zverejnených vo výzve, pričom postupuje v súlade so** Systémom riadenia CLLD v platnom znení resp. príručkou pre prijímateľa Leader.

MAS je povinná zabezpečiť **pridelenie ŽoNFP odborným hodnotiteľom náhodným výberom prostredníctvom funkcionalít v ITMS2014+,** pričom platí pravidlo, že **jedna ŽoNFP je pridelená dvom odborným hodnotiteľom** (v záujme dodržania princípu „kontroly 4 očí“). Odborné hodnotenie sa vykonáva v priestoroch MAS. Pred účasťou na odbornom hodnotení podpisujú odborní hodnotitelia čestné vyhlásenie o nestrannosti, zachovaní dôvernosti informácií a vylúčení konfliktu záujmov. Výstupom z hodnotenia je hodnotiaci hárok odborných hodnotiteľov, ktorý obsahuje vyhodnotenie hodnotiacich kritérií a súčet získaných bodov.

Počas procesu hodnotenia ŽoNFP v prípade pochybností o pravdivosti alebo úplnosti ŽoNFP, resp. pri potrebe objasnenia údajov ŽoNFP **MAS vyzve žiadateľa na doplnenie ŽoNFP,** a to v lehote a za podmienok stanovených v Systéme riadenia CLLD v platnom znení resp. v príručke pre prijímateľa Leader.

Postupy výberu ŽoNFP.

Po odbornom hodnotení nasleduje výber projektov, ktorý vykonáva výberová komisia v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení resp. s príručkou pre prijímateľa Leader. **Výberová komisia stanoví poradie ŽoNFP podľa pridelených bodov** s aplikáciou rozlišovacích kritérií (ak relevantné). ŽoNFP, ktoré spĺňajú všetky podmienky poskytnutia príspevku, zoradí od najvyššie umiestnenej ŽoNFP po najnižšie umiestnenú ŽoNFP.

Po ukončení procesu výberu ŽoNFP Výberová komisia vypracuje v rámci každého kola hodnotenia **Záverečnú správu z výzvy (ŽoNFP).**

V Závěrečné správě z výzvy (ŽoNFP) MAS navrhne PPA vydání konkrétného rozhodnutí pre ŽoNFP podľa zákona č. 292/2014 Z.z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o EŠIF“), a to v nasledovnej forme:

PPA zabezpečí príjem posúdených ŽoNFP vrátane Závěrečné správy z výzvy z MAS. PPA v rámci administratívneho overenia vykoná kontrolu splnenia podmienok doručenia ŽoNFP. Následne PPA vykoná kontrolu splnenia všetkých podmienok poskytnutia príspevku definovaných vo Výzve na predkladanie ŽoNFP MAS, ako aj kontrolu splnenia podmienok, ktoré je MAS povinná dodržiavať počas implementácie stratégie v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení.

Počas procesu hodnotenia ŽoNFP v prípade pochybností o pravdivosti alebo úplnosti ŽoNFP, resp. pri potrebe objasnenia údajov ŽoNFP **PPA vyzve žiadateľa na doplnenie ŽoNFP**, a to formou a v lehote v zmysle interných manuálov PPA a v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení resp. s príručkou pre prijímateľa Leader.

V prípade, ak nedôjde k rovnakému záveru medzi MAS a PPA pri administratívnej kontrole, odbornom hodnotení resp. hodnotení splnenia podmienok poskytnutia príspevku stanovených vo Výzve na predkladanie ŽoNFP ani po bližšej špecifikácii posudzovania jednotlivých kritérií zo strany MAS na základe výzvy PPA, PPA vráti záverečnú správu z výzvy spolu s prijatými ŽoNFP MAS. MAS vykoná nový výber ŽoNFP v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení resp. s príručkou pre prijímateľa Leader.

Na základe skutočností zistených v rámci konania o ŽoNFP **PPA vydá rozhodnutie pre ŽoNFP** podľa zákona o EŠIF, a to v nasledovnej forme:

- **Rozhodnutie o schválení ŽoNFP** (v prípade splnenia podmienok poskytnutia príspevku stanovených vo Výzve na predkladanie ŽoNFP);
- **Rozhodnutie o neschválení ŽoNFP** (v prípade nesplnenia jednej alebo viacerých podmienok poskytnutia príspevku stanovených vo Výzve na predkladanie ŽoNFP);
- **Rozhodnutie o zastavení konania** (napr. v prípade nedoplnenia údajov v stanovenom termíne, resp. v prípade ak ani na základe doplnených údajov nie je možné overiť podmienky poskytnutia príspevku).

PPA vypracuje **návrh zmluvy o poskytnutí NFP** žiadateľom, ktorým vydala Rozhodnutie o schválení ŽoNFP. Návrh zmluvy o NFP upravuje práva a povinnosti medzi PPA a prijímateľom príspevku pri realizácii projektu a počas doby udržateľnosti projektu.

PROCES IMPLEMENTÁCIE PRE OPATRENIA IROP.

Postupy vyhlasovania výziev.

MAS vyhlasuje Výzvy na predkladanie Žiadostí o príspevok (ďalej len „ŽoPr“) pre realizátorov stratégie (ďalej len „ReS“) v zmysle indikatívneho harmonogramu výziev pre IROP, ktorý spracuje vždy v rozsahu min. na 1 kalendárny rok. MAS zverejní harmonogram výziev na svojom webovom sídle najneskôr do 2 mesiacov od účinnosti zmluvy s RO pre IROP na implementáciu stratégie CLLD a následne zverejňuje harmonogram výziev na rok „n+1“ v termíne najneskôr do 31. októbra roku „n“. MAS je povinná aktualizovať harmonogram výziev v prípade, ak dôjde k posunu vyhlásenia výzvy v porovnaní s plánovaným termínom o lehoty resp. zmeny stanovené v **Systéme riadenia CLLD** v platnom znení a v **Implementačnom modeli CLLD pre IROP**.

MAS pri príprave výziev pre IROP spolupracuje s RO pre IROP. MAS pripravuje výzvu a dokumenty vo svojom mene a na vlastnú zodpovednosť. MAS vyhlási výzvu zaradenú do harmonogramu výziev a to najneskôr v **lehote 6 mesiacov od dátumu účinnosti zmluvy o NFP**. Výzvu odsúhlasenú zo strany RO pre IROP zverejňuje MAS na svojej webovej stránke, pričom toto znenie je pre ReS záväzné. MAS je oprávnená informáciu o zverejnenej výzve za účelom lepšej informovanosti šíriť následne aj inými masovo komunikačnými prostriedkami (tlač, regionálna TV, vývesky, obecné webové stránky a pod.). MAS v rámci implementácie opatrení IROP bude vyhlasovať len **otvorenú výzvu** s určením intervalov časových období (tzv. kolá), do ktorých budú zaradené ŽoPr podľa dátumu ich doručenia (min. 30 kalendárnych dní a max. 3 mesiace). Ukončenie Výzvy je závislé na vyčerpaní disponibilných finančných prostriedkov pre danú výzvu. Informáciu o plánovanom ukončení výzvy z dôvodu blížiaceho sa vyčerpania alokácie finančných prostriedkov je MAS povinná zverejniť na svojom webovom sídle v **lehote najmenej mesiac pred predpokladaným uzavretím výzvy**. MAS môže výzvu za podmienok určených v Systéme riadenia CLLD zmeniť alebo zrušiť, informácia o zmene alebo zrušení výzvy bude zverejnená na webovom sídle MAS ako aj RO pre IROP.

ReS doručuje ŽoPr písomne v určenej forme na adresu sídla MAS, ako aj v elektronickej forme (napr. na CD nosiči) v zmysle vyhlásenej výzvy. Doručením ŽoPr na adresu sídla MAS začína proces výberu ŽoPr.

MAS preverí splnenie podmienky žiadateľa doručiť žiadosť riadne, včas a v určenej forme. V prípade, ak ReS **nepredložil ŽoPr riadne, včas alebo v určenej forme**, MAS zašle ReS **oznámenie o neschválení ŽoPr** v ktorom uvedie dôvody neschválenia.

Po splnení podmienok doručenia MAS vykoná administratívnu kontrolu ŽoPr s dodržaním **princípu kontroly 4 očí**. MAS vyzve ReS na doplnenie neúplných údajov, vysvetlenie nejasností alebo nápravu nepravdivých údajov zaslaním výzvy na doplnenie ŽoPr. Lehota na doplnenie údajov na základe výzvy na doplnenie ŽoPr nemôže byť **kratšia ako 5 pracovných dní**. MAS zasiela ReS v rámci procesu administratívneho overovania **len jednu výzvu na doplnenie ŽoPr**.

V prípade nesplnenia niektorej z podmienok poskytnutia príspevku (ďalej len „PPP“) a to ani po predložení doplnených údajov, resp. v prípade nedoplnenia chýbajúcich údajov alebo nedodržania lehoty na doplnenie, MAS zašle ReS **oznámenie o neschválení ŽoPr**.

V prípade splnenia všetkých PPP, ktoré boli overené pri administratívnej kontrole, ŽoPr postupuje **na odborné hodnotenie**.

Postupy odborného hodnotenia ŽoPr:

MAS zabezpečí odborné hodnotenie ŽoPr minimálne dvomi hodnotiteľmi na základe výberových a hodnotiacich kritérií zverejnených vo výzve. Hodnotenie prebieha v priestoroch MAS. Pri zistených nedostatkoch ReS bude **vyzvaný na doplnenie v lehote min. 5 pracovných dní**. Konečným výstupom z odborného hodnotenia je hodnotiaci hárok. Ak ŽoPr nesplnila podmienky odborného hodnotenia, MAS zašle ReS **oznámenie o neschválení ŽoPr** spolu s odôvodnením. V prípade rozdielu medzi bodovým hodnotením prvého a druhého odborného hodnotiteľa viac ako 10 bodov /resp. pri rozdieli v odporúčaní schváliť, resp. neschváliť ŽoPr, pridelí štatutárny orgán MAS príslušnú ŽoPr tretiemu odbornému hodnotiteľovi (arbitrovi).

Postupy výberu ŽoPr:

MAS zosumarizuje výsledky administratívnej kontroly ŽoPr a odborného hodnotenia. V prípade rovnakého počtu bodov dvoch ŽoPr, umiestnených na „hranici finančných možností“ alokovanej čiastky NFP v rámci zverejnenej výzvy, MAS zvolá zasadnutie

Výberovej komisie, ktorá aplikuje rozlišovacie kritérium pre výber ŽoPr **s návrhom na schválenie**.

MAS stanoví poradie ŽoPr od najvyššie umiestnenej ŽoPr (ktorá najvyššou mierou napĺňa ciele stratégie CLLD) spĺňajúcej všetky podmienky poskytnutia príspevku po najnižšie umiestnenú ŽoPr spĺňajúcu všetky podmienky poskytnutia príspevku.

MAS vypracuje v rámci každého kola hodnotenia **Protokol o výbere ŽoPr**, v ktorom **navrhne jednotlivé ŽoPr na schválenie resp. neschválenie** a zašle ho na posúdenie RO pre IROP za účelom kontroly splnenia kontroly PPP, administratívneho overenia a odborného hodnotenia a výberu ŽoPr.

Postupy overenia výberu ŽoPr RO pre IROP.

RO pre IROP vykoná kontrolu administratívneho overenia, odborného hodnotenia a výberu ŽoPr zo strany MAS na základe náhodného výberu v rozsahu podľa rizikovej analýzy. V prípade vzniku pochybností vyzve MAS na doplnenie údajov v lehote **min. 5 pracovných dní**. V prípade, že MAS nedoplní informácie včas, RO pre IROP neudelí súhlas na zaslanie oznámenia o schválení ŽoPr a následné uzavretie zmlúv s ReS.

V prípade, že RO pre IROP nezistí nedostatky v procese schvaľovania alebo k overovaniu procesu vzhľadom na rizikovú analýzu nedošlo, zašle MAS písomný súhlas na zaslanie oznámenia o schválení ŽoPr a následné uzavretie zmlúv s ReS.

MAS vydá:

- **oznámenie o schválení Žiadosti o príspevok** v prípade, ak RO pre IROP udelilo súhlas a MAS disponuje dostatočnými finančnými prostriedkami na schválenie ŽoPr alebo
- **oznámenie o neschválení Žiadosti o príspevok** v prípade, ak RO pre IROP udelilo súhlas a MAS nedisponuje dostatočnými finančnými prostriedkami na schválenie Žiadosti o príspevok alebo
- **oznámenie o neschválení Žiadosti o príspevok** v prípade, ak RO pre IROP neudelilo súhlas.

MAS zabezpečí uzatvorenie **Zmluvy o príspevku s ReS**. MAS zabezpečí zverejnenie zmluvy v centrálnom registri zmlúv. a zmluva sa týmto stáva účinná 1 deň nasledujúci po dni prvého zverejnenia.

5.2. Akčný plán

Akčný plán je stanovený na základe potrieb vyplývajúcich zo SWOT analýzy, ktorej výsledkom bolo zostavenie priorit a špecifických cieľov za účelom dosiahnutia stanoveného cieľa stratégie. Akčný plán stratégie CLLD je rozdelený synergicky medzi opatrenia financované z rozpočtu EFRR, opatrenia financované z rozpočtu EPFRV a s ohľadom na výšku základnej alokácie a možnej výkonnostnej alokácie. **V nadväznosti na SWOT analýzu a napĺňanie plánov stratégie boli stanovené opatrenia a oprávnené činnosti nasledovne:**

Časť A.) Akčný plán ~~pre základnú alokáciu~~ MAS implementácie stratégie CLLD

OPATRENIE STRATÉGIE CLLD - PRV

Tabuľky č. 4 od A – H, od Y – Z Opatrenie stratégie CLLD

Tabuľka č. 4.A: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	1.1 Podpora poľnohospodárov
Priradenie kódu opatrenia	Opatrenie 4 Investície do hmotného majetku Podopatrenie 4.1 Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	Primárna fokusová oblasť (ďalej len „FO“): 6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach Priradenie k sekundárnej FO predominantnej a doplnkovej sa realizuje podľa typu oprávnenej činnosti podopatrenia <u>resp. oblasti zamerania</u> v zmysle prílohy „Sekundárne príspevky predominantné a doplnkové v rámci jednotlivých podopatrení CLLD – Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020, Vysvetlivky“ v platnom znení. Sekundárna FO doplnková 6A sa uvádza iba v prípade ak projekt vytvorí pracovné miesta vo vidieckych oblastiach. <u>Sekundárna FO predominantná – 2A resp. 5C</u> <u>Sekundárna FO doplnková – 3A, resp. 6A</u> 1. Špeciálna rastlinná výroba <u>Sekundárna FO predominantná – 2A resp. 5C</u> <u>Sekundárna FO doplnková – 3A, 6A</u> 2. Živočišná výroba <u>Sekundárna FO predominantná – 2A resp. 5C</u> <u>Sekundárna FO doplnková – 3A, 6A</u> 3. Zníženie záťaže na životné prostredie vrátane technológií na znižovanie emisií skleníkových plynov v spojitosti s rastom produkcie alebo rastom kvality produkcie: <u>Sekundárna FO predominantná – 2A</u> <u>Sekundárna FO doplnková – 3A, 6A</u> 4. Zlepšenie odbytu <u>Sekundárna FO predominantná – 2A</u> <u>Sekundárna FO doplnková – 3A, 6A</u> 5. Skladovacie kapacity a pozbierová úprava <u>Sekundárna FO predominantná – 2A resp. 5C</u> <u>Sekundárna FO doplnková – 3A, 6A</u> 6. Zavádzanie inovatívnych technológií v súvislosti s variabilnou aplikáciou

	organických a anorganických (priemyselných) hnojív a ostatných substrátov s cieľom zlepšenia kvalitatívnych vlastností a úrodnosti pôdy a ochrany pred jej degradáciou Sekundárna FO predominantná – 2A Sekundárna FO doplnková – 3A, 6A 7. Založenie porastov rýchlo rastúcich drevín a iných trvalých energetických plodín Sekundárna FO predominantná – 5C Sekundárna FO doplnková – 3A, 6A 8. Investície spojené s využitím biomasy vyprodukovanej primárne v rámci živočíšnej výroby s doplnkovou funkciou biomasy vyprodukovanej na ostatnej poľnohospodárskej pôde (nevyužitej ornej i TTP) a odpadových druhov biomasy z poľnohospodárstva, vlastnej výroby potravinárskych výrobkov Sekundárna FO predominantná – 5C Sekundárna FO doplnková – 3A, 6A 9. Zlepšenie využívania závlah Sekundárna FO predominantná – 2A Sekundárna FO doplnková – 3A, 6A Pre všetky oblasti podopatrenia 4.1: V prípade ak má žiadateľ schválený podnikateľský plán v zmysle podopatrenia 6.1 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov: Sekundárna FO predominantná – 2B Sekundárna FO doplnková – 3A, 6A
Ciele opatrenia	<i>ciele opatrenia v nadväznosti k napĺňaniu cieľov stratégie CLLD</i> <u>Cieľ opatrenia:</u> Zlepšenie konkurencieschopnosti malých a mikro poľnohospodárskych podnikov podporou investícií hmotného majetku <u>Súvis s prioritou:</u> č.1 Podpora konkurencieschopnosti miestnej ekonomiky <u>Súvis so špecifickým cieľom č.1 :</u> Vytvoriť nové a udržať pracovné miesta v území
Zdôvodnenie výberu	<i>zdôvodnenie výberu opatrenia vo vzťahu ku konkrétne identifikovaným potrebám (tzv. intervenčná logika)</i> <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> Potreba: 1.1 - Oživenie poľnohospodárskej výroby obnovou reštrukturalizáciou a modernizáciou poľnohospodárskych podnikov Potreba: 1.2 - Zvýšenie pracovných príležitostí aj s využívaním miestnych zdrojov Trvalo udržateľný rozvoj územia MAS Rajecká dolina je prepojený so záujmom udržať vzhľad krajiny, využívať miestne zdroje a teda súvisí s ďalším rozvojom poľnohospodárstva a podnikov, pôsobiacich v tejto oblasti. V území pôsobia mikro a malé poľnohospodárske podniky, zároveň sa predpokladá vznik nových podnikov ako aj snaha územia prebudiť záujem u mladých o oblasť poľnohospodárstva. Podpora investícií do hmotného majetku je predpokladom pre rozvoj podnikov a teda aj tvorbu nových pracovných miest.
Rozsah a oprávnené činnosti	<u>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013)</u> <u>Kategória A)</u> U všetkých veľkostných druhov fariem, pre mladých a malých farmárov a pre začínajúce farmy: <u>Oblasť zamerania č. 1 - Špecializovaná rastlinná výroba</u> - <u>investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov špecializovanej rastlinnej výroby vrátane prípravy staveniska a vrátane okolitých spevnených plôch;</u> - <u>investície do obstarania technického a technologického vybavenia špecializovanej rastlinnej výroby vrátane strojov a náradia slúžiacich na pestovanie, aplikáciu prípravkov na ochranu rastlín, priemyselných a hospodárskych hnojív, zber a pozberovú úpravu;</u> - <u>investície do objektov na využívanie geotermálnej energie na vykurovanie skleníkov</u>

a fóliovníkov a na vlastnú spotrebu v podniku vrátane súvisiacich investičných činností.

- investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov a do jeho vnútorného vybavenia na priamy predaj výhradne vlastných výrobkov v rámci areálu daného podniku (vrátane okolitých spevnených plôch);

Oblasť zamerania č. 2 - Živočíšna výroba

- investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov živočíšnej výroby vrátane prípravy staveniska;
- investície do obstarania technického a technologického vybavenia živočíšnej výroby vrátane strojov a náradia slúžiacich aj na zber objemových krmív, uskladnenie a manipuláciu s krmivami a stelivami;
- investície do zavádzania technológií na výrobu energie energetickou transformáciou biomasy vyprodukovanej primárne v rámci živočíšnej výroby s doplnkovou funkciou biomasy vyprodukovanej na ostatnej poľnohospodárskej pôde (nevyužitej ornej i TTP) a odpadových druhov biomasy z poľnohospodárstva, vlastnej výroby potravinárskych výrobkov.

Oblasť zamerania č. 3 - Zlepšenie využívania závlah (zavlažovanie)

- stavebné investície na výstavbu, rekonštrukciu alebo modernizáciu závlahových systémov vrátane infraštruktúry s cieľom zvýšenia produkcie alebo jej kvality;
- investície do obstarania a modernizácie techniky a technológií závlahových systémov s cieľom zvýšenia produkcie alebo jej kvality, pričom oprávnené sú len kompletne závlahové detaily (nie súčasti na existujúci detail, ani stavebné investície)

Oblasť zamerania č. 4 - Zníženie záťaže na životné prostredie vrátane technológií na znižovanie emisií skleníkových plynov v spojitosti s rastom produkcie alebo rastom kvality produkcie

- investície do nových technológií na znižovanie emisií skleníkových plynov v ustajnení hospodárskych zvierat v súvislosti s rastom produkcie alebo rastom kvality produkcie;
- investície do objektov a technológií na bezpečné uskladnenie a nakladanie s hospodárskymi hnojivami a inými vedľajšími produktmi vlastnej živočíšnej výroby (výstavba hnojísk, uskladňovacích nádrží alebo žump) v súvislosti s rastom produkcie alebo rastom kvality produkcie;
- investície do uskladnenia hnojív a chemických prípravkov v rastlinnej výrobe a do objektov, technológií a zariadení na bezpečné uskladnenie senáže a siláže v súvislosti s rastom produkcie alebo rastom kvality produkcie.

Oblasť zamerania č. 5 - Skladovacie kapacity a pozberová úprava a oblasť odbytu

- investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie skladovacích kapacít a pozberovej úpravy vrátane sušiarň s energetickým využitím biomasy na výrobu tepla s max. tepelným výkonom do 2 MWt.
- investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov a do jeho vnútorného vybavenia: na priamy predaj výhradne vlastných výrobkov v rámci areálu daného podniku.

Oblasť zamerania č. 6 - Zavádzanie inovatívnych technológií v súvislosti s variabilnou aplikáciou organických a priemyselných hnojív a ostatných substrátov s cieľom lepšenia kvalitatívnych vlastností a úrodnosti pôdy a ochrany pred jej degradáciou

- investície do obstarania inovatívnej techniky, technológií a strojov s variabilnou aplikáciou organických a priemyselných hnojív a ostatných substrátov do pôdy.

~~- investície do zvýšenia produkcie alebo jej kvality v živočíšnej výrobe a špecializovanej rastlinnej výrobe vrátane investícií do geotermálnych vrtov s tým súvisiacich investícií a vrátane investícií do obstarania technického a technologického vybavenia živočíšnej výroby a špecializovanej rastlinnej výroby vrátane strojov a náradia~~

~~- investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie skladovacích kapacít a pozberovej úpravy vrátane sušiarň s energetickým využitím biomasy na výrobu tepla s max. tepelným výkonom do 2 MWt~~

~~- investície v súvislosti s využívaním závlah, realizáciou investícií do existujúcich a nových závlahových systémov (infraštruktúry ako aj koncových zariadení) s cieľom ich výstavby, rekonštrukcie, modernizácie a efektívnejšieho nakladania so závlahovou~~

vodou a energiou obmedzením ich strát, všetko s cieľom zvýšiť produkciu a jej kvalitu

~~- investície spojené s o zavádzaním inovatívnych technológií v súvislosti s variabilnou aplikáciou organických a priemyselných hnojív do pôdy a ostatných substrátov s cieľom zlepšenia kvalitatívnych vlastností a úrodnosti pôdy a ochrany pred jej degradáciou~~

~~- investície do zlepšenia odbytu~~

~~- investície do zníženia záťaže na životné prostredie vrátane technológií v súvislosti s rastom produkcie alebo rastom kvality produkcie~~

~~- investície na založenie porastov rýchlo rastúcich drevín a iných trvalých energetických plodín na poľnohospodárskej pôde~~

~~- investície spojené s využitím biomasy z odpadu vzniknutého primárne zo živočíšnej výroby~~

B) U fariem, kde ekonomická veľkosť meraná štandardnou produkciou je od 15 000 do 249 999 EUR:

~~- Investície do reštrukturalizácie poľnohospodárskej výroby v podniku s cieľom zvýšenia produktivity alebo zamestnanosti.~~

~~- Investície do diverzifikácie poľnohospodárskej výroby smerom k výrobe produktov, ktoré prinášajú vyššiu pridanú hodnotu. (vrátane spracovania poľnohospodárskych produktov, kde vstup aj výstup spracovania sa nachádza na prílohe I Zmluvy o fungovaní EÚ).~~

~~- Investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie skladovacích kapacít a pozberovej úpravy vrátane sušiarň s energetickým využitím biomasy na výrobu tepla s max. tepelným výkonom do 2 MWt v súvislosti s reštrukturalizáciou výroby v podniku alebo diverzifikáciou výroby.~~

Rozsah činností:

Pre kategóriu A):

1. Špecializovaná rastlinná výroba:

~~- Investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov špecializovaná rastlinnej výroby vrátane prípravy staveniska;~~

~~- Investície do obstarania technického a technologického vybavenia špecializovaná rastlinnej výroby vrátane strojov a náradia slúžiacich na pestovanie, aplikáciu prípravkov na ochranu rastlín, priemyselných a hospodárskych hnojív, zber a pozberovú úpravu;~~

~~- Investície do objektov na využívanie geotermálnej energie na vykurovanie skleníkov a fóliovníkov a na vlastnú spotrebu v podniku vrátane súvisiacich investičných činností.~~

2. Živočíšna výroba:

~~- Investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov živočíšnej výroby vrátane prípravy staveniska;~~

~~- Investície do obstarania technického a technologického vybavenia živočíšnej výroby vrátane strojov a náradia slúžiacich aj na zber objemových krmív, uskladnenie a manipuláciu s krmivami a stelivami;~~

~~- Investície do zavádzania technológií na výrobu energie energetickou transformáciou biomasy vyprodukovanej primárne v rámci živočíšnej výroby s doplnkovou funkciou biomasy vyprodukovanej na ostatnej poľnohospodárskej pôde (nevyužitej ornej i TTP)~~

a odpadových druhov biomasy z poľnohospodárstva, vlastnej výroby potravinárskych výrobkov.

~~3. Zlepšenie využívania závlah:~~

- ~~– Stavebné investície na výstavbu, rekonštrukciu alebo modernizáciu závlahových systémov vrátane infraštruktúry s cieľom zvýšenia produkcie alebo jej kvality;~~
- ~~– Investície do obstarania a modernizácie techniky a technológie závlahových systémov s cieľom zvýšenia produkcie alebo jej kvality.~~

~~4. Zavádzanie inovatívnych technológií v súvislosti s variabilnou aplikáciou organických a priemyselných hnojív a ostatných substrátov s cieľom lepšenia kvalitatívnych vlastností a úrodnosti pôdy a ochrany pred jej degradáciou~~

- ~~– Investície do obstarania inovatívnej techniky, technológie a strojov s variabilnou aplikáciou organických a priemyselných hnojív a ostatných substrátov do pôdy.~~

~~5. Zlepšenie odbytu~~

- ~~– Investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov a do jeho vnútorného vybavenia: na priamy predaj výhradne vlastných výrobkov v rámci areálu daného podniku.~~

~~6. Založenie porastov rýchlo rastúcich drevín a iných trvalých energetických plodín~~

- ~~– Náklady na založenie porastov rýchlo rastúcich drevín a iných trvalých energetických plodín na poľnohospodárskej pôde.~~

~~7. Skladovacie kapacity a pozberová úprava~~

- ~~– Investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie skladovacích kapacít a pozberovej úpravy vrátane sušiarň s energetickým využitím biomasy na výrobu tepla s max. tepelným výkonom do 2 MWt.~~

~~8. Zníženie záťaže na životné prostredie vrátane technológií na znižovanie emisií skleníkových plynov v spojitosti s rastom produkcie alebo rastom kvality produkcie:~~

- ~~– Investície do nových technológií na znižovanie emisií skleníkových plynov v ustajnení hospodárskych zvierat v súvislosti s rastom produkcie alebo rastom kvality produkcie;~~
- ~~– Investície do objektov a technológií na bezpečné uskladnenie a nakladanie s hospodárskymi hnojivami a inými vedľajšími produktmi vlastnej živočíšnej výroby (výstavba hnojísk, uskladňovacích nádrží alebo žump) v súvislosti s rastom produkcie alebo rastom kvality produkcie;~~
- ~~– Investície do uskladnenia hnojív a chemických prípravkov v rastlinnej výrobe a do objektov, technológií a zariadení na bezpečné uskladnenie senáže a siláže v súvislosti s rastom produkcie alebo rastom kvality produkcie.~~

~~9. Investície spojené s využitím biomasy vyprodukovanej primárne v rámci živočíšnej výroby s doplnkovou funkciou biomasy vyprodukovanej na ostatnej poľnohospodárskej pôde (nevyužitej ornej i TTP) a odpadových druhov biomasy z poľnohospodárstva, vlastnej výroby potravinárskych výrobkov:~~

- ~~– investície na budovanie, rekonštrukciu a modernizáciu zariadení na energetické využívanie biomasy na výrobu tepla a vykurovanie s max. tepelným výkonom do 500 kWt;~~
- ~~– investície na budovanie, rekonštrukciu a modernizáciu zariadení na energetické využívanie biomasy na výrobu elektriny a tepla spaľovaním bioplynu vyrobeného anaeróbnou fermentáciou, s max. elektrickým výkonom do 500 kWe;~~

	– investície na výrobu biomasy pre technické a energetické využitie. Pre kategóriu B) Investície realizované len v súvislosti s vypracovaným plánom reštrukturalizácie výroby v podniku resp. s plánom diverzifikácie výroby v podniku zameranými na zvýšenie produktivity podniku, zvýšenie zamestnanosti podniku alebo na diverzifikáciu poľnohospodárskej výroby s cieľom výroby produktov s vyššou pridanou hodnotou (vrátane spracovania poľnohospodárskych produktov, kde vstup aj výstup spracovania sa nachádza na prílohe I Zmluvy o fungovaní EÚ). V rámci uvedeného nebudú podporované investície do špeciálnych strojov a náradia s výnimkou pokiaľ má investícia priamy súvis s reštrukturalizáciou podniku resp. diverzifikáciou výroby.
Oprávnení prijímateľa	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP Prijímateľom pomoci sú fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe.
Intenzita pomoci	v súlade so Stratégiou financovania EŠIF pre programové obdobie 2014 – 2020 Základná miera podpory z celkových oprávnených výdavkov: 50 % v prípade menej rozvinutých regiónov Zároveň platí, že základná miera podpory sa zvyšuje: o 20 % v prípade mladých poľnohospodárov <u>max. do 5 rokov od dátumu začatia pôsobenia v podniku ako jeho najvyšší predstaviteľ, alebo do vykonania opatrení vymedzených v podnikateľskom pláne schválenom v rámci podopatrenia 6.1 t.j. má rozhodnutie PPA o schválení podpory v rámci podopatrenia 6.1;</u> o 20 % v prípade ekologického poľnohospodárstva <u>a agroenviromentu;</u> o 20 % v prípade kolektívnych (združených) investícií; Miera podpory sa môže zvýšiť kombinovane najviac do 90% z celkových oprávnených výdavkov. V prípade, ak predmetom projektu je aj spracovanie, kde výstupom je produkt mimo prílohy I, bude na uvedenú časť nasledovná miera podpory: Miera podpory z celkových oprávnených výdavkov pre mikro a malé podniky: 55% v prípade ZA kraja
Oprávnené výdavky	1. investície do dlhodobého hmotného majetku vrátane lízingu a investícií na zlepšenie kvalitatívnych vlastností nehnuteľného dlhodobého hmotného majetku spojené s opisom činnosti; 2. investície do dlhodobého nehmotného majetku (nadobudnutie alebo vývoj počítačového softvéru a nadobudnutie patentových práv, licencií, autorských práv a ochranných známok); 3. investície do dlhodobého hmotného majetku nakúpeného z druhej ruky vrátane jeho lízingu, ale len v prípade, že žiadateľom o NFP je mladý farmár z podopatrenia PRV č. 6.1 a v čase podania žiadosti vek majetku neprevyšuje 3 roky; 4. všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v odsekoch a) a b) tohto bodu, ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak

	sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v odsekoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu. a) Výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehmuteľného majetku; b) Kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení z "druhej ruky" v prípade mladých farmárov ako prijímateľov pomoci v podopatrení 4.1, do výšky ich trhovej hodnoty; <u>1. výdavky na hmotné a nehmotné investície v súlade s podporovanými činnosťami (vrátane začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry, následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce, náklady súvisiace s investíciami do využívania OZE a do úspor energie, pokiaľ sú tieto investície súčasťou iných investícií v rámci operácie)</u> <u>2. súvisiace všeobecné náklady s bodom 1 (v prípade investičných opatrení):</u> <u>a) výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehmuteľného majetku;</u> <u>b) kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty;</u> <u>c) všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b) ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v bodoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu;</u> <u>d) nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek.</u> Výdavky pre žiadateľa/prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O ktoré sa začalo najsôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.“					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013)) Minimálna výška príspevku: 20<u>5</u> 000,00 € Maximálna výška príspevku: 60 000,00 €					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	320 000,00	120 000,00	40 000,00	160 000,00	-
		<u>480 000,00</u>	<u>180 000,00</u>	<u>60 000,00</u>	<u>240 000,00</u>	
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	<u>480 000,00</u> 320 000,00	<u>180 000,00</u> 20 000,00	<u>60 000,00</u> 40 000,00	<u>240 000,00</u> 160 000,00	-

Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií	V zmysle prílohy „Kritériá pre výber projektov v rámci implementácie stratégie CLLD MAS Rajecká dolina.“, Všeobecné podmienky poskytnutia príspevku, výberové hodnotiace a rozlišovacie kritériá pre výber projektov pre projektové opatrenia PRV SR 2014-2023 .				
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nepožaduje vlastné prílohy				
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota
	4.1	Plánované aktivity realizované týmto projektom-Špecializovaná rastlinná výroba	Číselník	0	12
	4.1	Plánované aktivity realizované týmto projektom-Živočíšna výroba	Číselník	0	2
	4.1	Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku celkom *	Počet	0	23
	O.1	Celkové verejné výdavky	EUR	0	160 000,00 <u>240 000,00</u>
	O.2	Celkové investície (verejné + súkromné)	EUR	0	290 909,00 <u>480 000,00</u>
	O.3	Počet podporených činností / operácií	počet	0	34
	O.4	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov (celkom)	počet	0	34
Indikatívny harmonogram výziev	V zmysle schváleného harmonogramu výziev.				

*Novovytvorené pracovné miesta - Ide o pracovné miesta, ktoré vznikli výlučne vplyvom projektu a viažu sa na daný projekt. Ide o vytvorené pracovné miesta uzatvorením pracovných zmlúv, netýka sa udržaných pracovných miest. Pri skrátených pracovných úväzkoch ide o ekvivalenty plných pracovných úväzkov, napr. ak v podniku bolo počas celého roka zamestnaných 10 pracovníkov a 2 pracovníci boli zamestnaní len na 3 mesiace, tak EPM = $((10 \times 12) + (2 \times 3)) / 12 = 10,5$.

Tabuľka č. 4.B: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	1.2 Podpora výroby a spracovanie miestnych poľnohospodárskych produktov
Priradenie kódu opatrenia	Opatrenie 4 Investície do hmotného majetku 4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	Primárna FO: 6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach Priradenie k sekundárnej FO predominantnej a doplnkovej sa realizuje podľa typu oprávnenej činnosti podopatrenia v zmysle prílohy „Sekundárne príspevky predominantné a doplnkové v rámci jednotlivých podopatrení CLLD – Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020, Vysvetlivky“ v platnom znení. Sekundárna FO doplnková 6A sa uvádza iba v prípade ak projekt vytvorí pracovné miesta vo vidieckych oblastiach. <i>Sekundárna FO predominantná – 3A</i> <i>Sekundárna FO doplnková – 2A, 6A</i>
Ciele opatrenia	<i>ciele opatrenia</i> <u>Cieľ opatrenia:</u> Zvýšenie konkurencieschopnosti mikro a malých poľnohospodárskych podnikov podporou zvyšovania kvality produktov a budovania krátkych dodávateľských reťazcov. <u>Súvis s prioritou:</u> č.1 Podpora konkurencieschopnosti miestnej ekonomiky <u>Súvis so špecifickým cieľom č.1:</u> Vytvoriť nové a udržať pracovné miesta v území
Zdôvodnenie výberu	<i>zdôvodnenie výberu opatrenia vo vzťahu ku konkrétne identifikovaným potrebám (tzv. intervenčná logika)</i> <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> Potreba: 1.1 - Oživenie poľnohospodárskej výroby reštrukturalizáciou a modernizáciou poľnohospodárskych podnikov Potreba: 1.2 - Zvýšenie pracovných príležitostí aj s využívaním miestnych zdrojov <u>Potreba: 2.6 Podpora miestnych výrobcov potravín</u> Z analýzy zdrojov a zo SWOT analýzy vyplýva, že rozvoj poľnohospodárstva je úzko prepojený s výnimočným vzhľadom krajiny, ku ktorej udržiavaniu poľnohospodárska činnosť prispieva. Zároveň kvalitná produkcia poľnohospodárskych produktov nachádza svoje uplatnenie nielen u obyvateľov ale aj množstva návštevníkov tohto územia. MAS má záujem podporovať zvyšovanie pridanej hodnoty a kvality poľnohospodárskych produktov, ktoré budú smerovať priamo k zákazníkovi. Záujem o takéto produkty u spotrebiteľov stále narastá a svojim dopytom vytvára predpoklad pre udržateľnosť a rozvoj mikro a malých poľnohospodárskych podnikov ako aj zvyšovanie úrovne zamestnanosti. <u>Málo lokálnych potravín na trhu a absentujúca podpora potravinárstva definovala potrebu podpory lokálnych producentov v záujme zvýšenia ich konkurencieschopnosti a uplatnenia na trhu.</u> <u>Podpora odbytu miestnych výrobkov, výstavba/ rekonštrukcia resp. modernizácia objektov pre spracovanie poľnohospodárskych produktov a modernizácia technologického vybavenia pre spracovanie a odbyt poľnohospodárskej produkcie napomôže tomuto sektoru.</u>
Rozsah a oprávnené činnosti	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013)) <u>Oblasti zamerania:</u>

	<u>Oblasť 1: Mäso priemysel, hydinný priemysel a spracovanie vajec</u> <u>Oblasť 2: Mliekarský priemysel a výroba mliečnych výrobkov</u> <u>Oblasť 3: Mlynský, pekárenský, pečivársky a cukrovinkársky priemysel</u> <u>Oblasť 4: Konzervársky priemysel a mraziarsky priemysel vrátane výroby termosterilizovaných pokrmov, hotových jedál, omáčok, dojčenských výživ, pretlakov, kečupov, džemov a lekvárov a priemysel výroby korenín</u> <u>Oblasť 5: Cukrovarnícky priemysel, tukový priemysel vrátane spracovania olejnin a strukovín</u> <u>Oblasť 6: Pivovarnícko - sladovnícky priemysel, liehovarnícky priemysel, vinársky priemysel, priemysel nealko nápojov a škrobársky priemysel</u> <u>Oblasť 7: Výroba kŕmnych zmesí a ostatné spracovanie alebo uvádzanie na trh neuvedené v predchádzajúcich bodoch, napr. spracovanie medu, spracovanie liečivých rastlín, osív a sadív a pod.</u> 1. výstavba vrátane prípravy staveniska, rekonštrukcia a modernizácia objektov súvisiacich so spracovaním, skladovaním, uvádzaním na trh a/alebo vývojom poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane kancelárií (sklady obalových materiálov, čistiacich a dezinfekčných prostriedkov a pomôcok); 2. obstaranie, rekonštrukcia a modernizácia zariadení, strojov, prístrojov a technológií, spracovateľských a výrobných kapacít, vrátane laboratórneho vybavenia a detektorov kovov v rámci procesu spracovania, skladovania, uvádzania na trh produktov a /alebo vývoja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane produktov s chráneným označením pôvodu, chráneným zemepisným označením a zaručených tradičných špecialít podľa osobitného predpisu (nariadenie EÚ č. 1151/2012, nariadenie (EÚ) č. 1308/2013); 3. stavebné alebo technologické investície na vytvorenie alebo modernizáciu miestnej zbernej siete - príjem, skladovanie, úprava, triedenie a balenie; 4. nákup chladiarenských, mraziarenských alebo termoizolačných nákladných, osobných alebo špeciálnych automobilov, prívesov a návěsov, nákladných automobilov a prívesov (návěsov) špecializovaných na prepravu zvierat (aj nad 3,5 t), manipulačných vozíkov v súvislosti so spracovaním, resp. uvádzaním na trh 5. zavedenie technológií a postupov s cieľom vytvoriť nové alebo kvalitnejšie výrobky a otvorenie nových trhov, najmä v súvislosti s krátkym dodávateľským reťazcom vrátane podpory uvádzania výrobkov na trh alebo vypracovania programov správnej výrobnéj praxe; 6. stavebné alebo technologické investície podporujúce lepšie využitie alebo elimináciu vedľajších produktov alebo odpadu a čistiarne odpadových vôd; 7. investície v súvislosti s výrobou a miešaním krmív z poľnohospodárskych produktov 8. investície na vybudovanie a zariadenie vlastných podnikových predajní; 9. investície do zlepšenia pracovného prostredia pre zamestnancov (hygienické zariadenia, jedálne, odpočívárne, klimatizácia). Pozn.: V prípade sektora „hrozno a víno“[1] sú neoprávnenými investíciami investície do: • nákupu nových sudov alebo nádob, ktoré sú vyrobené z dreva, určených na skladovanie alebo zrenie vína; • nákupu grafického dizajnu nového radu etikiet s QR kódom, plne automatické
--	--

	etiketovacie linky a čidlá na presnosť pre etiketovacie linky. [1] V rámci Národného podporného programu SR v rámci SOT s vínom sú oprávnené súvisiace s nákupom nových sudov alebo nádob, ktoré sú vyrobené z dreva, určených na skladovanie alebo zrenie vína, s nákupom grafického dizajnu nového radu etikiet s QR kódom, plne automatických etiketovacích liniek, senzorov na presnosť pre etiketovacie linky a označovaním nových korkových alebo sklenených uzáverov vína s chráneným označením pôvodu výrazom „Districtus Slovakia Controllatus“ alebo skratkou „D.S.C.“.
Oprávnení prijímatelia	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013)) 1. Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby a/alebo potravinárskej výroby (s výnimkou rybích produktov) v rámci celého rozsahu činností. 2. Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby ako aj spracovania vlastnej produkcie. V tomto prípade prijímateľ podpory bude môcť predávať výhradne výrobky, na ktoré sa ako vstup vzťahuje príloha I ZFEÚ.
Intenzita pomoci	v súlade so Stratégiou financovania EŠIF pre programové obdobie 2014–2020 Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov 1. výstup v rámci prílohy I. Základná miera podpory z celkových oprávnených výdavkov: pre mikro, malý a stredný podnik: 50% v prípade menej rozvinutých regiónov 2. výstup mimo prílohy I. Miera podpory z celkových oprávnených výdavkov pre mikro a malé podniky: 55%
Oprávnené výdavky	1. investície do dlhodobého hmotného majetku vrátane lízingu a investícií na zlepšenie kvalitatívnych vlastností nehmotného dlhodobého hmotného majetku spojené s opisom činností; 2. investície do dlhodobého nehmotného majetku (nadobudnutie alebo vývoj počítačového softvéru a nadobudnutie patentových práv, licencií, autorských práv a ochranných známk v spojitosti so spracovaním poľnohospodárskych produktov); 3. všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v odsekoch a) a b) tohto bodu, ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v odsekoch a) a b) max. do 15% z výšky projektu. a) Výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehmotného majetku; b) Kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení. <u>1. výdavky na hmotné a nehmotné investície v súlade s podporovanými činnosťami (vrátane začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry, následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce, náklady súvisiace s investíciami do využívania OZE a do úspor energie, pokiaľ sú tieto investície súčasťou iných investícií v rámci operácie)</u> <u>2. súvisiace všeobecné náklady s bodom 1 (v prípade investičných opatrení):</u> <u>a) výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehmotného majetku;</u> <u>b) kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty;</u>

	<u>c) všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b) ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v bodoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu;</u> <u>d) nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek.</u> Výdavky pre žiadateľa/prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O ktoré sa začalo najskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.“					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013)) Minimálna výška príspevku : 20 10 000,00 € Maximálna výška príspevku : 26 411,25 50 000,00 €					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	200 000,00 <u>52 822,50</u>	75 000,00 <u>19 808,44</u>	25 000,00 <u>6 602,81</u>	100 000,00 <u>26 411,25</u>	-
	VR	-	-	-	-	
	Spolu	200 000,00 <u>52 822,50</u>	75 000,00 <u>19 808,44</u>	25 000,00 <u>6 602,81</u>	100 000,00 <u>26 411,25</u>	-
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií	V zmysle prílohy „<u>Kritériá pre výber projektov v rámci implementácie stratégie CLLD MAS Rajecká dolina. "Všeobecné podmienky poskytnutia príspevku, výberové, hodnotiace a rozlišovacie kritériá pre výber projektov pre projektové opatrenia PRV SR 2014-2020"</u>.					
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nepožaduje vlastné prílohy					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počet očná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	4.2	Počet podporených poľnohospodárskych subjektov/príjemcov (celkom)	počet	0	<u>21</u>	

	4.2	Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku celkom*	počet	0	21
	O.1	Celkové verejné výdavky	EUR	0	26 411,25 100 000,00
	O.2	Celkové investície (verejné + súkromné)	EUR	0	52 822,50 200 000,00
	O.3	Počet podporených činností / operácií	počet	0	21
Indikatívny harmonogram výziev		V zmysle schváleného harmonogramu výziev.			

* Novovytvorené pracovné miesta - Ide o pracovné miesta, ktoré vznikli výlučne vplyvom projektu a viažu sa na daný projekt. Ide o vytvorené pracovné miesta uzatvorením pracovných zmlúv, netýka sa udržiavaných pracovných miest. Pri skrátených pracovných úväzkoch ide o ekvivalenty plných pracovných úväzkov, napr. ak v podniku bolo počas celého roka zamestnaných 10 pracovníkov a 2 pracovníci boli zamestnaní len na 3 mesiace, tak EPM = $((10 \times 12) + (2 \times 3)) / 12 = 10,5$.

Tabuľka č. 4.C: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	2.1.2 Podpora pri skvalitňovaní miestnej infraštruktúry
Priradenie kódu opatrenia	Opatrenie 7 Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach Podopatrenie 7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	Primárna FO: 6B - Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach Priradenie k sekundárnej FO predominantnej a doplnkovej sa realizuje podľa typu oprávnenej činnosti podopatrenia v zmysle prílohy „Sekundárne príspevky predominantné a doplnkové v rámci jednotlivých podopatrení CLLD – Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020, Vysvetlivky“ v platnom znení. <i>Sekundárna FO predominantná – 6B</i> <i>Sekundárna FO doplnková – 6A</i>
Ciele opatrenia	<i>ciele opatrenia v nadväznosti k napĺňaniu cieľov stratégie CLLD</i> <u>Cieľ: Zlepšenie kvality života obyvateľov a návštevníkov územia MAS podporou realizácie malej infraštruktúry.</u> <u>Súvis s prioritou: č.2 –Zatraktívnenie prostredia pre život obyvateľov a návštevníkov</u> <u>Súvis so špecifickým cieľom: č.2.1 –Zvýšiť kvalitu života obyvateľov a návštevníkov</u>
Zdôvodnenie výberu	<i>zdôvodnenie výberu opatrenia vo vzťahu ku konkrétne identifikovaným potrebám (tzv. intervenčná logika)</i>

	<u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> Potreba č. 3.1 - zvýšenie kvality života občanov zlepšením miestnych služieb Potreba č. 2.4 - zlepšenie vzhľadu územia skvalitnením drobnej infraštruktúry a skrášlením verejných priestranstiev Pre zvýšenie atraktivity územia je podpora malej infraštruktúry, či úprava a tvorba verejných priestranstiev, komunikácií, chodníkov, budovanie súvisiacej drobnej infraštruktúry, výstavbu cyklistických trás prínosom, ktorý prispeje nielen k skvalitneniu života obyvateľom v území ale aj návštevníkov (kúpele, prírodné danosti územia) . Na základe SWOT analýzy môžeme konštatovať potrebu obcí realizovať projekty malej infraštruktúry: cyklochodníky , parkoviská a autobusové zastávky, verejné priestranstvá a pod.
Rozsah a oprávnené činnosti	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013)) - výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok. V prípade investícií do miestnych komunikácií, tie budú umožnené len v malom rozsahu a za predpokladu, že prispievajú k oživeniu znevýhodnenej vidieckej oblasti, kde môže zlepšiť prepojenie medzi vidieckymi oblasťami a širšou dopravnou sieťou, príp. budú prispievať k miestnemu ekonomickému rozvoju (napr. k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu a pod.); - výstavba, rekonštrukcia, modernizácia a dostavba kanalizácie a vodovodu; - zlepšenie vzhľadu obcí – úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov a pod. - výstavba, rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov, prehlbovanie existujúcich obecných studní, pričom je možné realizovať aj investície do: - historických vodohospodárskych diel (tajchy, jarky, nápuštné alebo výpuštné objekty a pod.), - historických vodovodov, priehrad, - diaľkových rozvodov vody, - do miestnych potrubných rozvodov vody, - plavebných kanálov
Oprávnení prijímatelia	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013)) a) obce vo vidieckych oblastiach pôsobiace v území MAS b) združenia obcí s právnou subjektivitou - <u>záujmové združenie právnických osôb v zmysle § 20 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov</u>
Intenzita pomoci	v súlade so Stratégiou financovania EŠIF pre programové obdobie 2014 – 2020 Výška podpory z celkových oprávnených nákladov 100%, s maximálnym limitom v zmysle definície malej infraštruktúry.
Oprávnené výdavky	1. výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tohto podopatrenia a špecifikáciou výdavkov uvedených v odsekoch a) až c) tohto bodu, vrátane výdavkov na začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry – náklady na následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce; a) výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehnuteľného majetku; b) kúpa alebo kúpa na leasing nových zariadení; c) nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek; 2. všeobecné náklady súvisiace s bodom 1, odsekom a) a b), ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti.

	Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v bode 1, odseku a) a b) – max. do 15% z výšky projektu. Výdavky pre žiadateľa/prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O ktoré sa začalo najskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013)) Minimálna výška príspevku: 5 000,00 € Maximálna výška príspevku: 100 000,00 €					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	233 632,12 627 095,53	175 224,09 470 321,64	58 408,03 156 773,89	0,00	-
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	627 095,53 233 632,12	470 321,64 175 224,09	156 773,89 58 408,03	0,00	-
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií	V zmysle prílohy „Kritériá pre výber projektov v rámci implementácie stratégie CLLD MAS Rajecká dolina. "Všeobecné podmienky poskytnutia príspevku, výberové, hodnotiace a rozlišovacie kritériá pre výber projektov pre projektové opatrenia PRV SR 2014-2020"					
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nepožaduje vlastné prílohy					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	7.2	Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry (IT alebo iných) - Počet obyvateľov za obce/združenia obcí v rámci realizovaných projektov (jedinečné, tzn. vylúčené sú	počet	0	150 000	

		viacnásobne úspešné obce)			
	O.1	Celkové verejné výdavky	EUR	0	<u>627 095,53</u> <u>163 632,12</u>
	O.2	Celkové investície (verejné + súkromné)	hodnota	0	<u>627 095,53</u> <u>163 632,12</u>
	O.3	Počet podporených činností /operácií	počet	0	<u>37</u>
<u>Indikatívny harmonogram výziev</u>		<u>V zmysle schváleného harmonogramu výziev.</u>			

<u>Názov opatrenia</u>	<u>2.1.1 Rozvoj kvalitných verejných služieb</u>
<u>Priradenie kódu opatrenia</u>	<u>Opatrenie 7 Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach</u> <u>Podopatrenie 7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry</u>
<u>Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP</u>	<u>Primárna FO:</u> <u>6B - Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach</u> <u>Priradenie k sekundárnej FO predominantnej a doplnkovej sa realizuje podľa typu oprávnenej činnosti podopatrenia v zmysle prílohy „Sekundárne príspevky predominantné a doplnkové v rámci jednotlivých podopatrení CLLD – Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020, Vysvetlivky“ v platnom znení.</u> <u>Sekundárna FO predominantná – 6B</u> <u>Sekundárna FO doplnková – 6A, P4, 3A, 5C</u>
<u>Ciele opatrenia</u>	<u>ciele opatrenia v nadväznosti k napĺňaniu cieľov stratégie CLLD</u> <u>Cieľ: Zlepšenie kvality života obyvateľov a návštevníkov územia MAS podporou realizácie malej infraštruktúry, rozvojom kvalitných verejných služieb a modernizáciou prvkov základného občianskeho vybavenia prostredníctvom oprávnených činností.</u> <u>Súvis s prioritou: č.2 –Zatraktívnenie prostredia pre život obyvateľov a návštevníkov</u> <u>Súvis so špecifickým cieľom: č.2.1 –Zvýšiť kvalitu života obyvateľov a návštevníkov</u>
<u>Zdôvodnenie výberu</u>	<u>zdôvodnenie výberu opatrenia vo vzťahu ku konkrétne identifikovaným potrebám (tzv. intervenčná logika)</u> <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> <u>Potreba č. 2.1 - dobudovanie rekreačnej infraštruktúry v cestovnom ruchu a vybudovanie technickej infraštruktúry</u> <u>Potreba č. 2.2 - využitie potenciálu územia pre rozvoj cestovného ruchu</u> <u>Potreba č. 2.4 - zlepšenie vzhľadu územia skvalitnením drobnej infraštruktúry a skrášlením verejných priestranstiev</u> <u>Potreba č. 3.1 – Zvýšenie kvality života občanov zlepšením miestnych služieb</u> <u>Z analýzy územia je zrejmé, že v regióne je nedostatočná voľno-časová infraštruktúra, zlý stav a absencia viacúčelových športovísk a detských ihrísk, chýbajúce prvky drobnej</u>

	<u>infraštruktúry. Nedostatočné je taktiež technické vybavenie obcí na údržbu miestnych komunikácií, chodníkov a verejných priestranstiev.</u>
<u>Rozsah a oprávnené činnosti</u>	- <u>investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry – napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia/rozšírenie (prístavba, nadstavba, zväčšenie) športovísk a detských ihrísk, amfiteátrov/ vonkajší exteriérový priestor pre kultúrne a spoločenské podujatia, ktoré musí byť spojené pevne so zemou (vrátane zastrešenia, osvetlenia, ozvučenia apod.)</u> - <u>investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov</u> - <u>investície zamerané na zriadenie nových, rozšírenie (prístavba, nadstavba, prestavba), rekonštrukcia a modernizácia existujúcich domov smútku vrátane ich okolia</u> - <u>investície súvisiace so zvyšovaním kvality života obyvateľov – investície spojené s odstraňovaním malých tzv. divokých skládok odpadov resp. opusteného odpadu</u> - <u>investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania – rekonštrukcia, modernizácia/rozšírenie (prístavba, nadstavba, zväčšenie) nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod.</u> - <u>investície do využívania OZE vrátane investícií spojenými s úsporou energie – len ako súčasť investícií do miestnych služieb. Za miestne služby sa považujú len služby spojené so spolkovou činnosťou v rámci komunitných centier, služby spojené s kultúrou v rámci kultúrnych domov, služby spojené s poskytovaním samosprávnych činností v rámci obecných úradov, služby spojené s predškolskou výchovou v rámci materských škôlok a služieb spojených so športom v rámci obecných športových hál a telocviční</u> - <u>investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti t.j. nákup prídavných zariadení na komunálnu techniku na čistenie, údržbu zelene a zimnú údržbu ciest/miestnych komunikácií a chodníkov (malé zariadenia) a investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch (montáž kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov)</u>
<u>Oprávnení prijímatelia</u>	a) <u>obce vo vidieckych oblastiach pôsobiace v území MAS,</u> b) <u>združenia obcí s právnou subjektivitou - záujmové združenie právnických osôb v zmysle § 20 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov.</u>
<u>Intenzita pomoci</u>	<u>Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov : 100 %,</u> <u>s maximálnym limitom v zmysle definície malej infraštruktúry</u>
<u>Oprávnené výdavky</u>	1. <u>výdavky na hmotné a nehmotné investície v súlade s podporovanými činnosťami (vrátane začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry, následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce, náklady súvisiace s investíciami do využívania OZE a do úspor energie, pokiaľ sú tieto investície súčasťou iných investícií v rámci operácie)</u> 2. <u>súvisiace všeobecné náklady s bodom 1 (v prípade investičných opatrení):</u> a) <u>výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehnuteľného majetku;</u> b) <u>kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty;</u> c) <u>všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b) ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v bodoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu;</u> d) <u>nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek.</u> - <u>Pod výdavkami na prípravné práce sa rozumejú výdavky na poplatky architektom, projektantom, inžinierom a konzultantom súvisiace s vypracovaním projektovej</u>

	<u>dokumentácie (max. 4%), výdavky za stavebný dozor (max. 1%) a výdavky na poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti (max. 8%).</u> <u>Výdavky pre žiadateľa/prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O ktoré sa začalo najskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.</u>					
<u>Výška príspevku (minimálna a maximálna)</u>	<u>Minimálna výška príspevku: 5 000,00 €</u> <u>Maximálna výška príspevku: 100 000,00 €</u>					
<u>Finančný plán</u>	<u>Región</u>	<u>Spolu</u>	<u>EÚ</u>	<u>ŠR</u>	<u>VZ</u>	<u>iné</u>
	<u>MR</u>	<u>-000,00</u> <u>140 000,00</u>	<u>00,00</u> <u>105 000,00</u>	<u>00,00</u> <u>35 000,00</u>	<u>0,00</u>	<u>=</u>
	<u>VR</u>	<u>=</u>	<u>=</u>	<u>=</u>	<u>=</u>	<u>=</u>
	<u>Spolu</u>	<u>140 000,00</u> <u>-000,00</u>	<u>105 000,00</u> <u>00,00</u>	<u>35 000,00</u> <u>00,00</u>	<u>0,00</u>	<u>=</u>
<u>Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií</u>	<u>V zmysle prílohy „Kritériá pre výber projektov v rámci implementácie stratégie CLLD MAS Rajecká dolina.“</u>					
<u>Merateľné ukazovatele projektu</u>	<u>Kód/ID</u>	<u>Názov/Ukazovateľ</u>	<u>Merná jednotka</u>	<u>Počiatočná hodnota</u>	<u>Celková cieľová hodnota</u>	
	<u>O15</u>	<u>Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry (IT alebo iných)</u>	<u>počet</u>	<u>0</u>	<u>10 000</u>	
	<u>O.1</u>	<u>Celkové verejné výdavky</u>	<u>EUR</u>	<u>0</u>	<u>140 000,00</u> <u>000,00</u>	
	<u>O.2</u>	<u>Celkové investície (verejné + súkromné)</u>	<u>EUR</u>	<u>0</u>	<u>140 000,00</u> <u>000,00</u>	

	<u>O.3</u>	<u>Počet podporených činností/ operácií, ktoré získali podporu</u>	<u>počet</u>	<u>0</u>	<u>3</u>

Tabuľka č. 4.D: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	2.2.2 Podpora budovania turistickej infraštruktúry
Priradenie kódu opatrenia	Opatrenie 7 Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach Podopatrenie 7.5 Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	Primárna FO: 6B - Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach Priradenie k sekundárnej FO predominantnej a doplnkovej sa realizuje podľa typu oprávnenej činnosti podopatrenia v zmysle prílohy „Sekundárne príspevky predominantné a doplnkové v rámci jednotlivých podopatrení CLLD – Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020, Vysvetlivky“ v platnom znení. <i>Sekundárna FO predominantná – 6B</i> <i>Sekundárna FO doplnková – 6A</i>
Ciele opatrenia	<i>ciele opatrenia v nadväznosti k napĺňaniu cieľov stratégie CLLD</i> <u>Cieľ opatrenia:</u> skvalitnenie a rozšírenie infraštruktúry CR a informačných prvkov <u>Súvis s prioritou:</u> č.2 –Zatraktívnenie prostredia pre život obyvateľov a návštevníkov <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.2.2 – Podporiť rozvoj cestovného ruchu, kultúrnych a prírodných hodnôt
Zdôvodnenie výberu	<i>zdôvodnenie výberu opatrenia vo vzťahu ku konkrétne identifikovaným potrebám (tzv. intervenčná logika)</i> <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> Potreba č. 2.1 - dobudovanie rekreačnej infraštruktúry v cestovnom ruchu a vybudovanie technickej infraštruktúry - cyklistickej dopravy v jednotlivých obciach, naprieč celým územím MAS Rajecká dolina Potreba č. 2.2 - využitie potenciálu územia pre rozvoj cestovného ruchu Potreba č. 2.4 - zlepšenie vzhľadu územia skvalitnením drobnej infraštruktúry a skrášlením Územie MAS Rajecká dolina je prírodne, kultúrne atraktívnym územím, lákadlom sú kúpele v Rajeckých Tepliciach. Ako vyplynulo zo SWOT analýzy, potrebou územia je zvýšiť atraktivitu ako aj rozsah prvkov turistickej infraštruktúry ako aj informačných prvkov v území a tým zvýšiť návštevnosť regiónu domácimi aj zahraničnými návštevníkmi. Potenciál pre cestovný ruch má územie veľký, realizáciou opatrenia sa zvýši jeho využívanie v prospech ekonomického rozvoja územia MAS.
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013)</i> - investície, ktoré súvisia s vytvorením, udržiavaním, obnovou a skvalitňovaním turisticky zaujímavých objektov, bodov a miest vrátane príslušnej infraštruktúry – miestne kultúrne, historické, prírodné a iné objekty a zaujímavosti, zriadenie múzejných a galerijných zariadení a pod.; - investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a informačných tabúľ v turistických lokalitách na verejné využitie, budovanie drobných obslužných zariadení pre turistov, informačné body, smerové tabule, KIOSKY a pod.; - budovanie, rekonštrukcia náučných chodníkov, cykloturistických chodníkov, ich

	napojenie na náučné chodníky, budovanie doplnkovej infraštruktúry (odpočinkové miesta, prístrešky, stojany na bicykle a pod.), výstavba vyhladkových veží, budovanie, údržba a obnova cykloturistického značenia na existujúcich cykloturistických trasách a pod.					
Oprávnení prijímatelia	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP a) obce vo vidieckych oblastiach pôsobiace v území MAS b) združenia obcí s právnou subjektivitou - <u>záujmové združenie právnických osôb v zmysle § 20 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov</u>					
Intenzita pomoci	v súlade so Stratégiou financovania EŠIF pre programové obdobie 2014 – 2020 Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov : 100 %, s maximálnym limitom v zmysle definície malej infraštruktúry					
Oprávnené výdavky	1. výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tohto podopatrenia a špecifikáciou výdavkov uvedených v odsekoch a) až c) tohto bodu, vrátane výdavkov na začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry – náklady na následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce; a) výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehnuteľného majetku; b) kúpa alebo kúpa na leasing nových zariadení; c) nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek; 2. všeobecné náklady súvisiace s bodom 1, odsekom a) a b), ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v bode 1, odseku a) a b) – max. do 15% z výšky projektu. Výdavky pre žiadateľa/prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O ktoré sa začalo najskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) Minimálna výška príspevku: 5 000,00 € Maximálna výška príspevku: <u>90 929,67</u> 100 000,00 €					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	130 000,00 <u>90 929,67</u>	97 500,00 <u>68 197,25</u>	32 500,00 <u>22 732,42</u>	0,00	-

	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	<u>90 929,67</u> 130 000,00	<u>68 197,25</u> 97 500,00	<u>22 732,42</u> 32 500,00	0,00	-
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií	V zmysle prílohy „ <u>Kritériá pre výber projektov v rámci implementácie stratégie CLLD MAS Rajecká dolina. “Všeobecné podmienky poskytnutia príspevku, výberové, hodnotiace a rozlišovacie kritériá pre výber projektov pre projektové opatrenia PRV SR 2014 2020”</u> “.					
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nepožaduje vlastné prílohy					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	O15	Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry (IT alebo iných) - Počet obyvateľov za obce/ združenia obcí v rámci realizovaných projektov (jedinečné, tzn. vylúčené sú viacnásobne úspešné obce)	počet	0	10 000	
	7.5	Turistické informácie a informačné tabule	počet	0	62	
	O.1	Celkové verejné výdavky	EUR	0	200 000,00 <u>90 929,67</u>	
	O.2	Celkové investície (verejné + súkromné)	EUR	0	200 000,00 <u>90 929,67</u>	
	O.3	Počet podporených operácií, ktoré získali podporu	počet	0	33	
Indikatívny harmonogram výziev	V zmysle schváleného harmonogramu výziev.					

Názov opatrenia	<u>2.2.1 Podpora zachovania nehmotného dedičstva</u>
-----------------	--

<u>Priradenie kódu opatrenia</u>	<u>Opatrenie 7 Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach</u> <u>Podopatrenie 7.6 Podpora na štúdie/investície, ktoré súvisia s udržiavaním, obnovou a skvalitňovaním kultúrneho a prírodného dedičstva obcí, vidieckych krajinných oblastí a lokalít s vysokou prírodnou hodnotou vrátane súvisiacich sociálno-ekonomických hľadísk, ako aj opatrení v oblasti environmentálnej osvetly</u>
<u>Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP</u>	<u>Primárna FO:</u> <u>6B - Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach</u> <u>Priradenie k sekundárnej FO predominantnej a doplnkovej sa realizuje podľa typu oprávnenej činnosti podopatrenia v zmysle prílohy „Sekundárne príspevky predominantné a doplnkové v rámci jednotlivých podopatrení CLLD – Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020, Vysvetlivky“ v platnom znení.</u> <u>Sekundárna FO predominantná – 6B</u> <u>Sekundárna FO doplnková – 6A, resp. P4</u>
<u>Ciele opatrenia</u>	<u>ciele opatrenia v nadväznosti k napĺňaniu cieľov stratégie CLLD</u> <u>Cieľ opatrenia: Zachovanie nehmotného dedičstva v území MAS Rajecká dolina</u> <u>Súvis s prioritou: č.2 –Zatraktívnenie prostredia pre život obyvateľov a návštevníkov</u> <u>Súvis so špecifickým cieľom: č.2.2 – Podporiť rozvoj cestovného ruchu, kultúrnych a prírodných hodnôt</u>
<u>Zdôvodnenie výberu</u>	<u>zdôvodnenie výberu opatrenia vo vzťahu ku konkrétne identifikovaným potrebám (tzv. intervenčná logika)</u> <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> <u>Potreba č. 2.2 - Využitie potenciálu územia pre rozvoj cestovného ruchu</u> <u>Potreba č. 2.5 – Podpora zachovania nehmotného dedičstva</u> <u>Potreba č. 3.4 – Ochrana a obnova prírodného dedičstva obcí a vidieckych krajinných oblastí</u> <u>Tradície, folklór, kultúrne a prírodné bohatstvo má pre región dôležitý význam. Snahou je zachovať „génia loci“ v území a udržať tradície i kultúrne a prírodné bohatstvo aj pre ďalšie generácie.</u>
<u>Rozsah a oprávnené činnosti</u>	<u>- štúdie, ktoré súvisia s udržiavaním, obnovou a skvalitňovaním kultúrneho a prírodného dedičstva obcí, vidieckych krajinných oblastí a lokalít s vysokou prírodnou hodnotou vrátane súvisiacich sociálno-ekonomických hľadísk, ako aj opatrení v oblasti environmentálnej osvetly zamerané napr.: na zvyšovanie povedomia o hodnotách a potrebe zachovania prírodného a kultúrneho dedičstva</u> <u>- investície, ktoré súvisia s udržiavaním, obnovou a skvalitňovaním kultúrneho a prírodného dedičstva obcí, vidieckych krajinných oblastí a lokalít s vysokou prírodnou hodnotou vrátane súvisiacich sociálno-ekonomických hľadísk, ako aj opatrení v oblasti environmentálnej osvetly zamerané napr.:</u> <u>• rekonštrukcia a modernizácia objektov spoločenského významu vrátane ich okolia (okrem stavieb a budov evidovaných na Ministerstve kultúry SR v registri nehnuteľných kultúrnych pamiatok a lokalít UNESCO),</u> <u>• podpora používania materiálov, techník a zručností založených na tradíciách,</u> <u>• podpora na zachovanie nehmotného dedičstva ako hudba, folklór, etnológia a pod.</u>
<u>Oprávnení prijímatelia</u>	<u>a) obce vo vidieckych oblastiach pôsobiace v území MAS</u> <u>b) združenia obcí s právnou subjektivitou</u> <u>a) občianske združenia</u>

<u>Intenzita pomoci</u>	<u>Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov : 100 %.</u>					
<u>Oprávnené výdavky</u>	1. <u>Výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými aktivitami v rámci tohto podopatrenia;</u> 2. <u>Všeobecné náklady súvisiace s bodom 1 (v prípade investičných opatrení):</u> a) <u>výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehmuteľného majetku</u> b) <u>kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty</u> c) <u>všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b) ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v bodoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu</u> d) <u>nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek</u> 3. <u>kúpa nezastavaného a zastavaného pozemku za sumu nepresahujúcu 10 % celkových oprávnených výdavkov príslušného projektu. V prípade zanedbaných plôch a plôch, ktoré sa v minulosti používali na priemyselné účely a ktorých súčasťou sú budovy, sa toto obmedzenie zvyšuje na 15 %. Vo výnimočných a riadne odôvodnených prípadoch možno na operácie týkajúce sa ochrany životného prostredia povoliť vyššie obmedzenie.</u> 4. <u>štúdie o príslušnej oblasti, realizačné štúdie, geometrické plány, na vypracovanie podnikateľského plánu, alebo stratégie miestneho rozvoja inej než stratégie CLLD</u> 5. <u>výdavky na príslušné vzorky, merania, zamerania a testovania</u> 6. <u>propagáciu a informovanie o projekte</u> 7. <u>prevádzkové náklady na spoluprácu</u> 8. <u>výdavky na štúdie alebo plány týkajúce sa rozvoja krátkych dodávateľských reťazcov alebo miestnych trhov (realizačné štúdie, vypracovanie podnikateľského plánu) , výdavky na aktivity súvisiace s oživením príslušnej logistickej platformy resp. krátkého dodávateľského reťazca alebo miestneho trhu s cieľom zabezpečiť uskutočniteľnosť projektu</u> 9. <u>výdavky na aktivity spojené s meraním a testovaním príslušných vzoriek,</u> 10. <u>výdavky na prevádzkové náklady na uskutočnenie podnikateľského plánu, štúdie, prieskumu, alebo spolupráce.</u> <u>Výdavky pre žiadateľa/prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O ktoré sa začalo najskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.</u>					
<u>Výška príspevku (minimálna a maximálna)</u>	<u>Minimálna výška príspevku: 3 000,00 €</u> <u>Maximálna výška príspevku: 10 000,00 €</u>					
<u>Finančný plán</u>	<u>Región</u>	<u>Spolu</u>	<u>EÚ</u>	<u>ŠR</u>	<u>VZ</u>	<u>iné</u>
	<u>MR</u>	<u>000,00</u> <u>10 000,00</u>	<u>00,00</u> <u>7 500,00</u>	<u>00,00</u> <u>2 500,00</u>	<u>0,00</u>	<u>=</u>

	<u>VR</u>	=	=	=	=	=
	<u>Spolu</u>	<u>10 000,00</u> <u>000,00</u>	<u>7 500,00</u> <u>00,00</u>	<u>2 500,00</u> <u>00,00</u>	<u>0,00</u>	=
<u>Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií</u>	<u>V zmysle prílohy „Kritériá pre výber projektov v rámci implementácie stratégie CLLD MAS Rajecká dolina. “”.</u>					
<u>Merateľné ukazovatele projektu</u>	<u>Kód/ID</u>	<u>Názov/Ukazovateľ</u>	<u>Merná jednotka</u>	<u>Počiatočná hodnota</u>	<u>Celková cieľová hodnota</u>	
	7.6	<u>Počet operácií , ktoré získali podporu na štúdie/investície do kultúrneho a prírodného dedičstva obcí vrátane lokalít s vysokou prírodnou hodnotou (7.6.)</u>	<u>počet</u>	<u>0</u>	<u>1</u>	
	<u>O.1</u>	<u>Celkové verejné výdavky</u>	<u>EUR</u>	<u>0</u>	<u>10 000,00</u>	
	<u>O.3</u>	<u>Počet podporených operácií, ktoré získali podporu</u>	<u>počet</u>	<u>0</u>	<u>1</u>	

Tabuľka č. 4.E Opatrenie stratégie CLLD

<u>Názov opatrenia</u>	4.2 Animácia
<u>Priradenie kódu opatrenia</u>	19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie
<u>Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP</u>	6B—Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach
<u>Ciele opatrenia</u>	<u>ciele opatrenia v nadväznosti k napĺňaniu cieľov stratégie CLLD</u> <u>Cieľ: zabezpečiť aktivizáciu obyvateľstva, propagáciu a úspešnú implementáciu stratégie CLLD</u> <u>Súvis s prioritou: č.4—Efektívne riadenie územia</u> <u>Súvis so špecifickým cieľom: č.4—Naplniť ciele partnerstva</u>

Zdôvodnenie výberu	<i>zdôvodnenie výberu opatrenia vo vzťahu ku konkrétne identifikovaným potrebám (tzv. intervenčná logika)</i> <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> Potreba č. 4.2 – Informácia a propagácia o území a MAS Cieľom partnerstva je obsahová, finančná časová implementácia stratégie CLLD – podpornými aktivitami pre dosiahnutie cieľa sú aktivity zamerané na informovanie o území a výsledkoch stratégie CLLD, dobrú pripravenosť miestnych aktérov pri vykonávaní stratégie CLLD a na vzdelávanie potenciálnych prijímateľov so zameraním na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov. Podpora je zameraná na financovanie animačných nákladov, propagačných a informačných materiálov, seminárov, konferencií, workshopy.
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))</i> 1. propagácia a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD; 2. výmena informácií medzi miestnymi aktérmi – semináre, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj, zamerané na ich rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác; 3. vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov
Oprávnení prijímateľa	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))</i> MAS, ktorá je vybraná RO na implementáciu stratégie miestneho rozvoja, a má právnu formu občianske združenie – v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov.
Intenzita pomoci	<i>v súlade so Stratégiou financovania EŠIF pre programové obdobie 2014 – 2020</i> 100%
Oprávnené výdavky	1. financovanie animačných nákladov MAS v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD: a. propagácia a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD; b. výmena informácií medzi miestnymi aktérmi – semináre, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj, zamerané na ich rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác; c. vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov. Náklady súvisiace s oživovaním stratégie (animácie) musia tvoriť min. 15% a max. 25% z celkových výdavkov v rámci operácie Chod miestnej akčnej skupiny a animácia. Na financovaní chodu MAS a animácie sa budú podieľať obidva fondy využité pri realizácii nástroja CLLD (EFRR a EPFRV). Nakoľko podporené budú len multifondové stratégie (financované z oboch fondov v rámci CLLD – EFRR a EPFRV) nebude sa uplatňovať lead fund, ale financovanie bude nasledovné: Prevádzkové náklady na chod MAS (s výnimkou MAS na území Bratislavského kraja) budú hradené z EFRR a náklady na oživenie všetkých stratégií (animácie) budú hradené z EPFRV.
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))</i> 15 % z čiastky chodu MAS max. 34 009,00 €

Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	Iné
	MR	34 009,00	25 506,75	8 502,25	0,00	0,00
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	34 009,00	25 506,75	8 502,25	0,00	0,00
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií	v súlade s PRV/IROP					
Povinné prílohy stanovené MAS	-					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota
	19.4	Počet informačno-propagačných aktivít MAS		Počet	0	20
Indikatívny harmonogram výziev	Nerelevantné					

OPATRENIE STRATÉGIE CLLD - IROP

Tabuľka č. 4.F: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	1.3 Podpora podnikania v mikro a malých miestnych podnikoch
Priradenie kódu opatrenia	5.1.1
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií
Ciele opatrenia	<i>ciele opatrenia v nadväznosti k napĺňaniu cieľov stratégie CLLD</i> <u>Cieľ:</u> Posilniť vznik pracovných príležitostí a konkurencieschopnosti regiónu podporou nových a existujúcich mikropodnikov a inovatívnych riešení <u>Súvis s prioritou:</u> č.1 – Podpora konkurencieschopnosti miestnej ekonomiky <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.1 – Vytvoriť nové a udržať pracovné miesta v území
Zdôvodnenie výberu	<i>zdôvodnenie výberu opatrenia vo vzťahu ku konkrétne identifikovaným potrebám (tzv. intervenčná logika)</i> <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> Potreba č. 1. 2 - zvýšenie pracovných príležitosti aj s využívaním miestnych zdrojov Územie MAS sa v súvislosti s podporou konkurencieschopnosti zameriava na tvorbu nových a udržanie existujúcich pracovných miest v mikro a malých podnikoch a zvyšovaním pridanej hodnoty produktom a službám ako aj zavádzaniu inovatívnych prvkov, ktoré konkurencieschopnosť posilnia. Opatrenie podporuje záujem územia o rozvoj atraktívneho a prosperujúceho regiónu, o využívanie miestnych zdrojov, efektívnejšie využívanie opustených a zanedbaných podnikateľských lokalít, sieťovanie, marketingové aktivity smerom do vnútra regiónu ako aj smerom mimo územia regiónu.
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s IROP</i> A. Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev: A1: Podpora podnikania a inovácií: • obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest • nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb • podpora marketingových aktivít • podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky a výmena skúseností.
Oprávnení prijímatelia	<i>v súlade s IROP</i> a) samostatne zárobkovo činné osoby, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH b) mikro a malé podniky s počtom do 49 zamestnancov, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH

	v súlade so Stratégiou financovania EŠIF pre programové obdobie 2014 — 2020					
Intenzita pomoci	Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov: v prípade prijímateľa spadajúceho pod schému štátnej pomoci: 55 %					
Oprávnené výdavky	v súlade s / IROP					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	v súlade s IROP min. 10 000,00 € , max. 100 000,00 €					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	381 818,18	210 000,00	0,00	171 818,18	0,00
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	381 818,18	210 000,00	0,00	171 818,18	0,00
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií	V súlade s IROP v zmysle dokumentu „Koncept implementácie stratégie CLLD“.					
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nepožaduje vlastné prílohy					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	5.1.1.	Počet projektov so zameraním na miestne produkčné reťazce projektov	Počet	0	1	
	P0290	Počet podnikov, ktorým sa poskytuje podpora	Počet	0	3	
	P0288	Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výroby, ktoré sú pre firmu nové	Počet	0	1	
	P0091	Nárast zamestnanosti v podporovaných podnikoch	FTE	0	4	
Indikatívny harmonogram výziev	Prioritizácia výziev: A1: Podpora podnikania a inovácií Harmonogram vyhlasovania výziev:					

	A1 Podpora podnikania a inovácií: 05/2020
--	---

Tabuľka č. 4.G: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	2.1.4 Skvalitnenie dopravnej infraštruktúry 3.1 Budovanie komunitných sociálnych centier
Priradenie kódu opatrenia	5.1.2
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	5.1.2 Zlepšenie udržateľnosti vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach
Ciele opatrenia	<i>ciele opatrenia v nadväznosti k napĺňaniu cieľov stratégie CLLD</i> <u>Cieľ:</u> Skvalitniť dopravné prepojenie v území a zvýšiť kvalitu a rozsah poskytovania sociálnych a komunitných služieb <u>Súvis s prioritou:</u> č.2 – Zatraktívnenie prostredia pre život obyvateľov a návštevníkov <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.2.1 – Zvýšiť kvalitu života obyvateľov a návštevníkov <u>Súvis s prioritou:</u> č.3 – Rozvoj komunitných služieb <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.3 – Podporiť rozvoj komunitných a sociálnych služieb
Zdôvodnenie výberu	<i>zdôvodnenie výberu opatrenia vo vzťahu ku konkrétne identifikovaným potrebám (tzv. intervenčná logika)</i> <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> Potreba č. 3.2 - zlepšenie technickej infraštruktúry v obciach Potreba č. 3.3 - vybudovanie komunitných sociálnych centier Problematika riešenia dopraveného prepojenia, budovania cyklistických trás ako aj budovania prvkov pre zvyšovanie bezpečnosti dopravy je v území aktuálna. Jedná sa o investície, ktoré prispievajú k riešeniu dopravnej situácie obyvateľov aj v súvislosti s dochádzaním za prácou. V území aktívne pracujú organizácie, ktoré sa zaoberajú komunitnými a sociálnymi službami. Vzhľadom na zvyšujúci sa počet seniorov, ako aj ľudí s marginalizovaného prostredia, sa objavuje v území potreba komunitné a sociálne služby rozširovať a skvalitňovať. Opatrenie sa zameriava na skvalitňovanie a rozširovanie uvedených služieb.
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s IROP</i> C1) Komunitné sociálne služby B2) Zvyšovanie bezpečnosti a dostupnosti sídiel - výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk na linkách prepájajúcich obec s mestom, budovanie prvkov a podpora opatrení na zvyšovanie bezpečnosti dopravy v mestách, B1) Investície do cyklistických trás a súvisiacej podpornej infraštruktúry - obnova a výstavba cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo k verejným službám, D1) Učebne základných škôl - vybudovanie, modernizácia odborných učební,

	laboratórii, jazykových učebni ZŠ.					
Oprávnení prijímatelia	<i>v súlade s IROP</i> činnosti A) a) mestá, samostatné mestské časti, obce b) združenia miest a obcí c) občianske združenia, d) neziskové organizácie, e) cirkevné organizácie činnosti B) a) mestá, samostatné mestské časti, obce b) združenia miest a obcí					
Intenzita pomoci	<i>v súlade so Stratégiou financovania EŠIF pre programové obdobie 2014 – 2020</i> Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov: 95%					
Oprávnené výdavky	<i>v súlade s IROP</i>					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	<i>v súlade s IROP</i> min. 5000 € , max. 100 000 €					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	315 789,47	300 000	0,00	15 789,47	0,00
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	315 789,47	300 000	0,00	15 789,47	0,00
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií	<i>V súlade s IROP a v zmysle dokumentu „Koncept implementácie stratégie CLLD“.</i>					
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nepožaduje vlastné prílohy					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota	
	5.1.2.	Počet podporených projektov	Počet	0	4	
	5.1.2.	Počet nových vytvorených	Počet	0	3	

		pracovných miest			
	P0227	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	Počet	0	4
Indikatívny harmonogram výziev	Prioritizácia výziev: B1) Investície do cyklistických trás a súvisiacej podpornej infraštruktúry - obnova a výstavba cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo k verejným službám, C1) Komunitné sociálne služby B2) Zvyšovanie bezpečnosti a dostupnosti sídiel - výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk na linkách prepájajúcich obec s mestom, budovanie prvkov a podpora opatrení na zvyšovanie bezpečnosti dopravy v mestách, D1) Učebne základných škôl - vybudovanie, modernizácia odborných učební, laboratórií, jazykových učební ZŠ. Harmonogram vyhlasovania výziev: B1 8/2020 C1 5/2021 B2 10/2021 D1 12/2021				

Časť B.) Akčný plán pre ~~dodatočnú výkonnostnú alokáciu MAS~~ chod MAS a animácie

Tabuľka č. 4.E ~~Opatrenie stratégie CLLD~~ Animácie (základná alokácia pre MAS z menej rozvinutého regiónu)

Názov opatrenia	4.2 Animácie
Priradenie kódu opatrenia	<u>Kód Opatrenia: 19 – podpora miestneho rozvoja iniciatívy LEADER vedeného komunitou</u> <u>Kód Podopatrenia: 19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie</u>
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	6B- Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach
Ciele opatrenia	<i>ciele opatrenia v nadväznosti k napĺňaniu cieľov stratégie CLLD</i> <u>Cieľ:</u> zabezpečiť aktivizáciu obyvateľstva, propagáciu a úspešnú implementáciu stratégie CLLD <u>Súvis s prioritou:</u> č.4 – Efektívne riadenie územia <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.4 – Naplňať ciele partnerstva
Zdôvodnenie výberu	<i>zdôvodnenie výberu opatrenia vo vzťahu ku konkrétne identifikovaným potrebám (tzv. intervenčná logika)</i> <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u>

	Potreba č. 4.2 - Informácia a propagácia o území a MAS Cieľom partnerstva je obsahová, finančná časová implementácia stratégie CLLD – podpornými aktivitami pre dosiahnutie cieľa sú aktivity zamerané na informovanie o území a výsledkoch stratégie CLLD, dobrú pripravenosť miestnych aktérov pri vykonávaní stratégie CLLD a na vzdelávanie potenciálnych prijímateľov so zameraním na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov. Podpora je zameraná na financovanie animačných nákladov, propagačných a informačných materiálov, semináre, konferencie, workshopy.					
Rozsah a oprávnené činnosti	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013)) 1. propagácia a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD; 2. výmena informácií medzi miestnymi aktérmi - semináre, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj, zamerané na ich rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác; 3. vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov					
Oprávnení prijímatelia	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013)) MAS, ktorá je vybraná RO na implementáciu stratégie miestneho rozvoja, a má právnu formu občianske združenie – v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov.					
Intenzita pomoci	v súlade so Stratégiou financovania EŠIF pre programové obdobie 2014 – 2020 100%					
Oprávnené výdavky	1. financovanie animačných nákladov MAS v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD: a. propagácia a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD; b. výmena informácií medzi miestnymi aktérmi - semináre, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj, zamerané na ich rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác; c. vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov. Náklady súvisiace s oživovaním stratégie (animácie) musia tvoriť min. 15% a max 25% z celkových výdavkov v rámci operácie Chod miestnej akčnej skupiny a animácia. Na financovaní chodu MAS a animácie sa budú podieľať obidva fondy využité pri realizácii nástroja CLLD (EFRR a EPFRV). Nakoľko podporené budú len multifondové stratégie (financované z obidvoch fondov v rámci CLLD – EFRR a EPFRV) nebude sa uplatňovať lead fund, ale financovanie bude nasledovné: Prevádzkové náklady na chod MAS (s výnimkou MAS na území Bratislavského kraja) budú hradené z EFRR a náklady na oživenie všetkých stratégií (animácie) budú hradené z EPFRV.					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013)) 15 % z čiastky chodu MAS max. 34 009,00 €					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	Iné
	MR	34 009,00	25 506,75	8 502,25	0,00	0,00

	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	34 009,00	25 506,75	8 502,25	0,00	0,00
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií	v súlade s PRV/IROP					
Povinné prílohy stanovené MAS	-					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	19.4	Počet informačno-propagačných aktivít MAS	Počet	0	20	
Indikatívny harmonogram výziev	Nerelevantné					

Tabuľka č. 4.H: Opatrenie stratégie CLLD Chod MAS 1 a Chod MAS 2 v rámci IROP (základná alokácie z menej rozvinutého regiónu)

Názov opatrenia	4.1 Prevádzka MAS
Priradenie kódu opatrenia	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií
Ciele opatrenia	<i>ciele opatrenia v nadväznosti k napĺňaniu cieľov stratégie CLLD</i> <u>Cieľ:</u> zabezpečiť úspešnú implementáciu, monitoring a hodnotenie stratégie CLLD <u>Súvis s prioritou:</u> č.4 – Efektívne riadenie územia <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.4 – Naplňovať ciele partnerstva
Zdôvodnenie výberu	<i>zdôvodnenie výberu opatrenia vo vzťahu ku konkrétne identifikovaným potrebám (tzv. intervenčná logika)</i> <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> Potreba č. 4.1 - Plnenie cieľov a opatrení stratégie CLLD Podporou aktivít pre kvalitný prevádzkový a administratívny servis MAS spojený s riadením stratégie CLLD sa zabezpečí kvalitná a efektívna implementácia. Implementácia stratégie si vyžaduje dostatočné kapacity ľudských zdrojov. S tým súvisia nutné výdavky na personálne a administratívne náklady MAS. Implementácia stratégie nie je možná bez kapacít na fungovanie, je to súbor činností, ktorý si vyžaduje vysokú

	úroveň schopností manažmentu, komunikáciu s RO, konečnými prijímateľmi. Celý proces sa dá realizovať len za predpokladu dostatočných materiálnych a personálnych zdrojov. Implementácia stratégie prispieva k naplneniu strategického cieľa, ktorý je definovaný : zvýšiť konkurencieschopnosť regiónu a kvalitu života obyvateľov.					
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s IROP</i> <u>Rozsah a oprávnené činnosti:</u> 1.financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégie CLLD A) personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie) B) vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD C) náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS D) finančné náklady (napr. bankové poplatky) E) náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégie CLLD (na úrovni MAS)					
Oprávnení prijímatelia	<i>v súlade s IROP</i> miestna akčná skupina (územie menej rozvinutého regiónu)					
Intenzita pomoci	<i>v súlade so Stratégiou financovania EŠIF pre programové obdobie 2014 – 2020</i> Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov: 95%					
Oprávnené výdavky	<i>v súlade s IROP</i>					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	<i>v súlade s IROP</i> max. 192 717,46 €					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	202 860,44	192 717,42	0,00	10 143,02	0,00
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	202 860,44	192 717,42	0,00	10 143,02	0,00
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií	<i>v súlade s IROP</i>					

Povinné prílohy stanovené MAS	-				
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota
	5.1.1.	Počet podporených MAS	Počet	0	1
	5.1.1.	Počet zrealizovaných výziev	Počet	0	7
	5.1.1.	Počet pracovníkov kancelárie MAS	Počet	0	3
Indikatívny harmonogram výziev	Nerelevantné				

Tabuľka č. 4CH: Chod MAS a animácie (dodatočná alokácia na základe splnenia míľníka A), max. 20% z pridelenej dodatočnej alokácie na základe splnenia míľníka A

<u>Názov opatrenia</u>	<u>4.3 Chod MAS a animácie</u>
<u>Priradenie kódu opatrenia</u>	<u>19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie</u>
<u>Priradenie k fokusovej oblasti PRV</u>	<u>6B- Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach</u>
<u>Ciele opatrenia</u>	<u>ciele opatrenia v nadväznosti k napĺňaniu cieľov stratégie CLLD</u> <u>Cieľ:</u> • <u>zabezpečiť úspešnú implementáciu, monitoring a hodnotenie stratégie CLLD,</u> • <u>zabezpečiť aktivizáciu obyvateľstva, propagáciu a úspešnú implementáciu stratégie CLLD</u> <u>Súvis s prioritou: č.4 – Efektívne riadenie územia</u> <u>Súvis so špecifickým cieľom: č.4 – Naplňovať ciele partnerstva</u> <u>ciele opatrenia v nadväznosti k napĺňaniu cieľov stratégie CLLD</u>
<u>Zdôvodnenie výberu</u>	<u>zdôvodnenie výberu opatrenia vo vzťahu ku konkrétne identifikovaným potrebám (tzv. intervenčná logika)</u> <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> <u>Potreba č. 4.1 - Plnenie cieľov a opatrení stratégie CLLD</u> <u>Podporením aktivít pre kvalitný prevádzkový a administratívny servis MAS spojený s riadením stratégie CLLD sa zabezpečí kvalitná a efektívna implementácia.</u> <u>Implementácia stratégie si vyžaduje dostatočné kapacity ľudských zdrojov. S tým súvisia nutné výdavky na personálne a administratívne náklady MAS. Implementácia stratégie nie je možná bez kapacít na fungovanie, je to súbor činností, ktorý si vyžaduje vysokú úroveň schopností manažmentu, komunikáciu s RO, konečnými prijímateľmi. Celý proces sa dá realizovať len za predpokladu dostatočných materiálnych a personálnych zdrojov.</u> <u>Implementácia stratégie prispieva k naplneniu strategického cieľa, ktorý je definovaný : zvýšiť konkurencieschopnosť regiónu a kvalitu života obyvateľov.</u> <u>Potreba č. 4.2 - Informácia a propagácia o území a MAS</u> <u>Cieľom partnerstva je obsahová, finančná časová implementácia stratégie CLLD – podpornými aktivitami pre dosiahnutie cieľa sú aktivity zamerané na informovanie o území a výsledkoch stratégie CLLD, dobrú pripravenosť miestnych aktérov pri vykonávaní stratégie CLLD a na vzdelávanie potencionálnych prijímateľov so zameraním na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov. Podpora je zameraná na financovanie animačných nákladov, propagačných a informačných materiálov, semináre, konferencie, workshopy.</u>
<u>Rozsah a oprávnené činnosti</u>	<u>Podpora v rámci operácie bude poskytovaná na náklady v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD, t.j. propagácia stratégie a informovanosť o dotknutom území a na nasledovné činnosti:</u> <u>– financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégie CLLD:</u> <u>a. personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové vrátane nákladov na prenájom kancelárskych priestorov, osobné náklady, poistenie);</u>

	<u>b. vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD;</u> <u>c. náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS;</u> <u>d. finančné náklady (napr. bankové poplatky);</u> <u>e. náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD (na úrovni MAS);</u> - <u>financovanie animačných nákladov MAS v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD:</u> <u>a. propagácia a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD;</u> <u>b. výmena informácií medzi miestnymi aktérmi - semináre, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj, zamerané na ich rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác;</u> <u>c. vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov.</u>					
<u>Oprávnení prijímatelia</u>	<u>MAS, ktorá je vybraná RO na implementáciu stratégie miestneho rozvoja, a má právnu formu občianske združenie – v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov.</u>					
<u>Intenzita pomoci</u>	<u>100% zo zdrojov EÚ a ŠR</u>					
<u>Oprávnené výdavky</u>	- <u>financovanie animačných nákladov MAS v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD:</u> <u>a. propagácia a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD;</u> <u>b. výmena informácií medzi miestnymi aktérmi - semináre, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj, zamerané na ich rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác;</u> <u>c. vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov.</u> <u>Náklady súvisiace s oživovaním stratégie (animácie) musia tvoriť min. 15% a max 25% z celkových výdavkov v rámci operácie Chod miestnej akčnej skupiny a animácie.</u> - <u>personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie)</u> - <u>vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD</u> - <u>náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS</u> - <u>finančné náklady (napr. bankové poplatky)</u> - <u>náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD (na úrovni MAS)</u>					
<u>Finančný plán</u>	<u>Región</u>	<u>Spolu</u>	<u>EÚ</u>	<u>ŠR</u>	<u>VZ</u>	<u>iné</u>
	<u>MR</u>	<u>28 986,43</u>	<u>21 739,83</u>	<u>7 246,60</u>	<u>=</u>	

	<u>VR</u>					
	<u>Spolu</u>	<u>28 986,43</u>	<u>21 739,83</u>	<u>7 246,60</u>		
<u>Merateľné ukazovatele projektu</u>	<u>Kód/ID</u>	<u>Názov/Ukazovateľ</u>	<u>Merná jednotka</u>	<u>Počiatočná hodnota</u>	<u>Celková cieľová hodnota</u>	
	<u>19.4</u>	<u>Počet podporených aktivít</u>	<u>počet</u>	<u>0</u>	<u>1</u>	

Tabuľka č. 4 I: Chod MAS a animácie (dodatočná alokácia na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách), max. 20% z pridelenej dodatočnej alokácie na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách

<u>Názov opatrenia</u>	<u>4.3 Chod MAS a animácie</u>
<u>Priradenie kódu opatrenia</u>	<u>19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie</u>
<u>Priradenie k fokusovej oblasti PRV</u>	<u>6B- Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach</u>
<u>Ciele opatrenia</u>	<u>ciele opatrenia v nadväznosti k napĺňaniu cieľov stratégie CLLD</u> <u>Cieľ:</u> <u>• zabezpečiť úspešnú implementáciu, monitoring a hodnotenie stratégie CLLD,</u> <u>• zabezpečiť aktivizáciu obyvateľstva, propagáciu a úspešnú implementáciu stratégie CLLD</u> <u>Súvis s prioritou: č.4 – Efektívne riadenie územia</u> <u>Súvis so špecifickým cieľom: č.4 – Naplňovať ciele partnerstva</u> <u>ciele opatrenia v nadväznosti k napĺňaniu cieľov stratégie CLLD</u>
<u>Zdôvodnenie výberu</u>	<u>zdôvodnenie výberu opatrenia vo vzťahu ku konkrétne identifikovaným potrebám (tzv. intervenčná logika)</u> <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> <u>Potreba č. 4.1 - Plnenie cieľov a opatrení stratégie CLLD</u> <u>Podporou aktivít pre kvalitný prevádzkový a administratívny servis MAS spojený s riadením stratégie CLLD sa zabezpečí kvalitná a efektívna implementácia.</u> <u>Implementácia stratégie si vyžaduje dostatočné kapacity ľudských zdrojov. S tým súvisia nutné výdavky na personálne a administratívne náklady MAS. Implementácia stratégie nie je možná bez kapacít na fungovanie, je to súbor činností, ktorý si vyžaduje vysokú úroveň schopností manažmentu, komunikáciu s RO, konečnými prijímateľmi. Celý proces sa dá realizovať len za predpokladu dostatočných materiálnych a personálnych zdrojov.</u> <u>Implementácia stratégie prispieva k naplneniu strategického cieľa, ktorý je definovaný : zvýšiť konkurencieschopnosť regiónu a kvalitu života obyvateľov.</u> <u>Potreba č. 4.2 - Informácia a propagácia o území a MAS</u> <u>Cieľom partnerstva je obsahová, finančná časová implementácia stratégie CLLD – podpornými aktivitami pre dosiahnutie cieľa sú aktivity zamerané na informovanie o území a výsledkoch stratégie CLLD, dobrú pripravenosť miestnych aktérov pri vykonávaní stratégie CLLD a na vzdelávanie potencionálnych prijímateľov so zameraním na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov. Podpora je zameraná na financovanie animačných nákladov, propagačných a informačných materiálov, semináre, konferencie, workshopy.</u>
<u>Rozsah a oprávnené činnosti</u>	<u>Podpora v rámci operácie bude poskytovaná na náklady v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD, t.j. propagácia stratégie a informovanosť o dotknutom území a na nasledovné činnosti:</u> <u>– financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégie CLLD:</u> <u>a. personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové vrátane nákladov na</u>

	<u>prenájom kancelárskych priestorov, osobné náklady, poistenie);</u> <u>b. vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD;</u> <u>c. náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS;</u> <u>d. finančné náklady (napr. bankové poplatky);</u> <u>e. náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD (na úrovni MAS);</u> <u>- financovanie animačných nákladov MAS v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD;</u> <u>a. propagácia a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD;</u> <u>b. výmena informácií medzi miestnymi aktérmi - semináre, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj, zamerané na ich rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác;</u> <u>c. vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov.</u>					
<u>Oprávnení prijímatelia</u>	<u>MAS, ktorá je vybraná RO na implementáciu stratégie miestneho rozvoja, a má právnu formu občianske združenie – v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov.</u>					
<u>Intenzita pomoci</u>	<u>100% zo zdrojov EÚ a ŠR</u>					
<u>Oprávnené výdavky</u>	<u>- financovanie animačných nákladov MAS v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD;</u> <u>d. propagácia a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD;</u> <u>e. výmena informácií medzi miestnymi aktérmi - semináre, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj, zamerané na ich rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác;</u> <u>f. vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov.</u> <u>Náklady súvisiace s oživovaním stratégie (animácie) musia tvoriť min. 15% a max 25% z celkových výdavkov v rámci operácie Chod miestnej akčnej skupiny a animácie.</u> <u>- personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie)</u> <u>- vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD</u> <u>- náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS</u> <u>- finančné náklady (napr. bankové poplatky)</u> <u>- náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD (na úrovni MAS)</u>					
<u>Finančný plán</u>	<u>Región</u>	<u>Spolu</u>	<u>EÚ</u>	<u>ŠR</u>	<u>VZ</u>	<u>iné</u>
	<u>MR</u>	<u>73 174,44</u>	<u>54 880,83</u>	<u>18 293,61</u>	<u>=</u>	<u>=</u>

	<u>VR</u>					
	<u>Spolu</u>	<u>73 174,44</u>	<u>54 880,83</u>	<u>18 293,61</u>	<u>=</u>	
<u>Merateľné ukazovatele projektu</u>	<u>Kód/ID</u>	<u>Názov/Ukazovateľ</u>	<u>Merná jednotka</u>	<u>Počiatočná hodnota</u>	<u>Celková cieľová hodnota</u>	
	<u>19.4</u>	<u>Počet podporených aktivít</u>	<u>počet</u>	<u>0</u>	<u>1</u>	

Časť B.) Akčný plán pre dodatočnú výkonnostnú alokáciu MAS

Tabuľka č. 4.Y: Opatrenie PRV – akčný plán pre dodatočnú výkonnostnú alokáciu

Názov opatrenia	1.1 Podpora poľnohospodárov PRV 4.1 Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov			
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	2A – Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie.			
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))</i> Rozsah činností: Pre kategóriu A): <i>1. Špeciálna rastlinná výroba:</i> <i>2. Živočíšna výroba:</i> <i>3. Zlepšenie využívania závlah:</i> <i>4. Zavádzanie inovatívnych technológií v súvislosti s variabilnou aplikáciou organických a priemyselných hnojív a ostatných substrátov s cieľom lepšenia kvalitatívnych vlastností a úrodnosti pôdy a ochrany pred jej degradáciou</i> <i>5. Zlepšenie odbytu</i> <i>6. Založenie porastov rýchlo rastúcich drevín a iných trvalých energetických plodín</i> <i>7. Skladovacie kapacity a poberová úprava</i> <i>8. Zníženie záťaže na životné prostredie vrátane technológií na znižovanie emisií skleníkových plynov v spojitosti s rastom produkcie alebo rastom kvality produkcie:</i> <i>9. Investície spojené s využitím biomasy vyprodukovanej primárne v rámci živočíšnej výroby s doplnkovou funkciou biomasy vyprodukovanej na ostatnej poľnohospodárskej pôde (nevyužitej ornej i TTP) a odpadových druhov biomasy z poľnohospodárstva, vlastnej výroby potravinárskych výrobkov:</i> Pre kategóriu B) – Investície realizované len v súvislosti s vypracovaným plánom reštrukturalizácie výroby v podniku resp. s plánom diverzifikácie výroby v podniku zameranými na			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	200 000,00	100 000,00	100 000,00
	VR	-	-	-
	Spolu	200 000,00	100 000,00	100 000,00
Názov opatrenia	1.2 Podpora výroby a spracovanie miestnych poľnohospodárskych produktov PRV 4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj			

	poľnohospodárskych výrobkov			
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	3A			
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))</i> 1. výstavba vrátane prípravy staveniska, rekonštrukcia a modernizácia objektov súvisiacich so spracovaním, skladovaním, uvádzaním na trh a/alebo vývojom poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane kancelárií (sklady obalových materiálov, čistiacich a dezinfekčných prostriedkov a pomôcok); 2. obstaranie, rekonštrukcia a modernizácia zariadení, strojov, prístrojov a technológií, spracovateľských a výrobných kapacít, vrátane laboratórneho vybavenia a detektorov kovov v rámci procesu spracovania, skladovania, uvádzania na trh produktov a /alebo vývoja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane produktov s chráneným označením pôvodu, chráneným zemepisným označením a zaručených tradičných špecialít podľa osobitného predpisu (nariadenie EÚ č. 1151/2012, nariadenie (EÚ) č. 1308/2013); 3. stavebné alebo technologické investície na vytvorenie alebo modernizáciu miestnej zbernej siete – príjem, skladovanie, úprava, triedenie a balenie; 4. nákup chladiarenských, mraziarenských alebo termoizolačných nákladných, osobných alebo špeciálnych automobilov, prívesov a návesov, nákladných automobilov a prívesov (návesov) špecializovaných na prepravu zvierat (aj nad 3,5 t), manipulačných vozíkov v súvislosti so spracovaním, resp. uvádzaním na trh 5. zavedenie technológií a postupov s cieľom vytvoriť nové alebo kvalitnejšie výrobky a otvorenie nových trhov, najmä v súvislosti s krátkym dodávateľským reťazcom vrátane podpory uvádzania výrobkov na trh alebo vypracovania programov správnej výrobnjej praxe; 6. stavebné alebo technologické investície podporujúce lepšie využitie alebo elimináciu vedľajších produktov alebo odpadu a čistiarne odpadových vôd; 7. investície v súvislosti s výrobou a miešaním krmív z poľnohospodárskych produktov 8. investície na vybudovanie a zariadenie vlastných podnikových predajní; 9. investície do zlepšenia pracovného prostredia pre zamestnancov (hygienické zariadenia, jedálne, odpočívárne, klimatizácia).			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	200 000,00	100 000,00	100 000,00
	VR	-	-	-
	Spolu	200 000,00	100 000,00	100 000,00
Názov opatrenia	2.1.1 Rozvoj kvalitných verejných služieb PRV 7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času			

	a kultúry a súvisiacej infraštruktúry			
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	6B—Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach			
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))</i> investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry—napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia športovísk a detských ihrísk, amfiteátrov, investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov; zriadenie nových, prístavba, prestavba, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich domov smútku vrátane ich okolia; investície súvisiace so zvyšovaním kvality života obyvateľov—investície spojené s odstraňovaním malých tzv. divokých skládok odpadov resp. opusteného odpadu; investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch (montáž kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov); investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania—rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržnice pre podporu predaja miestnych produktov a pod. investície do využívania OZE vrátane investícií spojenými s úsporou energie—len ako súčasť investícií do miestnych služieb.			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	100 268,91	100 268,91	0,00
	VZ	-	-	-
	Spolu	100 268,91	100 268,91	0,00
Názov opatrenia	2.1.3 Podpora občianskej infraštruktúry v lesných ekosystémoch PRV 8.5 Podpora na investície do zlepšenia odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov			
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	4A—Obnova, zachovanie a zvýšenie biologickej diverzity vrátane na územiach sústavy NATURA 2000			
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))</i> Činnosť 2: budovanie a obnova občianskej a poznávacej infraštruktúry v lesných ekosystémoch (náučné a turistické chodníky, cyklotrasy, odpočívadlá, pozorovateľne, mostíky, turistické značenie, mapové panely, informačné tabule, turistické útulne, ohniská, odpadkové koše, vyhliadkové veže, lanové dráhy, schody, rebríky, chodníky, objekty a centrá biodiverzity na pozorovanie—mokrade, malé vodné plochy, ukázkové lesné biotopy).			

	Činnosť 3: zlepšenie hniezdnych príležitostí vtákov v lese a iných prvkov zvyšujúcich biodiverzitu lesných ekosystémov, a to hlavne: —výrobou a inštaláciou hniezdnych búdok pre dutinové hniezdiče (predovšetkým pôtik kapeavý, sova obyčajná, sova dlhochvostá) a hmyzožravé spevavce; —výrobou a inštaláciou iných prvkov infraštruktúry biodiverzity pre ochranu, resp. podporu chránených druhov živočíchov.			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	120 000,00	120 000,00	0,00
	VR	-	-	-
	Spolu	120 000,00	120 000,00	0,00
Názov opatrenia	2.2.1 Podpora budovania ubytovacích zariadení a poskytovania doplnkových služieb PRV 6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností			
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	6A—Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov ako aj vytvárania pracovných miest			
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))</i> Činnosť 1: činnosti spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou zamerané na vytváranie podmienok pre rekreačné a relaxačné činnosti, vrátane vytvárania podmienok na poskytovanie vzdelávania a vytvorenie konferenčných priestorov. Oprávnená je výstavba ubytovacích zariadení, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich ubytovacích zariadení, ako aj nevyužívaných objektov na ubytovacie zariadenie a to s kapacitou od 5 do 30 lôžok, v nadväznosti na vytvorenie alebo modernizáciu areálu na rozvoj rekreačných a relaxačných činností. Činnosť 2: činnosti spojené s poskytovaním služieb pre cieľovú skupinu: deti, seniori a občania so zníženou schopnosťou pohybu. V rámci danej oblasti je možné sa zamerať aj na terapie (hipoterapia, animoterapia), lesnú pedagogiku a pod., ktoré prispievajú k rekonvalescencii, lepšiemu začleneniu do spoločenského života, zvýšeniu motoriky cieľovej skupiny. Činnosť 3: spracovanie a uvádzanie na trh produktov, ktorých výstup spracovania nespadá do prílohy I ZFEÚ. V rámci využívania obnoviteľných zdrojov energie sú oprávnené nasledovné investície za podmienky, že časť energie prijateľ podpory spotrebuje vo vlastnom podniku a v prípade využívania solárnej energie, táto pokryje sprostredkovane aj časť jeho spotreby tepla resp. bude vyrobená elektrina použitá aj na klimatizáciu a pod.:			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ a ŠR	VZ

	MR	272 727,27	150 000,00	122 727,27
	VR	-	-	-
	Spolu	272 727,27	150 000,00	122 727,27
Názov opatrenia	4.2 Animácie PRV—19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie			
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	6B—Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach			
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))</i> 1. propagácia a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD; 2. výmena informácií medzi miestnymi aktérmi—semináre, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj, zamerané na ich rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác; 3. vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	30 608,07	30 608,07	0,00
	VR	-	-	-
	Spolu	30 608,07	30 608,07	0,00

Tabuľka č. 4.Z: Opatrenia IROP—akčný plán—pre dodatočnú výkonnostnú alokáciu

	2.1.4 Skvalitnenie dopravnej infraštruktúry 3.1—Budovanie komunitných sociálnych centier IROP—oprávnená aktivita—Rozvoj základnej infraštruktúry
Priradenie k ŠC IROP	5.1.2—Zlepšenie udržateľnosti vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s IROP</i> A) Sociálne a komunitné služby zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno—technického vybavenia zvysovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych služieb

	infraštruktúra komunitných centier B) Dopravné prepojenia a dostupnosť sídiel výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk na linkách prepájajúcich obec s mestom; budovanie prvkov a podpora opatrení na zvyšovanie bezpečnosti dopravy v mestách zriaďovanie obnovy a výstavby cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo k verejným službám C) Infraštruktúra vzdelávania vybudovanie, modernizácia odborných učební, laboratórií, jazykových učební ZŠ			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	263 157,89	250 000,00	13 157,89
	VR	-	-	-
	Spolu	263 157,89	250 000,00	13 157,89
Názov opatrenia	1.3 Podpora podnikania v mikro a malých miestnych podnikoch IROP oprávnená aktivita Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, SZČO, družstiev			
Priradenie k ŠC IROP	5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií			
Rozsah a oprávnené činnosti	v súlade s IROP Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev: obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb podpora marketingových aktivít podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky a výmena skúseností			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	363 636,36	200 000,00	163 636,36
	VR	-	-	-
	Spolu	363 636,36	200 000,00	163 636,36

--

Názov opatrenia	4.1 Chod MAS			
	IROP — oprávnená aktivita — financovanie prevádzkových nákladov spojených s riadením uskutočňovania stratégie CLLD			
Priradenie k ŠC IROP	5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií			
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s IROP</i> <u>Rozsah a oprávnené činnosti:</u> 1. financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégie CLLD A) personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie) B) vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD C) náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS D) finančné náklady (napr. bankové poplatky) E) náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégie CLLD (na úrovni MAS)			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	182 574,43	173 445,71	9 128,72
	VR	-	-	-
	Spolu	182 574,43	173 445,71	9 128,72

5.3. Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD

5.3.1. Opis monitorovania a hodnotenia stratégie CLLD

Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD MAS Rajecká dolina je základom pre poskytovanie nevyhnutných údajov, potrebných pre sledovanie, akým spôsobom a akým tempom sa plnia jednotlivé priority MAS Rajecká dolina. Umožňujú vecne kvantifikáciou údajov sledovať približovanie sa k danému strategickému cieľu v pravidelných časových intervaloch.

Systém monitorovania bude realizovaný na viacerých úrovniach: sledovanie povinných ukazovateľov pre PRV a IROP, sledovanie vlastných ukazovateľov, ktoré si zadefinovala MAS s cieľom dosiahnuť strategický cieľ stratégie CLLD..

Podkladom pre vyhodnocovanie ukazovateľov budú monitorovacie správy žiadateľov, ktoré budú predkladať na MAS a vlastný monitoring v území, ktorý bude vykonávať Monitorovací výbor s administratívnou pomocou Kancelárie MAS.

Monitorovací výbor v spolupráci s Kanceláriou MAS Rajecká dolina 2x ročne spracuje monitorovaciu správu o plnení stanovených ukazovateľov. Monitorovací výbor spracúva min. 1 x ročne správu o implementácii stratégie, zahrnie do nej v prípade potreby návrh opatrení na plnenie stanovených ukazovateľov. Monitorovací výbor svoje správy a výročnú monitorovaciu správu predkladá Rade, ktorá následne prijíma potrebné opatrenia opatrenia, ktoré predloží na schválenie Valnému zhromaždeniu.

Súčasne kancelária MAS Rajecká dolina vypracuje a zašle informáciu riadiacim orgánom PRV a IROP podľa príslušnosti projektov.

Postupy sebahodnotenia MAS Rajecká dolina

– implementácia stratégie CLLD vrátane 7 kľúčových znakov LEADRA

Stratégia CLLD bola spracovaná s dôrazom na uplatnenie 7 kľúčových znakov LEADER vid'. Kapitola 2,3,4, 5:

Znak č. 1. Oblastné stratégie miestneho rozvoja, Znak č. 2. Prístup zdola nahor, Znak č. 3. Verejno-súkromné partnerstvá: Miestne akčné skupiny (MAS), Znak č. 4. Uľahčovanie inovácie, Znak č. 5. Integrované a viacsektorové akcie, Znak č. 6. Vytváranie sietí, Znak č. 7. Spolupráca.

Implementácia stratégie v obsahovom a časovom rámci, tak ako je navrhnutá spĺňa požadované princípy a na jej správnu a efektívnu implementáciu bude dohliadať

Monitorovací výbor so svojimi kompetenciami v rámci svojej činnosti na svojich zasadnutiach. V prípade neplnenia stanovených zásad bude navrhovať Rade OZ riešenia a podnety na nápravu. Práva a povinnosti Monitorovacieho výboru sú uvedené v stanovách združenia.

- implementačný proces

Základom sebahodnotenia implementácie stratégie je vypracovaná monitorovacia správa o priebehu riešení projektov a schvaľovací protokol od monitorovacieho výboru o plnení stratégie MAS Rajecká dolina na základe systému monitorovacích ukazovateľov na rôznych úrovniach. Monitorovací výbor zverejní 30 dní po skončení kalendárneho roka monitorovaciu správu o činnosti a napĺňaní cieľov CLLD na webovom sídle MAS.

Súčasťou sebahodnotenia bude:

1. dodržiavanie časového harmonogramu výziev MAS Rajecká dolina pre jednotlivé podopatrenia podľa predloženého strategického zámeru MAS Rajecká dolina,
2. počet prijatých projektov s podpísanými zmluvami na realizáciu jednotlivých priorít, definovaných v strategickom zámere MAS Rajecká dolina,
3. dodržiavanie plánu finančného krytia za jednotlivé podopatrenia v každom roku realizácie podľa predbežne naplánovaných výdavkov, definovaných v tabuľke plánu financovania podopatrení za roky 2016 – 2023,

- riadiaci proces

Okrem implementácie stratégie MAS Rajecká dolina pravidelne vyhodnocuje 1 x ročne svoje inštitucionálne zabezpečenie implementácie stratégie v oblasti

- funkčnosť existujúcej organizačnej štruktúry MAS Rajecká dolina,
- funkčnosť manažmentu MAS Rajecká dolina,
- flexibilitu, účinnosť a oprávnenosť rozhodovacích postupov o stratégii a projektoch,
- schopnosť MAS Rajecká dolina zabezpečiť implementáciu stratégie a projektov,
- schopnosť MAS Rajecká dolina zabezpečiť monitoring a hodnotenie projektov.

Pre interné hodnotenie MAS Rajecká dolina Rada MAS Rajecká dolina na základe monitorovacích hlásení a správy o kvalite inštitucionálneho zabezpečenia, správe Kontrolnej a revíznej komisie spracuje informáciu o stave riešení a chode MAS Rajecká dolina a predloží informáciu Valnému zhromaždeniu MAS Rajecká dolina súčasne s návrhom opatrení, ktoré budú nevyhnutné v prípade neplnenia stanovených ukazovateľov.

- propagácia a vzdelávanie

MAS bude zabezpečovať vzdelávacie a informačné aktivity pre svojich členov, vzdelávacie aktivity pre zvyšovanie odbornosti manažmentu Kancelárie MAS, informačné aktivity pre záujemcov o finančný príspevok a takisto propagačné aktivity pre efektívnu realizáciu stratégie CLLD a propagáciu prístupu LEADER. Merateľné ukazovatele súvisiace so vzdelávacími a informačnými aktivitami sú súčasťou systému hodnotenia a monitorovania a jeho monitoring a hodnotenie zabezpečuje Monitorovací výbor.

Identifikácia rizík implementácie stratégie:

- nezáujem o realizáciu projektov z dôvodu vysokej administratívnej náročnosti prípravy a vyúčtovania projektov
- nezáujem o realizáciu projektov z dôvodu malých skúseností potencionálnych žiadateľov s prípravou a realizáciou projektov
- nezáujem o realizáciu projektov z dôvodu nedostatočného prístupu k finančným zdrojom potrebných na prefinancovanie projektov systémom refundácie
- časové zdržanie vo vyhodnocovaní a preplácaní ŽoNFP / ŽoPr na úrovni PPA, RO pre IROP

Opatrenia na elimináciu rizík:

- informovanosť a poradenstvo žiadateľom zo strany MAS
- aktívna spolupráca s RO pre PRV, RO pre IROP, PPA, NSRV
- pravidelný monitoring a vyhodnocovanie realizácie stratégie a včasné prijímanie opatrení na plnenie ukazovateľov (zmeny v hodnotiacich a výberových kritériách, zmena alokácie jednotlivých opatrení, a pod.

Popis spôsobu hodnotenia multiplikačných efektov:

viď kapitola 7.5 stratégie CLLD

5.3.2. Monitorovacie ukazovatele

Tabuľka č. 5 Povinné ukazovatele na úrovni programu – PRV SR

Názov cieľového ukazovateľa	Cieľová hodnota v roku 2023 2025
Počet obyvateľov obce/obeí, ktorí budú mať prospech z realizovaného projektu Čistý počet obyvateľov, ktorý má prospech zo zlepšenia služieb	20 5 000
Počet obyvateľov podporenej MAS	34 064 31 764
Počet novovytvorených pracovných miest z realizovaných projektov (LEADER/PRV) prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku celkom	4

Tabuľka č. 6 Celkové verejné výdavky – PRV SR

Názov ukazovateľa výstupu	Cieľová hodnota v roku 202 3 53
Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora na vykonávanie operácií v rámci stratégie CLLD (len časť z PRV)	623 632,12 1 134 436,45
Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora pri prevádzkových nákladoch a oživení - (len časť z PRV)	34 008,96 136 169,87

Tabuľka č. 7 Povinné ukazovatele na úrovni IROP

Názov ukazovateľa výstupu	Merná jednotka	Cieľová hodnota v roku 2023
Počet podporených podnikov	Podnik	3
Zamestnanosť v podporených podnikoch	FTE	7
Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre firmu nové	podnik	1
Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre trh nové	podnik	0
Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	Počet	4

Vlastná tabuľka 3 Povinné ukazovatele na úrovni špecifických ukazovateľov IROP

Špecifický cieľ :	Ukazovateľ	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
-------------------	------------	----------------	----------------------	------------------	-----------------	-----------	-----------------------

5.1.1	Podiel zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zamestnancov a SZČO na celkovom počte zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zamestnancov a SZČO v sektoroch nespádajúcich do podpory PRV 2014-2020	Ekvivalent plných pracovných úväzkov	0	2014	4	ITMS	ročne
5.1.2	Vidiecka a mestská populácia so zlepšenou infraštruktúrou a prístupom k verejným službám	Obyvateľ	0	2014	20 000	MPRV SR	ročne

Vlastná tabuľka 4 Povinné ukazovatele na úrovni fokusových oblastí PRV

Vyčíslené ukazovatele zahŕňajú podporu na vykonávanie operácií v rámci stratégie CLLD, časť z PRV

Fokusová skupina	Ukazovateľ výstupu	Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota v roku 2023
2A	Počet podporených činností/operácií	počet	0	34
	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/prijemcov	počet	0	34
	Celkové verejné výdavky	€	0	160 000 240 000,00
	Celkové investície	€	0	320 000 480 000,00
3A	Počet podporených činností/operácií	počet	0	21
	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/prijemcov	počet	0	21
	Celkové verejné výdavky	€	0	100 000,00 26 411,25
	Celkové investície	€	0	200 000,00 52 822,50
6B*	Počet podporených činností/operácií	počet	0	614
	Celkové verejné výdavky	€	0	363 632,11 868 025,20
	Celkové investície	€	0	363 632,11

				<u>868 025,20</u>
--	--	--	--	-------------------

6B**	Počet podporených činností/operácií	počet	0	4320
	Celkové verejné výdavky	€	0	632 632,12 <u>1 134 436,45</u>
	Celkové investície	€	0	883 632,11 <u>1 400 847,70</u>

* fokusová oblasť 6B zahŕňa opatrenie č.7

**fokusová oblasť 6B zahŕňa opatrenie č.19 LEADER, ako celok

Vlastná tabuľka 5 Vlastné ukazovatele na úrovni priorit, špecifických cieľov / fokusových skupín, opatrení stratégie CLLD

Priorita	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota
č.1 Podpora konkurencieschopnosti miestnej ekonomiky	Celkové investície pre podporu podnikania	Hodnota / €	0	901 818,18 <u>532 822,50</u>
č.2 Zatraktívnenie prostredia pre život obyvateľov a návštevníkov	Celkové investície pre zatraktívnenie prostredia	Hodnota / €	0	268 895,27 <u>868 025,20</u>
č.3 Rozvoj komunitných služieb	Celkové investície pre rozvoj komunitných aktivít	Hodnota / €	0	210 526,32
č.4 Efektívne riadenie územia	Dosiahnutý míľnik A	Termín	Účinnosť zmluvy o_NFP na chod MAS	Do 24 mesiacov od účinnosti zmluvy
	Dosiahnutý míľnik B	Termín	Účinnosť zmluvy o_NFP na chod MAS	Do 30.6.2020
Špecifický cieľ s priradením k fokusovej skupine a_ŠC IROP	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota
1. Vytvoriť nové a udržať pracovné miesta v regióne 2A,3A, 511	Počet pracovných miest v MAS v mikro, malých a poľnohospodárskych podnikoch	Počet	0	8
2.1 Zvýšiť kvalitu života obyvateľov a návštevníkov 6B,512	Počet obyvateľov s úžitkom zo zrealizovaných investícií	Počet	0	250 000

2.2 Podporiť rozvoj CR, kultúrnych a prírodných hodnôt 6B	Počet operácií pre podporu cestovného ruchu	Počet	0	3
3. Podporiť rozvoj komunitných a sociálnych služieb 512	Počet operácií pre podporu komunitných služieb	Počet	0	2
4. Naplňať ciele partnerstva 6B, 511, 512	Počet zazmluvnených žiadostí o príspevok	Počet	0	13
Opatrenie stratégie/ PRV alebo IROP	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota
1.1 / 4.1	Plánované aktivity realizované projektami - Špecializovaná rastlinná výroba	počet	0	4 2
1.1 / 4.1	Plánované aktivity realizované projektami – Živočišná výroby	počet	0	2
1.1 / 4.1	Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku celkom	počet	0	2 3
1.2 / 4.2	Počet podporených poľnohospodárskych subjektov /príjemcov (celkom)	služba	0	2 1
1.1 / 4.2	Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku	počet	0	2 1
2.1.2 / 7.2	Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry (IT alebo iných) – Počet obyvateľov za obce /združenia obcí v rámci realizovaných projektov (jedinečné, tzn. vylúčené sú viacnásobne úspešné obce).	služba	0	1 50 000
2.2.2 / 7.5	Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry (IT alebo iných) – Počet obyvateľov za obce /združenia obcí v rámci realizovaných projektov (jedinečné, tzn. vylúčené sú viacnásobne úspešné obce).	počet	0	10 000
2.2.2 / 7.5	Turistické informácie a informačné tabule	počet	0	2 6
1.3 / 511	Počet projektov so zameraním na miestne produkčné reťazce projektov	Počet	0	1

2.1.4 / 512	Počet podporených projektov	Počet	0	1
3.1 / 512	Počet podporených projektov	Počet	0	3
2.1.4 / 512	Počet nových pracovných miest	Počet	0	1
3.1 / 512	Počet nových pracovných miest v sociálnych centrách	Počet	0	2
4.1 / 511	Počet pracovníkov kancelárie MAS	Počet	0	3
4.2 / 19.4	Počet informačno-propagačných aktivít MAS	Počet	0	20

Frekvencia monitorovania je uvedená v texte kapitoly 5.3.1 v rámci kompetencií Monitorovacieho výboru.

6. Finančný rámec

6.1. Financovanie stratégie CLLD

Tabuľka č. 8 Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP

	SPOLU EUR
Celkové zdroje z PRV (EPFRV) a IROP (EFRR) (maximálny limit podľa vzorca pre MAS v súlade s kapitolou 6.4 Systému riadenia CLLD), z toho:	1 360 358,54
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	1 133 632,12
Chod MAS a animácie	— 226 726,42

	Spolu Eur	
Základná alokácia		
<u>Celkové zdroje z PRV (EPFRV) a IROP (EFRR) (maximálny limit podľa vzorca pre MAS v súlade s kapitolou 6.4 Systému riadenia CLLD), z toho:</u>	<u>1 360 358,54</u>	
<u>Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD</u>	<u>1 133 632,12</u>	
<u>Chod MAS a animácie</u>	<u>226 726,42</u>	
Dodatočná alokácia na základe splnenia míľníka A		
<u>Celkové zdroje z PRV (EPFRV), z toho:</u>	<u>173 918,60</u>	
<u>Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD</u>	<u>144 932,17</u>	
<u>Chod MAS a animácie</u>	<u>28 986,43</u>	
<u>Dodatočná alokácia na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách</u>		
<u>Celkové zdroje z PRV (EPFRV), z toho:</u>	<u>439 046,60</u>	
<u>Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD</u>	<u>365 872,16</u>	
<u>Chod MAS a animácie</u>	<u>73 174,44</u>	
Celkom Chod MAS a animácie	Chod MAS	Animácie
<u>Suma v rámci IROP v zmysle vydaného rozhodnutia na Chod MAS1 a Chod MAS2</u>	<u>192 717,42</u>	0
<u>Suma v rámci PRV v zmysle vydaného rozhodnutia na podopatrenie 19.4 základná alokácia</u>	<u>0</u>	34 009,00
<u>Suma v rámci dodatočnej alokácie na základe splnenia míľníka A</u>	<u>28 986,43</u> <u>24 636,43</u>	<u>4 350,00</u>
<u>Suma v rámci dodatočnej alokácie na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách</u>	<u>73 174,44</u> <u>62 194,44</u>	<u>10 980,00</u>

Tabuľka č. 9 Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP rozdelené podľa fondov

	Fond	Región⁷	SPOLU (EUR)
Celkové zdroje z PRV (EPFRV) a IROP (EFRR) (základná alokácia podľa vzorca pre MAS v súlade s kapitolou 6.4 Systému riadenia CLLD), z toho:	EPFRV, EFRR	MR	1 360 358,54
	-	VR	-
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	EPFRV, EFRR	MR	1 133 632,12
	-	VR	-
Chod MAS	EFRR	MR	192 717,42
	-	VR	-
Animácie	EPFRV	MR	34 009,00
	-	VR	-

Pozn.: Financovanie chodu MAS vrátane animácií musí byť v súlade s kapitolou 6.2 Systému riadenia CLLD.

Tabuľka č. 10 Rozdelenie zdrojov na jednotlivé typy výdavkov v rámci príslušných programov

	Región	PRV				IROP				SPOLU			
		EPFRV	ŠR	VZ	spolu	EFRR	ŠR	VZ	spolu	fondy	ŠR	VZ	spolu
operácie v rámci stratégie CLLD	MR	467 724,09	155 908,03	260 000,00	883 632,12	510 000,00		187 607,66	697 607,66	977 724,09	155 908,03	447 607,66	1 581 239,78
	VR												
chod MAS	MR					192 717,42		10 143,02	202 860,44	192 717,42		10 143,02	202 860,44
	VR												
animácie	MR	25 506,75	8 502,25		34 009,00					25 506,75	8 502,25		34 009,00
	VR												
SPOLU	MR	493 230,84	164 410,28	260 000,00	917 641,12	702 717,42		197 750,68	900 468,10	1 195 948,26	164 410,28	457 750,68	1 818 109,22
	VR												
	spolu	493 230,84	164 410,28	260 000,00	917 641,12	702 717,42		197 750,68	900 468,10	1 195 948,26	164 410,28	457 750,68	1 818 109,22

Pozn.: V tabuľkách č. 8, č. 9 alebo č. 10. sa započítavajú aj zdroje v rámci opatrenia 19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie.

6.2. Finančný plán pre opatrenia

–	Vyvážený pomer PRV:IROP
pre stratégie mimo BSK (menej rozvinutý región)	54 : 46
pre stratégie v rámci BSK (viac rozvinutý región)	75 : 25

Tabuľka č. 11 Sumárna tabuľka finančného plánu

Opatrenie stratégie CLLD	Fond	Región ⁷	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
Opatrenie 4.1 (opatrenie zo stratégie 1.1)	EPFRV	MR	320 000,00	120 000,00	40 000,00	160 000,00	-
		VR	-	-	-	-	-
Opatrenie 4.2 (opatrenie zo stratégie 1.2)	EPFRV	MR	200 000,00	75 000,00	25 000,00	100 000,00	-
		VR	-	-	-	-	-
Opatrenie 5.1.1 (opatrenie zo stratégie 1.3)	EFRR	MR	381 818,18	210 000,00	0,00	171 818,18	-
		VR	-	-	-	-	-
Opatrenie 7.2 (opatrenie zo stratégie 2.1.2)	EPFRV	MR	163 632,12	122 724,09	40 908,03	0,00	-
		VR	-	-	-	-	-
Opatrenie 5.1.2 (opatrenie zo stratégie 2.1.4)	EFRR	MR	105 263,16	100 000,00	0,00	5 263,16	-
		VR	-	-	-	-	-
Opatrenie 7.5 (opatrenie zo stratégie 2.2.2)	EPFRV	MR	200 000,00	150 000,00	50 000,00	0,00	-
		VR	-	-	-	-	-
Opatrenie 5.1.2 (opatrenie zo stratégie 3.1)	EFRR	MR	210 526,32	200 000,00	0,00	10 526,32	-
		VR	-	-	-	-	-
Opatrenie 5.1.1 (opatrenie zo stratégie 4.1)	EFRR	MR	202 860,44	192 717,42	0,00	10 143,02	-
		VR	-	-	-	-	-
Opatrenie 19.4 (opatrenie zo stratégie 4.2)	EPFRV	MR	34 009,00	25 506,75	8 502,25	0,00	-
		VR	-	-	-	-	-

Pozn: V tabuľke č. 11 sa uvádzajú len opatrenia v rámci PRV a IROP.

Tabuľka č. 12 Celkový pomer medzi fondmi na stratégiu

–	PRV (EPFRV) : IROP (EFRR)
Stratégia CLLD mimo BSK (menej rozvinutý región)	55,01:44,99
Stratégia CLLD v rámci BSK (viac rozvinutý región)	

Pozn.: V tabuľke č. 12 sa uvádzajú len zdroje za opatrenia PRV a IROP a bez zdrojov podopatrenia 19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie.

Tabuľka č. 9 Zameranie stratégie podľa sektorov

Názov opatrenia stratégie CLLD	Rozpočet na opatrenie	Oprávnený prijímateľ verejný sektor (označiť „X“)	Oprávnený prijímateľ neverejný sektor (označiť „X“)
Opatrenie 4.1 (opatrenie zo stratégie 1.1)	160 000,00 <u>240 000,00</u>	-	x
Opatrenie 4.2 (opatrenie zo stratégie 1.2)	100 000,00 <u>26 411,25</u>	-	x
Opatrenie 7.2 (opatrenie zo stratégie 2.1.2)	163 632,12 <u>627 095,53</u>	x	-
<u>Opatrenie 7.4 (opatrenie zo stratégie 2.1.1)</u>	<u>140 000,00</u>	<u>x</u>	
Opatrenie 7.5 (opatrenie zo stratégie 2.2.2)	200 000,00 <u>90 929,67</u>	x	-
<u>Opatrenie 7.6 (opatrenie zo stratégie 2.2.1)</u>	<u>10 000,00</u>		<u>x</u>
Opatrenie 19.4 (opatrenie zo stratégie 4.2)	34 009,00	-	-
<u>Opatrenie 4.3 zo stratégie</u>	<u>102 160,87</u>		
<u>Celkový rozpočet podľa sektorov vrátane Chod MAS a Animácie</u>	<u>1 270 606,32</u>		
<u>Percentuálny pomer zamerania stratégie</u>	<u>100% — 1 134 436,45</u>	<u>75,64%</u>	<u>24,36%</u>

Tabuľka č. 10 Zameranie stratégie podľa sektorov v rámci IROP

Opatrenie 5.1.1 (opatrenie zo stratégie 1.3)	210 000,00	-	x
Opatrenie 5.1.2 (opatrenie zo stratégie 2.1.4)	100 000,00	x	-
Opatrenie 5.1.2 (opatrenie zo stratégie 3.1)	200 000,00	-	x
Opatrenie 5.1.1 (opatrenie zo stratégie 4.1)	192 717,42	-	-
Celkový rozpočet vrátane Chod MAS I. a II podľa sektorov	702 717,42 1 644 436,45		
Percentuálny pomer zamerania stratégie	100% 100% 510 000,00 100%	X% 19,61% 58,26%	X% 80,39% 41,74%

<u>Dodatočná alokácia na základe splnenia mílnika A</u>	<u>173 918,60</u>
<u>Dodatočná alokácia na základe predĺženia obdobia PRV SR 2014 – 2022 v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách</u>	<u>439 046,60</u>
<u>SPOLU</u>	<u>612 965,20</u>
<u>Výpočet chod MAS a animácie</u>	<u>102 160,87</u>
<u>Implementácia projektov</u>	<u>510 804,33</u>
<u>minimálne 15% súkromný sektor</u>	<u>76 620,65</u>

7. Zhodnotenie prínosov stratégie CLLD, jej synergie a doplnkovosť

Základným prínosom stratégie CLLD pre programové obdobie 2014 – 2020 je definícia integračných prvkov, to znamená spoločných oblastí, ktoré majú pre vybraté územie zjednocujúci, spájajúci a zlučujúci charakter a ktoré súčasne sú oproti súčasnému stavu inovatívne, prinášajúce synergický efekt, t. j. nápady jedných motivujú druhých a tým sa vytvára nová kvalita spoločenstva..

Stratégia je spracovaná tak, aby prispela k rozvoju územia podľa vyšpecifikovaných potrieb. Plánované opatrenia sú zamerané na tvorbu pracovných miest, na zvyšovanie konkurencieschopnosti územia, na zvyšovanie kvality života občanov, zohľadnením dodržania princípov ochrany životného prostredia a s využitím inovatívnych technológií a to v súlade s cieľmi PRV, IROP a ostatnými nadradenými dokumentmi na regionálnej úrovni.

7.1. Prínosy k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia

Z pohľadu regionálnej politiky je región územne vymedzeným priestorom na tvorbu a uskutočňovanie regionálnej ekonomickej, sociálnej, štrukturálnej, či inovačnej politiky – má za úlohu uspokojovať potreby vyvolané vlastným aktívnym prístupom alebo ako reakciu na impulzy z vonkajšieho prostredia. Typickou vlastnosťou ekonomického regiónu je stanovovanie cieľov a cieľavedomá aktivita so stratégiou na ich dosiahnutie. Všeobecným cieľom rozvoja regiónov je dosahovanie prosperity a blahobytu ich obyvateľov, ktoré sa odvodzujú od ekonomického rozvoja a vyjadrujú sa pomocou konkurencieschopnosti daného územia a konkurencieschopnosti ekonomických činiteľov v ňom umiestnených. Regionálny rozvoj sa chápe ako rozvoj definovaného regiónu, ako holistický proces zameraný na dosiahnutie pokroku v ekonomickej, sociálnej, kultúrnej a environmentálnej oblasti. Pritom sa má existujúci potenciál využiť na zvyšovanie životnej úrovne a kvality života obyvateľov regiónu. Stratégia regionálneho rozvoja v rámci spoločenstva MAS Rajecká dolina je zameraná na podporu podnikania, podporu cestovného ruchu budovaním sofistikovaných cyklotrás, k tvorbe pracovných miest prostredníctvom podpory podnikateľov a tvorby pracovných miest pre zraniteľné skupiny podporou komunitných centier. Podporou miestneho obyvateľstva budovaním športovísk sa prispeje k možnosti vyššej relaxácie obyvateľov regiónu.

Na priamu podporu ekonomického rozvoja je zameraná celá priorita č. 1, s opatreniami 1.1, 1.2 a 1.3. č a z priority č. 2 opatrenie 2.2.1. K tvorbe nových pracovných

miest dôjde zamestnávaním, alebo prostredníctvom vytvárania samozamestnania, teda založenia živnosti resp. iného oprávnenia na podnikania alebo podporou rozvoja podnikania.

~~Pre základnú alokáciu sa predpokladá vytvorenie 11 pracovných miest, pričom podiel rozpočtu stratégie CLLD na jedno pracovné miesto činí 123 668,96 €.~~

7.2. Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV

Poľnohospodárstvo predstavuje na vidieku jedno z mála odvetví, ktoré má potenciál vytvárať pracovné miesta a zamestnávať aj starších a menej kvalifikovaných zamestnancov, ktorí sa v inom odvetví nedokážu uplatniť. Zároveň predstavuje zastúpenie domácej produkcie na trhu a tvorbu pridanej hodnoty. Význam malých fariem narastá najmä v menej produkčných oblastiach Slovenska, ktoré majú značný potenciál najmä v nižších nákladoch. Podopatrenie „Podpora na začatie podnikania pre malé poľnohospodárske podniky“ reaguje na potrebu podpory investičných aktivít malých poľnohospodárskych podnikov, ktoré majú obmedzený prístup k zdrojom financovania a ktoré prispeje k zlepšeniu hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie ~~reštrukturalizácie~~ a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie tým, že malým poľnohospodárskym podnikom umožní získať podporu na ich ekonomickú životaschopnosť. Schválený Akčný plán rozvoja vidieka SR 2014-2020 umožnil svojim zameraním tematických oblastí špecifikovať v stratégii MAS tie oblasti, ktoré miestna akčná skupina považuje za dôležité a významné z hľadiska ďalšieho rozvoja príslušného regiónu. Vybratá stratégia MAS Rajecká dolina prispieva k naplneniu hlavných cieľov rozvoja vidieka podporou zvýšenia rastu (vyššej pridanej hodnoty), udržaniu a tvorby pracovných miest na vidieku a to všetko v súlade s ochranou životného prostredia. Tým prispieva aj k plneniu cieľov SPP a Stratégií Európa 2020. Z hľadiska dosiahnutia stanovených cieľov stratégie MAS sa zameralo na riešenie nasledovných potrieb:

- Podpora investičných aktivít malých podnikov s výrazne obmedzeným prístupom k zdrojom financovania.
- Podpora predaja domácej produkcie a zvyšovanie kvality, rozvoj krátkych dodateľských reťazcov vrátane investícií v oblasti spracovania a odbytu / marketingu poľnohospodárskej a lesnej produkcie.
- Udržanie existujúcich a vytváranie nových pracovných miest na vidieku.

- Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry.
- Podpora investícií zlepšujúcich odolnosť a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov.

Cieľ je napĺňaný opatreniami:

1.1 Podpora poľnohospodárov

1.2 Podpora výroby a spracovania miestnych poľnohospodárskych produktov

2.1.3 Podpora občianskej infraštruktúry v lesných ekosystémoch

Napĺňanie tohto cieľa stratégia prispeje k zvýšeniu konkurencieschopnosti miestnych podnikov a následne udržania a zvyšovania pracovných príležitostí, podporou inovačných procesov v poľnohospodárstve, čím sa naplnia identifikované potreby PRV.

- **podporenie znevýhodnených/marginalizovaných skupín pri rozvoji ekonomického potenciálu**

Stratégia MAS Rajecká dolina počíta s úzkym prepojením vytvorených komunitných pracovísk s chránenými dielňami a sociálnymi podnikmi. Prínosom pre zraniteľné skupiny obyvateľstva bude poskytnutie celého spektra pomoci, zvlášť pre dlhodobu nezamestnaných, zdravotne znevýhodnených a tiež osamelých rodičov, ktorí majú v starostlivosti maloleté deti. V komunitných centrách budú mať možnosť ľudia ohrození sociálnym vylúčením získať nové pracovné zručnosti, výcviky a poradenstvo a následne pracovné miesta v chránených dielňach a v sociálnych podnikoch.

Opatrenie stratégie 3.1 Budovanie komunitných sociálnych centier reaguje na požiadavky tejto kategórie obyvateľov.

Opatrenie 4.2 Animácie – je zamerané na vzdelávanie potencionálnych prijímateľov. MAS sa bude venovať vzdelávacím aj informačným aktivitám, ktoré napomôžu aj ohrozeným skupinám zapojiť sa do procesu prípravy projektov ako aj aktivizovať sa ako člen Partnerstva.

- **zachovanie princípov ochrany a zlepšenie životného prostredia**

Stratégia rozvoja územia MAS Rajecká dolina má okrem ekonomického, sociálneho aj ekologický rozmer. V opatreniach sú prínosy pre životné prostredie začlenené tak, aby boli realizovateľné a viditeľné. Priamym prínosom zo stratégie pre zlepšenie životného prostredia je opatrenie 2.1.2 Podpora pri skvalitňovaní miestnej infraštruktúry ktorého oprávnenými

činnosťami je odstraňovanie čiernych skládok, investície do využívania obnoviteľných zdrojov energie vrátane investícií spojených s jej úsporou a tiež opatrenie 2.1.3 Podpora občianskej infraštruktúry v lesných ekosystémoch.

Jednou zo zložiek ekosystému sú včely, ktoré sú veľmi závislé od životného prostredia. Včely predstavujú významný bioindikátor nepriaznivých zmien životného prostredia. Hlavným poslaním chovu včiel je opel'ovacia činnosť a v neposlednom rade med pre obyvateľstvo, ktorý tvorí zdravú potravinu. Včelári tvoria spoločne významnú časť poľnohospodárskeho odvetvia, ktoré ich spája a dáva priestor na neustálu výmenu informácií. Prioritou je preto aj podpora včelárov cez opatrenie č. 1.3.

Cez Opatrenie 4.2 Animácie chcú v území prostredníctvom vzdelávacích aktivít, napomôcť a pochopiť u žiadateľov potrebu zlepšovania environmentálneho správania a dodržiavania právnych požiadaviek týkajúcich sa životného prostredia.

- **aspekty environmentálnej účinnosti**

Podporované aktivity v Stratégii rozvoja územia MAS Rajecká dolina musia spĺňať všetky legislatívne požiadavky, ktoré sú potrebné pre ich realizáciu. Z významných požiadaviek súvisiacich s činnosťou, výrobou, či službou u podporených žiadateľov je aj environmentálny dosah t.j. aký má činnosť, služba, výroba vplyv na životné prostredie. Prínosy sa prejavia pri všetkých aktivitách, kde sa prioritne predpokladá zavádzanie inovatívnych technológií, keď sa budú eliminovať negatívne vplyvy na životné prostredie zavádzaním technológií, ktoré budú šetrné k životnému prostrediu. Jedná sa o celú prioritu č.1. Aspekty environmentálnej účinnosti sa prejavia aj v opatreniach 2.1.1, 2.1.2 a 2.2.2, ktoré sú zamerané na zlepšenie vzhľadu obce, čo prispeje k zlepšeniu životného prostredia aj v tom, že sa upravia zanedbané verejné priestranstvá, na ktorých sa vysadí nová zeleň.

7.3. Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP

IROP je programový dokument, ktorého hlavným cieľom je pre programové obdobie 2014 - 2020:

Prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí.

Aj keď stratégia rozvoja územia MS Rajecká dolina prispieva k napĺňaniu cieľov len prostredníctvom Prioritnej osi č. 5: Miestny rozvoj vedený komunitou, možno skonštatovať, že Stratégia rozvoja územia prináša hodnoty v súlade s týmto cieľom na miestnej úrovni, pretože všetky priority stratégie sú vzájomne prepojené tak, aby prispeli k posilneniu kvality života, regionálnej konkurencieschopnosti s dopadom na vyvážený územný rozvoj.

V Stratégii rozvoja územia sa Prioritná os č. 5 napĺňala cez Investičnú prioritu č. 5.1 a špecifických cieľov 5.1.1 a 5.1.2.

Špecifický cieľ č. 5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií je v stratégii napĺňaný cez opatrenia 1.3 Podpora podnikania v mikro a malých miestnych podnikoch, a opatrenia 4.1 Chod MAS.

Prínosom po zrealizovaní opatrení bude:

- vytvorenie pracovných miest
- zavedenie inovácií a nových technologických postupov
- ekonomický rast regiónu
- vznik nových podnikov
- efektívne zabezpečenie chodu MAS,

Špecifický cieľ č. 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach rozvoja územia MAS Rajecká dolina je napĺňaný cez opatrenia 2.1.4 Skvalitnenie dopravnej infraštruktúry, opatrenia 3.1 Budovanie komunitných sociálnych centier.

Prínosom po zrealizovaní opatrení bude:

- zvýšenie kvality verejnej infraštruktúry
- rozvoj verejných služieb

7.4 Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD

Pre vhodné nastavenie strategickej časti Stratégie CLLD MAS Rajecká dolina sme pracovali tak, aby výsledný dokument Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou MAS Rajecká dolina korešpondoval a bol previazaný s kľúčovými národnými, krajskými a lokálnymi dokumentmi, ktoré sa týkajú územia MAS Rajecká dolina.

7.4.1 Popis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať

PHSR Žilinského samosprávneho kraja pre roky 2014 -2020

Návrh PHSR reflektuje na priority stratégie Európa 2020 a vytvára priestor pre zabezpečenie inteligentného, trvalo udržateľného a inkluzívneho rastu v celom území. Pre naše ciele je dôležité prepojenie cez:

Strategický cieľ 1:

- dobudovať kvalitné prepojenie kraja s európskymi dopravnými a komunikačnými sieťami,
- zlepšiť kvalitu životného prostredia a zlepšiť udržateľnosť a efektivitu využívania prírodných zdrojov.

Strategický cieľ 2:

- zvýšiť konkurencieschopnosť ekonomiky a zlepšiť podnikateľské prostredie v kraji,
- rozvíjať služby a podporovať inovácie vo firmách.

Strategický cieľ 3:

- dosiahnuť vyššiu uplatniteľnosť ľudského kapitálu na trhu práce a sociálnu inklúziu všetkých znevýhodnených skupín,
- podporovať sociálnu inklúziu všetkých znevýhodnených skupín a ich uplatnenie na trhu práce.

Strategický cieľ 4:

- rešpektovaním a rozvíjaním špecifických črt regiónov na území kraja podporovať ich rast a atraktivnosť,
- podporiť hospodársky rozvoj a spolupracujúce prostredie na vidieku,
- rozvíjať cestovný ruch,
- podporovať spoluprácu v kraji a Európe,
- racionálne a efektívne využívať prírodné a kultúrne dedičstvo regiónov pre rozvoj kraja.

Spoločný program rozvoja Združenia obcí Rajecká dolina

Na základe Spoločného programu Združenia obcí Rajecká dolina, ktoré sa sformovalo už v roku 2009 a jeho členská základňa je tvorená 24 obcami, ktoré sú totožné s členmi MAS Rajecká dolina, vychádzali sme pri tvorbe Stratégie CLLD z nasledovných prepojení:

Oblasť: Regionálna infraštruktúra

Cieľ 2 - Vytvorenie komplexnej infraštruktúry stimulujúcej rozvoj mikroregiónu
a zvyšovanie kvality životného prostredia

Priorita 2.1 Zlepšenie dopravnej prístupnosti

Priorita 2.3 Budovanie domácich a zahraničných partnerstiev

Oblasť: Obyvateľstvo

Cieľ 3 – Zlepšenie kvality života obyvateľov regiónu prostredníctvom rozvoja ľudských zdrojov

Priorita 3.2 Zlepšenie služieb pre občanov a podpora občianskych aktivít

Oblasť: Hospodárstvo

Cieľ 4 – Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb využitím potenciálu Rajeckej doliny

Priorita 4.1 Aktivizácia ekonomického potenciálu Rajeckej doliny

Oblasť: Cestovný ruch

Cieľ 5 - Profilácia územia na turistický región

Priorita 5.1 Strategický rozvoj cestovného ruchu v mikroregióne

7.4.2 Synergie a komplementarity

Tento dokument je vypracovaný na základe nasledovných strategických dokumentov na národnej úrovni:

1. Národná stratégia regionálneho rozvoja SR 2020/30 (aktualizácia z r. 2014)
2. Partnerská dohoda SR na roky 2014 – 2020
3. Operačné programy na roky 2014 – 2020
 - Efektívna verejná správa
 - Integrovaná infraštruktúra o Integrovaný regionálny operačný program
 - Kvalita životného prostredia o Ľudské zdroje
 - Program rozvoja vidieka o Rybné hospodárstvo
 - Operačný program Výskum a inovácie (MŠVVŠ SR a MH SR)
 - Program Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika
 - Program Interreg V-A Poľsko-Slovensko
4. Koncepcia rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2013 - 2020.
5. Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 – záväzná časť v znení KURS 2011
6. Strategické usmernenia Spoločenstva
7. Stratégia EURÓPA 2020
8. Stratégiu rodovej rovnosti a akčný plán rodovej rovnosti na roky 2014 – 2019
9. Marketingová stratégia Slovenskej agentúry pre cestovný ruch na roky 2014 – 2020
10. Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020

- 11.Stratégia rozvoja verejnej osobnej a nemotorovej dopravy SR do roku 2020
- 12.Strategický plán rozvoja dopravnej infraštruktúry SR do roku 2020
- 13.Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike
- 14.Stratégia rozvoja kultúry na roky 2014 – 2020
- 15.Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1301/2013 zo 17. decembra 2013 o Európskom fonde regionálneho rozvoja a o osobitných ustanoveniach týkajúcich sa cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti, a ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1080/2006
- Nariadenie Európskeho parlamentu a rady (EÚ) č. 1303/2013, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom námornom a rybárskom fonde a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde, a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006
- 16.Nariadenie Európskeho parlamentu a rady (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005
- 17.Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020
- 18.Integrovaný regionálny operačný program 2014-2020
- 19.Operačný program Ľudské zdroje

7.5 Popis multiplikačných efektov

Multiplikačné efekty z pohľadu šírenia výsledkov a výstupov implementácie stratégie: MAS bude zabezpečovať propagáciu výsledkov a výstupov prostredníctvom webového sídla MAS, propagačných materiálov, organizovaním informačných a vzdelávacích podujatí, prezentáciou činnosti MAS na rôznych spoločenských a vzdelávacích aktivitách, konferenciách. MAS bude prezentovať príklady dobrej praxe, ktoré prispeli k napĺňaniu stanovených cieľov a tým rozvoju a napredovaniu územia, zlepšeniu úrovne spolupráce sektorov a odvetví v území ako aj mimo územia, nadväzovaním partnerských vzťahov s inými MAS a výmenou skúseností.

Popis spôsobu hodnotenia multiplikačných efektov:

Podkladom pre hodnotenie budú informácie získané monitoringom realizácie projektov v území, z monitorovacích správ – a ktoré budú vyhodnocované pravidelne 1 x za rok. MAS bude získavať informácie pre vyhodnotenie stanovených ukazovateľov – vid' kapitola 5.3. Podkladom bude tiež vlastná evidencia prezentačnej činnosti MAS, ktorá bude zhrnutá v monitorovacej správe ako aj vo Výročnej správe MAS, ktorá bude prístupná verejnosti na webovom sídle MAS. MAS sa zameria na sledovanie: počet prezentácií o činnosti MAS, počet propagačných materiálov, počet článkov v novinách, počet odborných prednášok a prezentácii príkladov dobrej praxe, počet podujatí propagujúcich činnosť MAS, počet aktivít a projektov spolupráce.

8. Prílohy k stratégii CLLD.

Zoznam povinných príloh Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou MAS Rajecká dolina“ Spolu vieme tvoriť, tešiť sa a žiť“

Príloha č. 1. Vymedzenie územia a obyvateľstva MAS Rajecká dolina,

Príloha č. 2. Doklad o súlade všetkých obcí so zaradením do územia pôsobnosti MAS,

Príloha č. 3 Mapa územia

Príloha č. 4 Zoznam členov MAS podľa sektorov vrátane obcí Príloha č. 5 Dokumenty preukazujúce proces tvorby a formovanie partnerstva

Príloha č. 5.1 Dokumenty preukazujúce proces tvorby stratégie CLLD (informačné aktivity)

Príloha č. 6 Zoznam zdrojov (analýzy) a vstupných dokumentov

Príloha č. 7 Organizačná štruktúra MAS

Príloha č. 8 Personálna matica MAS CLLD

Príloha č. 9 Stanovy MAS a interné smernice,